

Procesul bugetar și gestionarea patrimoniului public în APL: cum (nu) se implementează recomandările Curții de Conturi (Raport de monitorizare)

Acest raport a fost realizat în proiectul „Mobilizarea societății civile pentru monitorizarea și sesizarea asupra integrității instituțiilor statului și activităților anticorupție în Moldova” implementat de Transparency International – Moldova cu suportul Secției Justiție Penală și Aplicare a Legii a Ambasadei Statelor Unite ale Americii la Chișinău. Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat poziția donatorului.

Chișinău

2023

Cuprins

	Pag.
<i>Acronime</i>	3
<i>Introducere</i>	4
Sumar executiv	5
1 Scopul și aspectele metodologice ale cercetării	9
2 Deficiențele/neregulile constatate de CCRM în auditurile conformității procesului bugetar și utilizării patrimoniului public	10
3 Implementarea recomandărilor CCRM: măsurile întreprinse de entitățile publice versus aprecierile Curții	13
3.1 Măsurile întreprinse de către entitățile auditate în vederea implementării recomandărilor	14
3.2 Evaluarea de către CCRM a nivelului de implementare a recomandărilor	16
3.3 Impedimente în implementarea recomandărilor CCRM semnalate de entitățile auditate	19
4 Reacția organelor de drept la materialele CCRM privind suspiciunile de fraudă și corupție în activitatea APL	20
4.1 Informații oferite de CCRM	21
4.2 Informații oferite de PG și CNA	22
5 ANI: respectarea regimului juridic al conflictelor de interese în APL	24
Concluzii și recomandări	26
<i>Anexe</i>	28

Acronime

ANI	Autoritatea Națională de Integritate
APC	Autoritățile publice centrale
APL	Autoritățile publice locale
ASP	Agenția Servicii Publice
CALM	Congresul Autorităților Locale din Moldova
CC	Cod Contravențional
CIM	Control Intern Managerial
CNA	Centrul Național Anticorupție
CP	Cod Penal
CPP	Cod de Procedură Penală
CS	Cancelaria de Stat
CNA	Centrul Național Anticorupție
CTIF	Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe
IGP	Inspectoratul General de Poliție
IF	Inspekția Financiară
HG	Hotărâre de Guvern
MF	Ministerul Finanțelor
PA	Procuratura Anticorupție
PG	Procuratura Generală
RBI	Registrul Bunurilor Imobile
SFS	Serviciul Fiscal de Stat
TI-Moldova	Transparency International – Moldova
UAT	Unitate Administrativ Teritorială

Introducere

În prezentul studiu Transparency Internațional – Moldova continuă procesul de monitorizare a hotărârilor Curții de Conturi a Republicii Moldova (CCRM), început acum două decenii. Având în vedere că anul 2023 este anul alegerilor locale, autorii s-au focusat asupra implementării recomandărilor Curții ce țin de conformitatea procesului bugetar și gestionării patrimoniului public, adresate autorităților publice locale (APL) în anii 2021-2022.

Ce deficiențe a constatat CCRM în timpul misiunilor de audit, ce măsuri au întreprins APL auditate pentru a realiza recomandările Curții, cum a apreciat Curtea nivelul de implementare a recomandărilor, ce probleme întâmpină APL în acest proces și cum ar putea fi ele depășite? – sunt o parte din întrebările la care se oferă răspuns în această cercetare.

Sumar executiv

Procesul bugetar și gestionarea patrimoniului public în APL: cum (nu) se implementează recomandările Curții de Conturi

Scopul prezentului studiu este analiza implementării recomandărilor Curții de Conturi (CCRM) privind conformitatea procesului bugetar și gestionării patrimoniului public în autoritățile publice locale (APL), identificarea problemelor pe care le întâmpină autoritățile în acest proces și formularea propunerilor de remediere a situației. Studiul a fost realizat în proiectul „*Mobilizarea societății civile pentru monitorizarea și sesizarea asupra integrității instituțiilor statului și activităților anticorupție în Moldova*” cu suportul Secției Justiție Penală și Aplicare a Legii a Ambasadei SUA la Chișinău.

Aspecte metodologice. În studiu a fost monitorizată implementarea recomandărilor din patru hotărâri ale Curții de Conturi (HCC) emise în aa. 2021-2022.¹ În acest scop TI-Moldova a expediat solicitări de informații la adresa entităților auditate/vizate în rapoartele de audit (primăriile mun./or. Ungheni, Comrat, Nisporeni, Bălți; Ministerul Finanțelor (MF), Serviciul Fiscal de Stat (SFS)), precum și altor entități publice: CCRM, Procuratura Generală (PG), Centrul Național Anticorupție (CNA), Inspecția Financiară (IF), Inspectoratul General de Poliție (IGP), Cancelaria de Stat (CS), Autoritatea Națională de Integritate (ANI). De asemenea, au fost analizate datele de pe pagina web a CCRM (*rubrica Audit/Rapoarte de audit*), precum și conținutul paginilor web ale entităților auditate. Datele din diferite surse au fost confruntate.

Pentru fiecare HCC a fost întocmit un *template/tabel de sinteză* care include constatările succinte ale auditului, recomandările adresate, măsurile întreprinse de entități pentru implementarea recomandărilor CCRM (potrivit datelor de pe pagina web a acesteia), conținutul succint al răspunsurilor oferite de entități la solicitarea TI-Moldova, comentariile CCRM despre implementarea recomandărilor (*Anexele 1-4*). *Perioada de colectare a datelor:* februarie – mai 2023.

Rezultatele monitorizării

- *Nereguli constatate de CCRM și recomandări emise*

CCRM a identificat în cadrul auditurilor o serie de deficiențe/probleme sistemice care se perpetuează în APL de mai mulți ani. Ele țin de nerespectarea prevederilor legale la planificarea bugetului, calcularea și colectarea impozitelor și taxelor locale, efectuarea cheltuielilor, înregistrarea și administrarea patrimoniului, – ceea ce conduce la ratarea unor venituri considerabile la bugetele locale, irosirea banilor publici și pierderea proprietății publice. Printre cauzele acestor nereguli sunt lipsa controlului intern managerial, responsabilitatea insuficientă a factorilor de decizie din APL în exercitarea atribuțiilor, deficitul de cadre și calificarea joasă a personalului financiar-contabil. Este de remarcat că o parte din deficiențe au fost determinate de lacunele din legislația fiscală, lipsa cadrului normativ/metodologic în domeniul financiar-contabil, imperfecțiunea sistemelor informaționale (SIA) administrate de SFS și ASP, lentețea proceselor de înregistrare și delimitare a patrimoniul public local.

Pentru remedierea neregulilor constatate CCRM a emis 83 de recomandări care se referă, în special, la instituirea și întărirea controlului intern managerial, inventarierea și contabilizarea corectă a patrimoniul

¹ HCC nr. 4 din 25.02.21 cu privire la Raportul auditului conformității a supra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public la UAT mun. Ungheni în 2019; HCC nr. 6 din 25.02.21 cu privire la Raportul auditului conformității a supra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public la UAT or. Nisporeni în 2019; HCC nr. 10 din 24.03.21 cu privire la Raportul auditului conformității a supra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public la UAT mun. Comrat în 2019; HCC nr.12 din 31.03.22 cu privire la Raportul auditului conformității a supra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public în UAT mun. Bălți în anii 2018-2020.

public; identificarea bunurilor imobile neevaluate în scopuri fiscale; calcularea și încasarea plăților pentru folosirea terenurilor publice aferente obiectivelor private, completarea/actualizarea Registrului bunurilor Imobile (RBI); întărirea disciplinei financiare și sporirea eficienței utilizării patrimoniului la întreprinderile fondate de APL. O parte din recomandări *poartă caracter repetitiv*, ele fiind adresate MF și SFS începând cu anul 2018.

- ***Măsuri întreprinse pentru implementarea recomandărilor CCRM***

Toate entitățile auditate au oferit TI-Moldova informații despre măsurile întreprinse întru implementarea recomandărilor CCRM, cu toate acestea, calitatea răspunsurilor lasă de dorit, unele din ele fiind superficiale, cu date neconvingătoare sau irelevante sarcinii puse și fără documente confirmative anexate.

Deși informațiile despre implementarea recomandărilor CCRM prezentate de APL urmează a fi publicate pe pagina web a Curții, analiza datelor de pe această pagină web (*rubrica Audit/Rapoarte de audit*) arată că în profilul unor HCC informațiile au lipsit², chiar dacă CCRM le-a recepționat și a apreciat nivelul implementării recomandărilor. Și unele documente justificative la care fac referință APL auditate nu sunt disponibile pe pagina web a Curții, eventual din cauza insuficienței spațiului pentru stocarea acestora.

Analiza conținutului paginilor web ale APL auditate arată că pe ele sunt plasate anumite informații despre realizarea recomandărilor CCRM, însă acestea sunt insuficiente. Astfel, pe paginile web ale primăriilor Ungheni, Comrat, Bălți sunt inserate deciziile consiliilor locale privind examinarea rezultatelor auditurilor Curții, planurile de acțiuni aprobate pentru remedierea abaterilor, însă pe niciuna din aceste pagini web n-au fost inserate măsurile concrete întreprinse de autorități în vederea implementării planurilor de acțiuni aprobate. Pe pagina web a primăriei Nisporeni nu sunt careva date despre rezultatele auditurilor CCRM, precum și despre măsurile întreprinse pentru a remedia deficiențele constatate.

- ***Nivelul de implementare a recomandărilor apreciat de CCRM***

Deși termenele de implementare a recomandărilor CCRM în cazul a trei APL (primăriile Ungheni, Nisporeni și Comrat) au expirat încă în ianuarie 2022 – *cu peste un an în urmă*, iar în cazul AAPL Bălți – în aprilie 2023, *nivelul de implementare a recomandărilor este foarte jos*: în medie, fiind implementate doar circa 16% din recomandări, 24% – implementate parțial și 60% – neimplementate.³ Se întâmplă ca APL să nu respecte periodicitatea informării Curții (trimestrială) despre măsurile întreprinse sau despre motivele din cauza cărora cele planificate n-au putut fi realizate.

Recomandări importante, cum ar fi cele ce țin de aplicarea controlului intern managerial în APL, asigurarea inventarierii patrimoniului public gestionat, delimitarea și înregistrarea acestuia în RBI, actualizarea cadastrului funciar rămân, în mare măsură, neimplementate. Trenează și realizarea recomandărilor de îmbunătățire a legislației fiscale și a cadrului normativ/metodologic în domeniul financiar-contabil, perfecționare a sistemelor informaționale administrate de SFS și ASP. Aceasta vorbește despre faptul că deficiențele constatate de CCRM în activitatea APL vor rămâne în continuare la ordinea de zi.

În opinia entităților auditate, unele recomandări ale CCRM poartă un caracter general, ambiguu sau sunt destul de complexe. Asemenea formulări ar putea crea incertitudini vis-a-vis de acțiunile pe care trebuie să le întreprindă entitățile auditate, precum și genera confuzii la evaluarea de către CCRM a nivelului de implementare a recomandărilor.

APL auditate au relatat despre unele impedimente în realizarea recomandărilor CCRM, care amplifică riscurile de pierdere a veniturilor la bugetele locale, referindu-se, în special, la SIA Cadastrul fiscal 2.0 care n-a fost

² În perioada februarie – aprilie 2023.

³ Potrivit situației la 01.05.2023.

modificat esențial de SFS și CTIF⁴, din care cauză obiectele imobile reevaluate sunt introduse în sistem cu o întârziere de 5-22 ani după reevaluare, plățile achitate la impozitul pe bunurile imobiliare – cu o întârziere de 3-15 zile. S-a atras atenția și asupra faptului că procedura de evaluare/reevaluare a bunurilor imobile în raza municipiului n-a fost efectuată de 18 ani în cazul construcțiilor locative, 16 ani – a garajelor, 12-15 ani – a terenurilor, ceea ce a condus la o micșorare semnificativă a valorii estimate a bunurilor imobile pentru impozitare, comparativ cu valoarea de piață, APL ratând venituri considerabile.⁵

Fiind somate să-și expună opiniile și sugestiile vis-a-vis de comunicarea/conlucrarea cu CCRM, unele entități au remarcat că această conlucrare a fost benefică, auditorii oferindu-le sprijin în procesul implementării recomandărilor, inclusiv explicații clare ale pașilor care urmează a fi întreprinși. Altele au menționat că „prounerile Curții nu întotdeauna îmbină legătura dintre teorie și practică, acesta fiind unul din impedimentele care a îngreunat realizarea recomandărilor”. Entitățile au propus de a reduce perioada de timp destinată auditării pe teren; a formula mai exact concluziile în partea constatatoare a rapoartelor de audit ale CCRM, în mod similar – a formula recomandări mai explicite.

Și reprezentantul CALM s-a referit la o serie de probleme care împiedică buna activitate a APL, inclusiv realizarea recomandărilor CCRM. Conducătorii APL nu întotdeauna înțeleg esența, însemnătatea și avantajele CIM, precum și nu știu ce măsuri trebuie să întreprindă pentru a-l institui și aplica. În acest context este necesară nu doar familiarizarea reprezentanților APL cu acest concept, preluarea bunelor experiențe din țară și, eventual, din străinătate, dar și existența unui personal calificat pentru a-l putea realiza.

În condițiile insuficienței mijloacelor financiare și a deficitului de cadre în domeniul financiar-contabil, în special a auditorilor interni, autoritățile locale caută posibilități de a efectua auditul intern prin asociere, iar aceasta necesită anumite ajustări în cadrul legal ce ține de CIM.

Planificarea corectă, fundamentată a bugetelor locale depinde, în mare măsură, și de accesul APL la informațiile de ordin economic și fiscal, inclusiv despre contribuabilii persoane juridice, iar APL nu au, de regulă, acces la asemenea date.

Procesul de înregistrare, delimitare și evaluare a patrimoniului public se tergiversează. Ajustarea legislației pentru a oferi APL posibilitatea de a efectua de sine stătător, în baza mijloacelor disponibile, a activităților de evaluare a bunurilor în scopuri de impozitare ar putea remedia întrucâtva situația.

• *Reacția organelor de drept la documentele CCRM expediate pentru examinare și sesizare*

Potrivit CCRM⁶, în aa. 2018-2022, PG și CNA le-au fost expediate **14 rapoarte/materiale de audit** referitoare la suspiciunile de fraudă în activitatea APL – cca 30% din materialele expediate organelor de drept în această perioadă. Toate rapoartele/materialele au fost remise PG, inclusiv unul din ele – și la CNA. Curtea a relatat că în temeiul acestor rapoarte au fost pornite **74 cauze penale**, cele mai multe – 68 în baza *HCC 39/2018 privind conformitatea gestionării mijloacelor Fondului Ecologic Național în 2017*⁷ pe faptul săvârșirii infracțiunilor de abuz de serviciu, escrocherie, delapidare a averii străine, corupere pasivă și activă, abuz de putere sau abuz de serviciu de către factorii de decizie din primăriile mai multor localități.

Deși TI-Moldova a solicitat de la PG și CNA informații despre materialele/rapoartele privind suspiciunile de fraudă în activitatea APL recepționate de la CCRM în aa. 2018-2022, acestea au oferit date doar despre materialele examinate. Datele oferite de CCRM, PG și CNA referitoare la materialele de audit examinate și

⁴ Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe.

⁵ Potrivit informațiilor oferite de Primăria Bălți.

⁶ Scrisoarea CCRM nr. 06/1-101-23 din 20.02.2023.

⁷ HCC nr. 39 din 26.06.2018 privind raportul a auditului conformității gestionării mijloacelor Fondului Ecologic Național în a. 2017 https://ccrm.md/ro/decision_details/922/hotararea-nr-39-din-26-iunie-2018-privind-raportul-auditului

cauzele penale pornite par destul de contradictorii și sunt dificil de sistematizat. Nici PG, nici CNA n-au indicat numărul dosarelor trimise în instanță.

- ***Respectarea regimului juridic al conflictelor de interes în APL***

Riscurile de fraudă și corupție generate de neraportarea și nesoluționarea conflictelor de interes de către aleșii locali sunt destul de înalte, rapoartele anuale de activitate ale ANI din ultimii doi ani relevă că practic fiecare al doilea act de constatare privind încălcarea regimului conflictului de interes a fost emis în privința aleșilor locali (primarilor/viceprimarilor, consilierilor locali).

Recomandări

Pornind de la constatările prezentului studiu, este oportună realizarea următoarelor măsuri:

- îmbunătățirea comunicării dintre CCRM și APL auditate, în acest sens fiind utilă elaborarea și aplicarea unui mecanism simplu și explicit, în baza regulamentului-model aprobat prin Decizia Prim ministrului nr. 39/2020;
- organizarea de către CCRM a unor ateliere de lucru cu reprezentanții APL pentru a-i familiariza cu SIA "Audit CCRM" și crea abilități de utilizare a acestui sistem;
- antrenarea mai activă a Cancelariei de Stat în supravegherea implementării recomandărilor CCRM, în special, a celor, implementarea cărora trenează de mult timp (recomandări care vizează MF, SFS, ASP);
- îmbunătățirea calității recomandărilor CCRM: evitarea formulărilor vagi și complexe, specificarea măsurilor concrete care urmează a fi realizate;
- asigurarea accesului societății civile și mass-media la SIA "Audit CCRM" în calitate de simpli utilizatori/vizualizatori externi ai informațiilor din acest sistem;
- asigurarea accesului entităților publice la datele din cabinetul personal al altor entități auditate din SIA "Audit CCRM", în calitate de simpli utilizatori, în eventualitatea preluării bunelor practici de implementare a recomandărilor Curții;
- plasarea pe paginile web ale APL, la o rubrică distinctă, a rezultatelor auditurilor CCRM, deciziilor consiliilor locale/dispozițiilor primarului, planurilor de acțiune și a măsurilor concrete întreprinse în vederea remedierii abaterilor constatate;
- organizarea unor întruniri comune ale reprezentanților CCRM, CS, SFS, MF, ASP, CALM și APL pentru a pune în discuție problemele de ordin financiar-contabil, de impozitare, etc. pentru a remedia situația în implementarea recomandărilor CCRM, inclusiv pentru a cataliza îmbunătățirea cadrului legal;
- sistematizarea și răspândirea bunelor practici de implementare a recomandărilor CCRM în rândul APL, eventual cu susținerea CALM;
- instruirea continuă a aleșilor locali la subiecte ce țin de integritate și anticorupție, susținută de ANI și societatea civilă;
- îmbunătățirea comunicării dintre organele de drept și CCRM, asigurarea evidenței indicatorilor: numărul materialelor de audit remise la adresa organelor de drept; numărul materialelor recepționate spre examinare; numărul materialelor examinate; numărul dosarelor penale și al celor contravenționale pornite; numărul refuzurilor de inițiere a dosarelor; numărul dosarelor expediate în instanță; numărul dosarelor examinate în instanță, inclusiv a celor finalizate cu castig de cauză.

Procesul bugetar și gestionarea patrimoniului public în APL: cum (nu) se implementează recomandările Curții de Conturi

1. Scopul și aspectele metodologice ale cercetării

Scopul prezentului studiu este de a analiza cum au fost implementate recomandările CCRM privind conformitatea procesului bugetar și gestionării patrimoniului public în câteva autorități ale administrației publice locale (APL), a identifica problemele pe care le întâmpină autoritățile în acest proces și de a veni cu propuneri pentru remedierea situației.

Obiect al monitorizării au fost 83 de recomandări din patru hotărâri ale Curții de Conturi (HCC), termenele de realizare ale cărora au expirat:

- HCC nr. 4 din 25.02.21 cu privire la Raportul auditului conformității asupra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public la UAT mun. Ungheni în 2019⁸;
- HCC nr. 6 din 25.02.21 cu privire la Raportul auditului conformității asupra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public la UAT or. Nisporeni în 2019⁹;
- HCC nr. 10 din 24.03.21 cu privire la Raportul auditului conformității asupra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public la UAT mun. Comrat în 2019¹⁰;
- HCC nr.12 din 31.03.22 cu privire la Raportul auditului conformității asupra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public în UAT mun. Bălți în anii 2018-2020.¹¹

De asemenea, s-a analizat cum a fost inițiată implementarea recomandărilor din HCC nr.53 din 19.09.22 cu privire la Raportul auditului conformității asupra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public în 2018-2020 la UAT mun. Chișinău¹², chiar dacă termenul de realizare a acesteia expiră în octombrie 2023.

Aspecte metodologice

Pentru a realiza cercetarea, TI-Moldova a expediat 16 solicitări de informații la adresa APL și APC vizate în HCC și în rapoartele de audit aferente, precum și la alte entități publice: Curtea de Conturi, Procuratura Generală, Centrul Național Anticorupție, Inspekția Financiară, Inspectoratul General de Poliție, Cancelaria de Stat, Ministerul Finanțelor, Serviciul Fiscal de Stat, Autoritatea Națională de Integritate:

- *entităților auditate/vizate în HCC* (primăriilor mun./or. Ungheni, Comrat, Nisporeni, Bălți; MF și SFS) le-au fost solicitate informații despre măsurile întreprinse în vederea implementării recomandărilor emise;
- *CNA și PG* – date despre materialele recepționate de la CCRM pentru examinare și autosesizare, numărul cauzelor penale inițiate pe marginea situațiilor specificate de Curte, numărul cauzelor expediate în instanță;
- *ANI* – informații despre eventuale situații de conflicte de interese în activitatea factorilor de decizie (primari, vice-primari, consilieri locali) din APL Nisporeni, Ungheni, Bălți, Comrat și Chișinău, eventuale sancțiuni aplicate persoanelor respective;
- *Cancelaria de Stat* – informații despre supravegherea implementării HCC în entitățile din domeniul de competență;

⁸ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1090/hotararea-nr-4-din-25-februarie-2021-cu-privire-la

⁹ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1092/hotararea-nr6-din-25-februarie-2021-cu-privire-la-raportul

¹⁰ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1094/hotararea-nr-10-din-24-martie-2021-cu-privire-la

¹¹ https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1167/hotararea-nr12-din-31-martie-2022-cu-privire-la-raportul

¹² https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1201/hotararea-nr53-din-19-septembrie-2022-cu-privire-la-raportul

- *Inspekția Financiară și Inspectoratul General de Poliție* – date despre inițierea, la solicitarea CNA, a unor controale în APL și finalitatea acestora;
- *Curtea de Conturi* – informații despre nivelul de implementare a recomandărilor adresate entităților publice în HCC sus-menționate; materialele expediate organelor de drept pentru examinare și autosesizare; numărul cauzelor penale pornite pe marginea acestor materiale.

Totodată, în cadrul monitorizării au fost analizate datele de pe pagina web a CCRM, *rubrica Audit/Rapoarte de audit*, în profilul hotărârilor enunțate, precum și examinat conținutul paginilor web ale entităților auditate. Datele de pe pagina web a CCRM au fost confruntate cu informațiile oferite de entități la solicitarea TI-Moldova.

Pentru fiecare din HCC enunțate a fost întocmit un *template/tabel de sinteză* care cuprinde: constatările succinte ale misiunii de audit, recomandările adresate entităților auditate/vizate, măsurile întreprinse de entități pentru implementarea recomandărilor CCRM (potrivit datelor de pe pagina web a acestora), conținutul succint al răspunsurilor oferite de entități la solicitarea TI-Moldova, comentariile CCRM despre implementarea recomandărilor (*Anexele 1-4*). Perioada de colectare a datelor: februarie – mai 2023.

2. Deficiențele/neregulile constatate de CCRM în auditurile conformității procesului bugetar și utilizării patrimoniului public

Curtea de Conturi a efectuat în anii 2018 – 2022 circa 70 audituri aferente activității APL, inclusiv privind conformitatea procesului bugetar și gestionării patrimoniului public, rapoartele financiare consolidate, precum și misiuni de follow-up, menționând cu regularitate despre multiple deficiențe/nereguli.

În timpul auditurilor conformității procesului bugetar și gestionării patrimoniului public în AAPL, echipa de evaluatori avea ca scop să ofere o asigurare rezonabilă a faptului că atât procesul bugetar, cât și gestiunea patrimoniului public corespund actelor legislative și normative în vigoare. În particular, auditorii urmau să constate dacă autoritățile locale au respectat prevederile legale la identificarea, evaluarea și colectarea veniturilor; la planificarea și gestionarea cheltuielilor; la înregistrarea, administrarea și gestionarea patrimoniului public. De asemenea, în funcție de caz, auditorii urmau să verifice și implementarea de către autorități a recomandărilor din hotărârile anterioare ale Curții.

Rezultatele auditurilor CCRM desfășurate în APL, rapoartele Curții asupra administrării și întrebuințării resurselor financiare publice și patrimoniului public din ultimii ani¹³ relevă o serie de deficiențe sistemice, care se repetă din an în an. În contextul conformității procesului bugetar și gestionării patrimoniului public Curtea remarcă, *la general*, despre nerespectarea prevederilor legale la planificarea veniturilor și efectuarea cheltuielilor, înregistrarea și administrarea patrimoniului, impact al cărora este subevaluarea veniturilor în procesul de elaborare a bugetului, ratarea veniturilor aferente impozitelor și taxelor locale, neutilizarea și/sau utilizarea contrar destinației a transferurilor cu destinație specială; irosirea banilor publici pe proceduri de achiziții netransparente și necompetitive; pierderea proprietății publice.

În funcție de aspectele auditate, Curtea a specificat, de regulă, următoarele deficiențe/abateri:

¹³ Raportul Curții de Conturi asupra administrării și întrebuințării resurselor financiare publice și patrimoniului public în anul 2021, https://www.ccrm.md/ro/raportul-curtii-de-conturi-asupra-administrarii-si-intrebuintarii-resurselor-88_92498.html; Raportul Curții de Conturi asupra administrării și întrebuințării resurselor financiare publice și patrimoniului public în anul 2020, https://www.ccrm.md/ro/raportul-curtii-de-conturi-asupra-administrarii-si-intrebuintarii-resurselor-88_91991.html; Raportul Curții de Conturi asupra administrării și întrebuințării resurselor financiare publice și patrimoniului public în anul 2019, https://www.ccrm.md/ro/raportul-curtii-de-conturi-asupra-administrarii-si-intrebuintarii-resurselor-fin-88_1932.html

- *la identificarea, evaluarea și colectarea veniturilor:*
 - evaluări și prognoze bugetare nefundamentate temeinic;
 - lipsa datelor concludente privind baza de calcul a veniturilor (inclusiv din cauza imperfecțiunii SIA administrate de ASP și SFS și conlucrării insuficiente a APL cu aceste entități);
 - neinclusiunea în bugetele locale a veniturilor de la folosirea terenurilor proprietate publică a APL aferente obiectivelor private (inclusiv de lângă casele individuale, blocurile locative, etc.);
 - monitorizarea formală, ineficientă a procesului de evaluare și colectare a impozitelor și taxelor;
- *la planificarea și gestionarea cheltuielilor:*
 - alocarea transferurilor cu destinație specială în lipsa unor proceduri de verificare a utilizării acestora;
 - efectuarea cheltuielilor neregulate în scopuri investiționale;
 - *la achizițiile publice:* neîntocmirea, neactualizarea și nepublicarea planurilor de achiziții; efectuarea acestora în lipsa mijloacelor disponibile; lipsa responsabilităților clare de exercitare a atribuțiilor pentru membrii GL pentru achiziții; divizarea achizițiilor în contracte de valoare mică; achitarea plăților în avans; nepreluarea garanției de bună execuție a lucrărilor; monitorizarea formală a contractelor de achiziții; neîntocmirea, neprezentarea și nepublicarea dărilor de seamă privind realizarea contractelor de achiziții, inclusiv a celor de valoare mică;
 - nerespectarea cerințelor calității în construcții, lucrările de investiții și reparații capitale fiind efectuate în lipsa proiectelor elaborate în modul stabilit;
 - neargumentarea majorărilor de personal la aprobarea statelor de personal;
 - neevaluarea statutului nutrițional al copiilor din instituțiile de învățământ preșcolar, diminuarea normelor financiare aprobate pentru alimentarea copiilor din aceste instituții;
 - gestionarea defectuoasă a întreprinderilor municipale fondate de APL; valorificarea netransparentă a subsidiilor acordate acestora, în lipsa unor reglementări și calcule confirmative;
- *la administrarea și gestionarea patrimoniului public:*
 - neefectuarea inventarierii integrale a patrimoniul proprietate publică locală;
 - lipsa unei baze de date complete privind bunurile imobile (evaluate și neevaluate în scopuri fiscale);
 - neasigurarea delimitării și înregistrării integrale în Registrul Bunurilor Imobile (RBI) a drepturilor patrimoniale asupra bunurilor imobile proprietate publică locală;
 - neactualizarea Cadastrului funciar;
 - neasigurarea evidenței și administrării conforme a fondului locativ;
 - lipsa, la unele proprietăți ale APL, a documentelor prin care s-ar identifica caracteristicile tehnice și constructive, inclusiv valoarea reală a acestora;
 - neidentificarea, neevaluarea și neînregistrarea în evidență a bunurilor infrastructurii tehnico-edilitare (drumuri, rețele de gaze, apă/canalizare).

Tabelul ce urmează include câteva exemple concrete de nereguli, preluate din rapoartele de audit ale CCRM.

HCC	Extrase din rapoartele de audit al CCRM
HCC4/2021 (Primăria Ungheni)	<ul style="list-style-type: none"> - Au fost achiziționate lucrări de reparații capitale, bunuri și servicii în lipsa mijloacelor financiare disponibile, fiind generate datorii la finele anului de cca 8,1 mil. lei. - Au fost achiziționate excesiv materiale de construcție și alte materiale, fiind create suprastocuri la finele 2019 de 553,7 mii lei. - Au fost executate lucrări de construcții în lipsa proiectelor expertizate în modul stabilit în sumă de 443,7 mii lei. - Nu s-a asigurat înregistrarea conformă în RBI a drepturilor patrimoniale asupra terenurilor

	proprietate publică locală cu suprafața de 571,14 ha și a 11 construcții în valoare de 2,7 mil.lei.
HCC 6/2021 Primăria Nisporeni	<ul style="list-style-type: none"> - În procesul de achiziții publice: n-au fost întocmite și publicate planurile de achiziții; n-au fost stabilite responsabilități clare pentru membrii GL, n-a fost monitorizate contractele de achiziții. - N-a fost inventariat și înregistrat în mod complet patrimoniul; n-au fost identificate, evaluate și înregistrate în evidența contabilă bunurile infrastructurii tehnico-edilitare (drumuri, rețele de gaze, apă/canalizare) în sumă de 2 mil. lei. - N-au fost înregistrate în RBI drepturile patrimoniale asupra terenurilor proprietate publică locală cu suprafața de 1650 ha. - Au fost recepționate neregulamentar, în lipsa documentelor confirmative, cheltuielile de investiții de 14,8 mil. lei. - N-au fost respectate deciziile CL la gestionarea serviciilor/fondurilor publice, acumulate restanțe la taxele de conectare la serviciile publice de aprovizionare cu apă/canalizare în sumă de 1,43 mil. lei.
HCC 20/2021 Primăria Comrat	<ul style="list-style-type: none"> - Reparațiile capitale au fost efectuate în lipsa mijloacelor disponibile, generând datoriile creditoare la finele anului de cca 8,3 mil. lei. - Au fost utilizate norme financiare diminuate cu 217,9 mii lei pentru alimentarea copiilor din instituțiile de învățământ preșcolar, deși mijloacele au fost alocate deplin din bugetul de stat. - În achizițiile publice: n-au fost elaborate planuri de achiziții de bunuri/lucrări/servicii în sumă de 56,7 mil. lei; a fost divizată valoarea lucrărilor de reparație a clădirilor în sumă 1,92 mil. lei pe contracte de valoare mică. - N-a fost asigurată înregistrarea conformă, în RBI, a drepturilor asupra terenurilor proprietate publică locală de 3191,7 ha și a 9 construcții de 2,0 mil. lei.
HCC 12/2022 Primăria Bălți	<ul style="list-style-type: none"> - N-a fost respectată legislația funciară, neaplicat controlul intern, ceea ce a condus la utilizarea neconformă a terenurilor proprietate publică și nerealizarea veniturilor în sumă 3,7 mil.lei. - N-au fost respectate cerințele calității în construcții, lucrările de investiții și reparații capitale a trotuarelor/drumurilor în sumă de 31,2 mil. lei efectuate în lipsa proiectelor elaborate și verificărilor. - Deși expertiza tehnică a emis un aviz negativ privind reparația băii publice, primăria a decis desfășurarea procedurii de achiziții privind reparația acesteia, valorificând 2,4 mil. lei care sunt imobilizați din cauza imposibilității de a continua reparația. - Managementul defectuos la Î.M. „Apă-Canal Bălți” a dus la intentarea de către creditori a procedurii de insolvență și la expunerea populației riscului de neaprovizionare cu apă. - Managementul defectuos la Î.M. „DRCD” Bălți a cauzat întreprinderii un prejudiciu de 165,9 mii lei. În urma adresării primăriei la organele de drept a fost pornită o cauză penală pe faptul delapidării averii străine, în baza deciziilor CMB conducătorul Î.M. a fost eliberat din funcție. (În timpul misiunii de audit intern la ÎM dispusă de primar s-a constatat, în speță: existența bunurilor neînregistrate în evidența contabilă; bunuri înregistrate în evidența contabilă, care lipsesc în realitate; trecerea la pierderi a 107 tone de pietriș din cauza că <u>aceste cantități au fost pierdute în timpul transportării de la punctul de încărcare până la întreprindere</u>, casarea a 300 tone de pietriș sub pretextul pierderii în procesul tehnologic de fabricare a asfaltului la întreprindere.

În opinia CCRM, o parte din deficiențele constatate, în special cele de ordin financiar-contabil, sunt determinate de lipsa cadrului normativ-metodologic corespunzător, precum și de lipsa unor abordări coerente a politicilor în domeniul contabil implementate de Ministerul Finanțelor. Curtea a atras atenția și asupra faptului că unele APC din domeniul economic, financiar, fiscal, cadastral n-au oferit APL asistență relevantă

pentru implementarea strategiilor și mecanismelor aferente politicilor publice prin elaborarea unor instrumente regulatorii și administrative, precum și prin asigurarea unei bune comunicări.¹⁴

Hotărârile CCRM și rapoartele de audit referitoare la auditul conformității procesului bugetar și gestionării patrimoniului public în APL Ungheni, Nisporeni, Comrat, Bălți¹⁵ au fost remise Parlamentului (pentru informare și examinare, după caz, în cadrul Comisiei parlamentare de control al finanțelor publice); Președintelui (pentru informare); Guvernului (pentru informare și luare de atitudine în vederea monitorizării asigurării implementării recomandărilor de audit); Cancelariei de Stat și oficiilor teritoriale ale acesteia (pentru informare); consiliilor locale și primarilor din APL auditate (pentru examinarea rezultatelor auditurilor, aprobarea unor planuri de măsuri de remediere a deficiențelor constatate și implementarea recomandărilor de audit), precum și, în funcție de caz, organelor de drept (CNA, PG) pentru examinare, conform competențelor.

În anexele 1–4 din prezentul studiu sunt specificate, într-o formă concisă, neregulile/deficiențele identificate de CCRM în cadrul misiunilor de audit sus-menționate, recomandările adresate entităților auditate și măsurile întreprinse de către acestea în vederea înlăturării abaterilor.

3. Implementarea recomandărilor CCRM: măsurile întreprinse de entitățile publice versus aprecierile Curții

Pentru a remedia abaterile și deficiențele constatate în timpul auditurilor conformității procesului bugetar și gestionării patrimoniului public CCRM a emis 83 de recomandări. Acestea au fost axate, în mare parte, pe instituirea și întărirea controlului intern managerial, în speță, pe elaborarea, aprobarea și aplicarea unor proceduri interne ce țin de fundamentarea prognozei bugetare, precum și a unor procese operaționale privind planificarea, realizarea achizițiilor publice și monitorizarea contractelor de achiziții. De asemenea, Curtea s-a referit la necesitatea: inventarierii și contabilizării corecte a patrimoniului public; identificării bunurilor imobile neevaluate în scopuri fiscale; calculării și încasării plății pentru folosirea terenurilor publice aferente obiectivelor private. Recomandările au vizat și activitatea entităților fondate de APL, fiind indicată inventarierea și evaluarea conformă a fondurilor fixe și investițiilor, întărirea disciplinei financiare și sporirea eficienței utilizării patrimoniului. Printre recomandări este și includerea în Registrul bunurilor imobile (RBI) a drepturilor asupra bunurilor imobile (inclusiv terenurilor), acțiunea urmând a fi realizată cu susținerea ASP și APP potrivit HG nr.80 din 11.02.2019¹⁶, în baza Programului de de stat pentru delimitarea bunurilor imobile, inclusiv a terenurilor proprietate publică, pentru anii 2019–2023”.

O parte din recomandări *poartă caracter repetitiv*, ele fiind adresate MF și SFS *începând cu anul 2018* pentru a elabora proceduri explicite care ar asigura schimbul de informații cu APL la calculele, achitățile și restanțele la impozitele și taxele locale¹⁷; revizui Regulamentul cu privire la modul de administrare a impozitului pe bunurile imobile prin SIA „Cadastrul Fiscal 2.0”¹⁸; elimina deficiențele din SIA „Cadastrul Fiscal”¹⁹ ș.a.

¹⁴ Raportul Curții de Conturi asupra administrării și întrebuințării resurselor financiare publice și patrimoniului public în anul 2021, https://www.ccrm.md/ro/raportul-curtii-de-conturi-asupra-administrarii-si-intrebuintarii-resurselor-88_92498.html.

¹⁵ HCC nr. 4 din 25.02.21 cu privire la Raportul auditului conformității asupra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public la UAT mun. Ungheni în 2019; HCC nr.6 din 25.02.21 cu privire la Raportul auditului conformității asupra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public la UAT or. Nisporeni în 2019; HCC nr. 10 din 24.03.21 cu privire la Raportul auditului conformității asupra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public la UAT mun. Comrat în 2019; HCC nr.12 din 31.03.22 cu privire la Raportul auditului conformității asupra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public în UAT mun. Bălți în anii 2018-2020.

¹⁶ HG nr. 80 din 11.02.2019 privind aprobarea Programului de stat pentru delimitarea bunurilor imobile, inclusiv a terenurilor proprietate publică, pentru anii 2019–2023, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=112726&lang=ro

¹⁷ Recomandare emisă în HCC nr.94 din 17.12.2018, reiterată în HCC nr.6 din 25.02.21 și HCC nr. 10 din 24.03.21.

¹⁸ Recomandare indicată în Raportul misiunii de follow-up privind implementarea cerințelor și recomandărilor înaintate prin HCC nr.2 din 13.02.2018, reiterată în HCC nr.12 din 31.03.22.

¹⁹ Ibidem.

În acest capitol s-a atras atenția asupra următoarelor aspecte: ce măsuri au întreprins entitățile auditate pentru a implementa recomandările CCRM și cu ce probleme s-au confruntat în acest proces; cum CCRM a apreciat nivelul de implementare a recomandărilor; cum entitățile auditate au asigurat accesul publicului la rezultatele auditului și la informațiile despre măsurile întreprinse pentru remedierea abaterilor.

3.1 Măsurile întreprinse de către entitățile auditate în vederea implementării recomandărilor CCRM

În procesul monitorizării au fost analizate informațiile despre măsurile întreprinse de entitățile auditate întru realizarea recomandărilor CCRM, prezentate la solicitarea TI-Moldova; informațiile oferite de către CCRM, precum și datele de pe paginile web ale CCRM și entităților auditate. Informațiile din diferite surse au fost confruntate.

- **Informații oferite de către entitățile publice la solicitarea TI-Moldova**

Toate entitățile auditate (primăriile Ungheni, Nisporeni, Bălți, Comrat), precum și cele vizate în rapoartele Curții au oferit răspunsuri la solicitările de informații ale TI-Moldova. Totuși, calitatea răspunsurilor APL lasă de dorit, unele din ele fiind superficiale, cu informații neconvincătoare sau irelevante sarcinii puse și fără documente confirmative anexate. Spre exemplu, unele APL au prezentat doar deciziile consiliilor locale la care au fost examinate rezultatele auditurilor și planurile de măsuri aprobate pentru remedierea abaterilor, fără a specifica cum au fost realizate efectiv măsurile planificate. Din acest motiv solicitările de informații au fost repetate, ca rezultat APL Ungheni și Comrat au oferit informații suplimentare, comunicând că acestea au fost adresate concomitent CCRM. (*Răspunsurile succinte ale entităților publice sunt inserate în Anexele 1-4 la prezentul raport*).

- **Informații de pe pagina web a CCRM (rubrica Audit/Rapoarte de audit)²⁰**

Legea nr. 260/2017 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi²¹ stabilește că entitățile auditate și alte instituții vizate în raportul de audit urmează să raporteze Curții, în termenele stabilite, despre implementarea recomandărilor sau despre motivele pentru care acestea n-au fost implementate. În contextul HCC monitorizate, aceste termene au variat de la 9 luni²² de la publicarea hotărârii în Monitorul Oficial al Republicii Moldova (MO RM) până la un an²³, autoritățile auditate/vizate urmând să *informeze trimestrial* Curtea despre acțiunile întreprinse.

În februarie 2023 CCRM a aprobat, în redacție nouă, *Regulamentul privind monitorizarea implementării recomandărilor de audit public extern*²⁴ care stabilește procedurile ce trebuie realizate după publicarea HCC și a rapoartelor de audit în MO RM, atribuțiile/obligațiile responsabililor, precum și descrierea pas cu pas a procesului de monitorizare. Regulamentul prevede că răspunsurile entităților publice privind implementarea recomandărilor CCRM nu sunt atribuite la secret de stat și urmează a fi publicate pe pagina web a acesteia.²⁵ Prevederi referitoare la caracterul public al datelor oferite CCRM de către entitățile auditate și la plasarea lor pe pagina web a Curții erau prevăzute și în precedentul regulament aprobat prin HCC 50/2017. Totodată, potrivit informațiilor oferite de către CCRM la solicitarea TI-Moldova, „în scopul respectării principiului transparenței, toate rapoartele de audit ale Curții, precum și răspunsurile entităților privind acțiunile întreprinse în vederea

²⁰ <https://www.ccrm.md/ro/decisions>

²¹ Art. 37 din Lege, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=126160&lang=ro#.

²² HCC nr.4/2021 (AAPL Ungheni), HCC nr.6/2021 (AAPL Nisporeni), HCC nr.10/2021 (AAPL Comrat).

²³ HCC nr.12/2022 (AAPL Bălți).

²⁴ HCC nr. 2 din 17.02.23 cu privire la aprobarea în redacție nouă a Regulamentului privind monitorizarea implementării recomandărilor de audit public extern, https://ccrm.md/ro/regulamentul-privind-monitorizarea-implementarii-recomandarilor-auditului-public-3576_92799.html

²⁵ Punctele 43 și 44 din regulamentul enunțat.

implementării recomandărilor sunt publice și pot fi găsite pe pagina web oficială a acesteia (www.ccrm.md), la compartimentul „Audit/rapoarte de audit”.²⁶

Cu toate acestea, analiza datelor de pe pagina web a CCRM arată că în profilul a două hotărâri: HCC 4/2021 (AAPL Ungheni) și HCC 10/2021 (AAPL Comrat) n-au fost plasate informații despre măsurile întreprinse de entitățile auditate²⁷ (*Anexele 1, 3 la prezentul raport*). Și unele documente justificative la care se face referință în informațiile prezentate de APL auditate nu sunt disponibile pe pagina web a Curții, eventual din cauza insuficienței spațiului pentru stocarea acestora.

Lipsa pe pagina web a CCRM a unor atare informații ar putea genera confuzii pentru utilizatori, inclusiv pentru entitățile publice, societatea civilă, mass-media, mai ales în situația în care Curtea califică atare recomandări drept *implementate sau parțial implementate*. Aplicarea Regulamentului privind monitorizarea implementării recomandărilor de audit public extem, în redacție nouă, precum și eventualul acces al societății civile și mass-media la SIA ”Audit CCRM” în calitate de simpli utilizatori/vizualizatori externi ai informațiilor ar putea aduce mai multă transparență și claritate în reflectarea de către CCRM a unor atare date, precum și diminua manopera Curții în procesarea solicitărilor de informații.

Totodată, ar fi utilă asigurarea accesului entităților publice la datele din cabinetul personal al altor entități auditate din SIA ”Audit CCRM” pentru a putea vedea regulamentele/procedurile interne și alte documente confirmative elaborate/aplicate, inclusiv în eventualitatea preluării bunelor practici. Aceasta ar putea exclude și posibile bănuieli ale entităților publice despre aprecierea neuniformă, subiectivă de către CCRM a informațiilor despre măsurile întreprinse pentru realizarea recomandărilor.

- ***Informații de pe paginile web ale APL auditate (prezența rezultatelor auditurilor și a măsurilor întreprinse în vederea remedierii abaterilor)***

Analiza conținutului paginilor web ale APL auditate atestă că pe ele sunt plasate anumite informații despre realizarea recomandărilor CCRM, însă acestea sunt insuficiente. Astfel, pe paginile web ale primăriilor Ungheni, Comrat, Balti (<http://ungheni.md>, <https://comrat.md/>, <https://balti.md/>) sunt inserate deciziile consiliilor locale privind examinarea rezultatelor auditurilor Curții, precum și planurile de acțiuni aprobate pentru remedierea abaterilor constatate. Rezultatele auditurilor (hotărârea și raportul de audit ale CCRM) au fost plasate doar pe pagina web a primăriei Comrat. Pe niciuna din paginile web enunțate n-au fost inserate măsurile concrete întreprinse de autorități în vederea implementării planurilor de acțiuni aprobate.

În ceea ce privește Primăria Nisporeni, pe pagina web a acesteia (<https://primarianisporeni.md/>) nu sunt inserate careva date despre rezultatele auditurilor efectuate de CCRM, precum și despre măsurile întreprinse pentru a remedia deficiențele constatate.

În acest sens ar fi recomandabilă plasarea pe paginile web ale APL, la o rubrică distinctă referitoare la rezultatele auditurilor și controalelor efectuate în cadrul entității, a rezultatelor auditurilor Curții de Conturi (hotărârea și raportul aferent), a deciziilor consiliilor locale, planurilor de acțiuni de remediere a abaterilor și a măsurilor concrete întreprinse de autorități în acest scop), cu o eventuală redirecționare la pagina web a Curții, *rubrica Audit/Rapoarte de audit*. De asemenea, ar fi oportună plasarea pe paginile web ale APL a arhivei deciziilor consiliilor locale, precum și a dispozițiilor primarilor, într-o formă comodă utilizatorilor (în profilul anilor, cu indicarea numărului și a titlului).

²⁶ Scrisoarea CCRM nr. 06/1-101-23 din 20.02.2023.

²⁷ În perioada februarie – aprilie 2023.

3.2 Evaluarea de către CCRM a nivelului de implementare a recomandărilor

Potrivit *Regulamentului privind monitorizarea implementării recomandărilor de audit public extern*, în funcție de nivelul de implementare, se disting recomandări *executate*²⁸, *parțial executate*²⁹ și *neexecutate*³⁰. În ceea ce privește nivelul de executare a hotărârilor CCRM, acesta este generat de SIA "Audit CCRM" și calculat în procente, în baza evaluărilor efectuate în cadrul Curții. În cazul în care nivelul de executare a HCC depășește 70%, Curtea ar putea decide excluderea hotărârii din regim de monitorizare, iar dacă acesta este sub 70% Curtea, în funcție de caz, poate prelungi termenul de implementare a hotărârii, sesiza organul ierarhic superior /solicita audierea subiectului în comisia parlamentară de profil sau decide efectuarea unei misiuni de follow-up dacă tematica de audit este de o importanță majoră.

TI-Moldova a solicitat de la CCRM informații despre nivelul de implementare a recomandărilor din HCC privitoare la conformitatea procesului bugetar și utilizării patrimoniului public în APL, întocmind în baza datelor oferite următorul tabel.³¹

Nivelul de implementare a recomandărilor din HCC monitorizate
(potrivit situației la 01.05.2023)

HCC monitorizate	Nivelul de implementare a recomandărilor, %		
	Implemen- tate	Implemen- tate parțial	Neimple- mentate
HCC 4/2021 cu privire la Raportul auditului conformității asupra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public la UAT mun. Ungheni în 2019 14 recomandări, termen de implementare – 02.01.2022	14	50	36
HCC 6/2021 cu privire la Raportul auditului conformității asupra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public la UAT or. Nisporeni în 2019 17 recomandări, termen de implementare – 02.01.2022	12	35	53
HCC 10/2021 cu privire la Raportul auditului conformității asupra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public la UAT mun. Comrat în 2019 30 recomandări, termen de implementare – 16.01.2022	27	7	66
HCC 12/2022 cu privire la Raportul auditului conformității asupra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public în UAT mun. Bălți în anii 2018-2020 22 recomandări, termen de implementare – 22.04.2023	5	23	72
Media³², %	16	24	60

Astfel, deși termenele de implementare a recomandărilor CCRM în cazul a trei APL (Ungheni, Nisporeni și Comrat) au expirat încă în ianuarie 2022 – *cu peste un an în urmă*, iar în cazul AAPL Bălți – în aprilie 2023,

²⁸ Informațiile prezentate de entitatea auditată/instituțiile vizate atestă faptul că au fost întreprinse măsurile necesare în vederea realizării recomandării în întregime.

²⁹ Informațiile prezentate de entitatea auditată/instituțiile vizate nu sunt complete (fie nu sunt anexate documentele confirmative, fie măsurile întreprinse nu sunt suficiente).

³⁰ Entitatea auditată/instituțiile vizate n-au prezentat nicio informație care ar confirma luarea unor măsuri în vederea conformării la recomandările în întregime sau acțiunile întreprinse nu sunt adecvate.

³¹ Potrivit informațiilor oferite de CCRM în scrisoarea nr.06-315-23 din 12.05.23. Curtea a precizat că nivelul de implementare a recomandărilor a fost apreciat din oficiu, în urma analizei scrisorilor și documentelor confirmative parvenite de la entități și este unul preliminar. Acesta poate fi modificat urmare a evaluărilor în cadrul misiunilor de audit curente, prin stabilirea unui obiectiv separat sau în cadrul misiunilor de follow-up.

³² Calculată ca media aritmetică, în baza datelor oferite de CCRM.

nivelul de implementare a recomandărilor rămâne foarte jos: la 01.05.2023, în medie, fiind implementate doar circa 16% din recomandări, 24% – implementate parțial și 60% – neimplementate.

Aceeași tendință se observă și în realizarea recomandărilor Curții dintr-o hotărâre relativ recentă, – HCC nr.53 din 19.09.22 cu privire la Raportul auditului conformității asupra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public în anii 2018-2020 în UAT mun. Chișinău³³ (hotărârea nu este obiect al monitorizării în prezentul raport). Chiar dacă termenul de implementare a hotărârii va expira peste câteva luni (în octombrie 2023), doar două din cele 39 recomandări au fost implementate până la 01.05.23.

Un moment aparte ține de formularea recomandarilor Curții, unele din ele fiind generale și ambigue sau destul de complexe (de ex., „implementarea recomandărilor auditului indicate în raportul auditului conformității ...”, „eliminarea neconformităților indicate în Raportul de audit”³⁴). Asemenea formulări ar putea crea incertitudini vis-a-vis de acțiunile care ar trebui întreprinse de entitățile auditate, precum și genera confuzii la evaluarea de către CCRM a nivelului de implementare a recomandărilor (de ex., eventuale calcule duble ale activităților realizate/nerealizate). În acest sens, recomandările Curții ar trebui să fie cât mai explicite, ceea ce ar ușura și sarcina auditorilor responsabili de evaluarea nivelului de implementare a recomandărilor.

Deși în APL auditate consiliile locale au examinat rezultatele auditurilor și au aprobat planuri de acțiuni de remediere a abaterilor cu mult înainte de expirarea termenilor de implementare a recomandărilor, autoritățile întârzie în a comunica despre realizarea acestor măsuri. Se întâmplă ca APL să nu respecte periodicitatea informării Curții (trimestrială) despre măsurile întreprinse sau despre motivele din cauza cărora cele planificate n-au putut fi realizate.

HCC 6/2021	Spre ex., în cazul HCC 6/2021, termenul de implementare a căreia a expirat la 02.01.2022, primăria Nisporeni a informat CCRM despre măsurile întreprinse abia peste 9 luni după expirarea acestui termen. Asta în situația în care primăria a realizat unele măsuri cu mult înainte (în mai 2022), dar n-a informat operativ despre aceasta CCRM.
-----------------------	---

Recomandări importante, cum ar fi cele ce țin de aplicarea controlului intern managerial (CIM) așa și n-au fost implementate, ceea ce arată că principalele deficiențe constatate de CCRM rămân la ordinea de zi. Printre acestea – elaborarea, aprobarea și monitorizarea proceselor operaționale ce țin de întocmirea și fundamentarea prognozei bugetare; instituirea și aplicarea procedurilor de control intern la planificarea, realizarea procedurilor de achiziție și monitorizarea contractelor de achiziții. Rămân, de regulă, neimplementate și recomandările privind identificarea bunurilor imobiliare (inclusiv a terenurilor și construcțiilor nefinisate), asigurarea inventarierii patrimoniului public gestionat, a delimitării acestuia și a înregistrării în RBI.

Este de remarcat că, în ultimii ani, CCRM a atras în mod repetat atenția asupra nivelului jos de conformare a APL la recomandările de audit și asupra lipsei de interes în remedierea deficiențelor, rezultată inclusiv din atitudinea reprezentanților entităților de a nu implementa recomandările, chiar dacă în ședințele de conciliere aceștia au fost de acord cu constatările identificate și recomandările înaintate.³⁵ Cauze ale acestei situații sunt inclusiv deficitul de cadre și calificarea joasă a personalului financiar-contabil din APL. Lacunele din legislația fiscală, lipsa cadrului normativ/metodologic în domeniul financiar-contabil, imperfecțiunea sistemelor informaționale din domeniul fiscal și cadastral, lățețea proceselor de înregistrare și delimitare a patrimoniul public local – sunt, de asemenea, motive ale implementării anevoioase a recomandărilor.

³³ https://ccrm.md/ro/decision_details/1201/hotararea-nr53-din-19-septembrie-2022-cu-privire-la-raportul

³⁴ Formulări în textul HCC și al rapoartelor de audit aferente.

³⁵ Raportul Curții de Conturi asupra administrării și întrebuințării resurselor financiare publice și patrimoniului public în anul 2020 https://www.ccrm.md/ro/raportul-curtii-de-conturi-a-supra-administrarii-si-intrebuintarii-resurselor-88_91991.html

În opinia CCRM, o parte din probleme sunt generate și de lipsa acțiunilor din partea APC responsabile de a remedia anumite deficiențe și de a modifica cadrul legal/normativ. Deși APC dispun de mecanismele legale, acestea nu și-au asumat responsabilitățile în materie de coparticipare la identificarea, evaluarea și monitorizarea potențialului economico-financiar al teritoriului, monitorizarea plenitudinii încasării veniturilor în bugetele locale, în special a impozitului pe bunurile imobiliare și taxelor locale.³⁶ Printre recomandările Curții care vizează atare autorități sunt unele reiterate de mai mulți ani:

- elaborarea de către MF și SFS a unor proceduri bine determinate care ar asigura schimbul de informații cu APL la calculele, achitățile, avansurile și restanțele existente aferente impozitelor și taxelor încasate în bugetul local, dar administrate de SFS (recomandare indicată inițial în HCC 94/2018³⁷, reiterată în HCC 6/2021 și HCC 10/2021)³⁸;
- eliminarea deficiențelor din SIA „Cadastrul Fiscal” și identificarea soluțiilor pentru asigurarea impozitării bunurilor imobile proprietate publică date în arendă/locățiuine (recomandare indicată inițial în HCC 2/2018³⁹, reiterată în HCC 12/2022)⁴⁰;
- revizuirea Regulamentului cu privire la modul de administrare a impozitului pe bunurile imobile prin SIA „Cadastrul Fiscal 2.0” (recomandare indicată în HCC 12/2021).

Întrucât CCRM expediază rapoartele de audit, inclusiv cele ce țin de activitatea APL, la Guvern și Cancelaria de Stat (CS) spre informare și luare de atitudine, CS a fost solicitată să informeze despre măsurile luate în contextul implementării HCC monitorizate de TI-Moldova, inclusiv a recomandărilor adresate MF, SF. Chiar dacă CS aplică un mecanism intern de monitorizare a procesului de implementare a recomandărilor Curții în entitățile din domeniul său de competență și ar trebui să dispună de atare informații, entitatea a evitat să răspundă la întrebare, specificând doar că HCC se remit pentru executare conducătorilor ministerelor și altor autorități administrative centrale și că se asigură monitorizarea procesului de implementare doar a recomandărilor adresate APC.⁴¹ Cancelaria de Stat ar trebui să fie la curent cu recomandările adresate MF, SFS, ASP, implementarea cărora trenează de mai mult timp și să întreprindă măsuri care ar cataliza acest proces.

Este de reținut că MF⁴² și SFS au informat TI-Moldova că o bună parte din acțiunile inițiate în vederea realizării recomandărilor adresate de CCRM acum 5 ani sunt încă în curs de realizare, iar altele au fost doar recent finalizate.

³⁶ Raportul Curții de Conturi asupra administrării și întrebuințării resurselor financiare publice și patrimoniului public în anul 2021 https://ccrm.md/ro/raportul-curtii-de-conturi-a-supra-a-administrarii-si-intrebuinarii-resurselor-88_92498.html

³⁷ Hotărârea nr. 94 din 17.12.2018 cu privire la Raportul auditului asupra raportului financiar al municipiului Chișinău pe anul 2017, https://ccrm.md/ro/decision_details/956/hotararea-nr-94-din-17122018-cu-privire-la-raportul-auditului

³⁸ Potrivit MF (scrisoarea nr. 05-17/126 din 26.04.23), acțiunea este în curs de realizare, SFS a prezentat structura de date la Agenția de Guvernare Electronică (AGE) și după coordonarea structurii de către AGE cu CALM va fi inițiat procesul de semnare a acesteia.

³⁹ Raportul misiunii de follow-up privind implementarea cerințelor și recomandărilor înaintate prin HCC nr.2 din 13.02.2018, https://ccrm.md/ro/decision_details/898/hotararea-nr2-din-13-februarie-2018-cu-privire-la-raportul

⁴⁰ Potrivit MF (scrisoarea nr. 05-17/126 din 26.04.23), acțiunea este în curs de realizare. La adresa APL au fost remise scrisori de atenționare privind evidența și plenitudinea impozitării bunurilor imobile proprietate publică date în arendă/locățiuine. Totodată, SFS a înaintat propuneri de a modifica Codul Fiscal pentru a fi incluse în proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative ce vizează politica fiscală și vama pentru anul 2024.

⁴¹ Scrisoarea CS nr. 20-06-4982 din 11.05.2023.

⁴² Scrisoarea MF nr. 05-17/126 din 26.04.23.

3.3. Impedimente în implementarea recomandărilor CCRM semnalate de entitățile auditate

În corespondența cu TI-Moldova, APL au relatat despre o serie de probleme, cauzate de inacțiunea/lentețea acțiunilor întreprinse de APC și riscurile înalte de pierdere a veniturilor la bugetele locale (a se vedea următorul tabel).

HCC 12/2022	<p>Primăria Bălți a informat că a întreprins măsuri pentru a asigura identificarea bunurilor imobiliare neevaluate în scopuri fiscale (a actualizat numerele cadastrale, a ajustat conturile curente ale subiecților impozitării, a informat SFS și ASP ș.a.), însă sistemele informaționale, în speță, SIA Cadastrul fiscal 2.0 care urma să fie îmbunătățit de către CTIF, SFS și ASP, n-au fost modificate esențial, ceea ce menține riscuri înalte de pierdere a veniturilor la bugetul local, inclusiv:</p> <ul style="list-style-type: none">- introducerea în SIA a obiectelor imobile reevaluate cu o întârziere de 5-22 ani după reevaluare;- introducerea în sistem a plăților achitate la impozitul pe bunurile imobiliare cu o întârziere de 3-15 zile, ceea ce duce la crearea restanțelor artificiale și calcularea nemotivată a penalităților;- încălcarea termenelor pentru reevaluarea în masă a obiectelor imobile de către ASP a condus la o subestimare a bazei impozabile, și ca rezultat – pierderi de venituri în bugetul local ș.a. <p>Primăria a atenționat că întâmpină dificultăți în realizarea recomandărilor Curții din cauza accesului limitat la algoritmele sistemelor informaționale deservite de CTIF, a comunicat activ cu aceste entități în 2021-2022, le-a informat despre carențele sistemelor/programele și a propus soluții de revizuire a acestora.</p> <p>În 2022 Primăria a adresat o interpelare la Guvern, remarcând că procedura de evaluare/reevaluare a bunurilor imobile în raza municipiului n-a fost efectuată de 18 ani în cazul construcțiilor locative, 16 ani – a garajelor, 12-15 ani – a terenurilor, ceea ce conduce la o micșorare semnificativă a valorii estimate a bunurilor imobile pentru impozitare, comparativ cu valoarea de piață, APL ratând venituri considerabile (<i>Anexa 4</i>).</p>
HCC 12/2022	<p>Primăria Nisporeni a remarcat că motivul neimpozitării și neacumulării impozitului pe bunuri imobiliare neconforme este lipsa relațiilor de conlucrare între APL, SFS și ASP/Agenția Cadastru. „Noi ca administrație publică avem acces restrâns la baza de date a bunurilor imobiliare ce aparțin or. Nisporeni, nu avem acces la un raport exhaustiv din partea ASP, obținerea informațiilor este o procedură tergiversantă și grea. Legătura între ASP și SFS este foarte dificilă, ceea ce conduce la lipsa bazei informaționale de date privind impozitarea”.</p> <p>Primăria deține un patrimoniu vast și necesită un număr mai mare de specialiști, inclusiv pentru realizarea recomandărilor „în mare parte, am reușit să înlăturăm neajunsurile și să remediem situația, însă sunt proceduri ce nu țin atât de activitatea APL, cât de ajustarea cadrului legal..., sunt necesare mijloace financiare considerabile pentru reevaluarea patrimoniului” (<i>Anexa 2</i>).</p>

Fiind rugați să-și expună opiniile vis-a-vis de comunicarea/conlucrarea cu CCRM, reprezentanții unor APL au remarcat că această conlucrare a fost benefică, auditorii le-au oferit sprijin în procesul implementării recomandărilor, inclusiv explicații clare ale pașilor care urmează a fi întreprinși. Alții au menționat că propunerile Curții „nu întotdeauna îmbină legătura dintre teorie și practică, acesta fiind unul din impedimentele care a îngreunat realizarea recomandărilor”.

Entitățile au propus de a reduce perioada de timp destinată auditării pe teren; a coordona graficul de efectuare a auditurilor cu cel al verificărilor realizate de organele de control (de ex., IF, SFS) pentru a diminua manopera APL care duc lipsă de cadre; a formula mai exact concluziile în partea constatatoare a rapoartelor de audit ale CCRM, în mod similar – a formula recomandări explicite.

Și reprezentantul CALM⁴³ s-a referit la o serie de probleme care împiedică buna activitate a APL, inclusiv realizarea recomandărilor Curții de Conturi. Potrivit lui, conducătorii APL nu întotdeauna înțeleg esența, însemnătatea și avantajele controlului intern managerial (CIM), precum și nu știu ce măsuri trebuie să întreprindă pentru a-l institui și aplica. În acest context este necesară nu doar familiarizarea reprezentanților APL cu acest concept, preluarea bunelor experiențe din țară și, eventual, din străinătate, dar și existența unui personal calificat pentru a-l putea realiza.

În condițiile insuficienței mijloacelor financiare și a deficitului de cadre în domeniul financiar-contabil, în special a auditorilor interni, autoritățile locale caută posibilități de a efectua auditul intern prin asociere, iar aceasta necesită anumite ajustări în cadrul legal ce ține de CIM.

În opinia interlocutorului, planificarea corectă, fundamentată a bugetelor locale depinde, în mare măsură, și de accesul APL la informațiile de ordin economic și fiscal, inclusiv despre contribuabilii persoane juridice, iar APL nu au, de regulă, acces la asemenea date. Deficiențele din sistemele informaționale ale SFS și ASP rămân neînclăturate, din care cauză APL continuă să rateze venituri importante.

Un moment aparte este desfășurarea extrem de lentă a procesului de înregistrare, delimitare și evaluare a patrimoniului public local. Ajustarea legislației pentru a oferi APL posibilitatea de a efectua de sine stătător, în baza mijloacelor disponibile, a activităților de evaluare a bunurilor în scopuri de impozitare ar putea remedia întrucâtva situația.

De asemenea, interlocutorul a atras atenția asupra faptului că în APL deseori se desfășoară verificări concomitente din partea diferitor organe de control/audit (IF, SFS, CCRM), ceea ce îngreunează activitatea APL. Se întâmplă ca auditorii și controlorii să se implice excesiv în procesul de verificare, fără a lua în considerație specificul competențelor proprii ale APL și a celor ce sunt delegate APL. Auditorii și controlorii nu întotdeauna sunt suficient de bine familiarizați cu prevederile cadrului legal ce ține de APL.

Având în vedere constatările CCRM privind contribuția insuficientă a APC în remedierea problemelor (de ordin financiar-contabil, de impozitare, cadastrare, delimitare), precum și problemele invocate supra de către reprezentanții APL și CALM, ar fi utilă organizarea unor întruniri comune ale CCRM, CS, MF, SFS, ASP, CALM/APL și după caz, a Comisiei de profil a Parlamentului, pentru a discuta aceste probleme și urgenta soluționarea lor, inclusiv prin îmbunătățirea cadrului legal/normativ din domeniu.

4. Reacția organelor de drept la materialele CCRM privind suspiciunile de fraudă în activitatea APL

Conform *Legii nr. 260/2017 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi*, CCRM urmează să sesizeze organele de drept despre depistarea încălcărilor ale căror constatare și examinare țin de competența acestora.⁴⁴ Pentru a afla dacă Curtea a sesizat organele de drept despre atare încălcări în aa. 2018 – 2022, TI-Moldova a solicitat-o să ofere numărul materialelor de audit privind suspiciunile de fraudă în activitatea APL remise entităților, precum și numărul cauzelor penale pomite pe marginea acestor materiale.⁴⁵ În același timp, TI-Moldova a solicitat de la PG și CNA date despre numărul materialelor de audit recepționate de la CCRM, numărul cauzelor penale inițiate pe marginea situațiilor specificate de Curte, precum și numărul cauzelor transmise în instanța de judecată în perioada respectivă. Informațiile din aceste surse au fost confruntate.

⁴³ Discuția cu Viorel Furdui, Director Executiv CALM, 15.06.2023.

⁴⁴ Art. 7. *Relațiile Curții de Conturi cu autoritățile publice și alte instituții* din Legea 260 din 07.12.2017 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=126160&lang=ro.

⁴⁵ Scrisoarea TI-Moldova nr. TI 01/23 din 09.02.23.

4.1. Informații oferite de CCRM

Potrivit CCRM⁴⁶, în aa. 2018-2022, PG și CNA le-au fost expediate **14 rapoarte/materiale de audit** referitoare la suspiciunile de fraudă în activitatea APL – cca 30% din materialele expediate organelor de drept în această perioadă. Toate rapoartele/materialele au fost remise PG, inclusiv unul din ele – și la CNA. Curtea a relatat că în temeiul acestor rapoarte au fost pornite **74 cauze penale**, cele mai multe – 68 în baza HCC 39/2018 privind conformitatea gestionării mijloacelor Fondului Ecologic Național în 2017⁴⁷ pe faptul săvârșirii infracțiunilor de abuz de serviciu, escrocherie, delapidare a averii străine, corupere pasivă și activă, abuz de putere sau abuz de serviciu de către factorii de decizie din primăriile mai multor localități.⁴⁸ (Detalii în Anexa 5 Rapoartele/materialele de audit privind eventuale fraude în activitatea APL remise de către CCRM organelor de drept și acțiunile întreprinse de către acestea).

De asemenea, Curtea a relatat că în urma examinării materialelor de audit privind conformitatea evidenței, înregistrării și gestionării patrimoniului public, raportarea financiară în rnul Strășeni, executarea bugetului și gestionarea patrimoniului public de către Direcția Generală Locativ-Comunală Chișinău, aferente HCC 2/2018⁴⁹, HCC 20/2019⁵⁰, HCC 22/2020⁵¹, HCC 41/2020,⁵² organele de drept au refuzat, de regulă, inițierea urmăririi penale din motiv că faptele invocate n-au întrunit elementele constitutive ale infracțiunii, iar dosarele pornite au fost clasate întrucât nu s-au probat elementele infracțiunii. În alte două cazuri (HCC 65/2020⁵³ și

⁴⁶ Scrisoarea CCRM nr. 06/1-101-23 din 20.02.2023.

⁴⁷ HCC nr. 39 din 26.06.2018 privind raportul auditului conformității gestionării mijloacelor Fondului Ecologic Național în a. 2017 https://ccrm.md/ro/decision_details/922/hotararea-nr-39-din-26-iunie-2018-privind-raportul-auditului

⁴⁸ 25 cauze penale au fost pornite de către PA în baza art. 327 alin. (2) lit. b¹) și c) din CP, pe faptul săvârșirii abuzului de serviciu de către persoanele din cadrul primăriilor mai multor localități. Totodată, la cauza penală nr. 2017970161, condusă de procuratu ra Anticorupție, au fost conexeate 42 cauze penale în care se investighează să vârșirea infracțiunilor prevăzute de către art.190 alin. (5) CP (Escrocheria), art. 191, alin. (5) CP (Delapidarea averii străine), art. 324 alin (2) lit.b) CP (Corupere pasivă), art. 325 alin. (2) lit.b) și 325 a lin. (3) lit. a) CP (Coruperea activă), art. 327 alin. (2), lit. c), art. 327 a lin. (2), lit. b¹) și lit. c) CP (Abuzul de putere sau abuzul de serviciu), art. 328 a lin. (3) lit. d) CP (Excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu), art. 335 a lin 1¹) CP (Abuzul în serviciu) și art. 335¹ alin (1) CP (Falsul în documente contabile), de către factori de decizie din primăriile mai multor localități în cadrul desfășurării licitațiilor privind lucrările de construcție a apeductelor. De asemenea, Procuratura Anticorupție exercită urmărirea penală în cauza penală nr.2018978141, în care se investighează săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art.42, art.324 a lin.(3) lit.a) CP (Coruperea pasivă), art.325 a lin.(3) lit.a) și b) CP (Coruperea activă), art.327 a lin.(2) lit.b¹ și c) (Abuzul de putere sau abuzul de serviciu), art.335 alin. (1¹) CP (Abuzul în serviciu) și art.335¹ a lin. (1) CP (Falsul în documente contabile), de către factori de decizie din cadrul primăriilor unor localități.

⁴⁹ HCC nr. 2 din 13.02.2018 cu privire la Raportul auditului conformității evidenței, înregistrării și gestionării patrimoniului public, precum și a impozitării bunurilor imobile,

https://ccrm.md/ro/decisions?from_date=&to_date=&title=&decision_number=2&years%5B%5D=2022&years%5B%5D=2018

⁵⁰ HCC nr.20 din 12.04.2019 cu privire la Raportul auditului rapoartelor financiare a le raionului Strășeni (UAT de nivelul II) încheiate la 31 decembrie 2018, https://ccrm.md/ro/decision_details/986/hotararea-nr20-din-12-aprilie-2019-cu-privire-la-raportul

⁵¹ HCC nr.22 din 24.06.2020 cu privire la Raportul auditului conformității a supra executării bugetului și gestionării patrimoniului public de către Direcția Generală Locativ-Comunală și Amenajare a mun. Chișinău pe anii 2018-2019,

https://ccrm.md/ro/decision_details/1031/hotararea-nr22-din-24-iunie-2020-cu-privire-la-raportul

⁵² HCC nr. 41 din 29 iulie 2020 cu privire la Raportul auditului performanței „Mecanismele existente asigură gestionarea eficientă a terenurilor agricole proprietate publică?”, https://ccrm.md/ro/decision_details/1049/hotararea-nr-41-din-29-iulie-2020-cu-privire-la

⁵³ HCC nr. 65 din 14 decembrie 2020 cu privire la Raportul auditului conformității a supra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public la unitatea administrativ-teritorială comuna Băcioi în anul 2019,

https://ccrm.md/ro/decision_details/1069/hotararea-nr-65-din-14-decembrie-2020-cu-privire-la .

HCC 69/2020⁵⁴) PG a expediat materialele spre examinare procuraturii mun. Chișinău și Procuraturii Anticorupție, iar HCC 73/2021⁵⁵ și HCC 12/2022⁵⁶ sunt încă în examinarea PG.

4.2. Informații oferite de Procuratura Generală și Centrul Național Anticorupție

Deși TI-Moldova a solicitat de la PG și CNA informații despre materialele/rapoartele privind suspiciunile de fraudă în activitatea APL recepționate de la CCRM în aa. 2018-2022, acestea au oferit date doar despre materialele examinate. Nici PG, nici CNA n-au indicat numărul dosarelor trimise în instanță.

De reținut, că nici PG, nici CNA n-au comunicat despre examinarea sau redirecționarea la adresa PA a raportului aferent *HCC 39/2018 privind conformitatea gestionării mijloacelor Fondului Ecologic Național în 2017*, în baza căruia, potrivit CCRM, au fost pornite cele mai multe dosare penale.

Sinteza datelor despre materialele de audit examinate de PG și CNA și măsurile întreprinse de către acestea este prezentată în următorul tabel.⁵⁷

Materialele de audit CCRM remise organelor de drept și examinate de către acestea

Materiale de audit remise de CCRM	Materiale de audit examinate de PG ⁵⁸	Materiale de audit examinate de CNA ⁵⁹
Expediate 14 HCC: HCC 2/2018 HCC 5/2018 HCC 39/2018 HCC 20/2019 HCC 74/2019 HCC 22/2020 HCC 41/2020 HCC 48/2020 HCC 65/2020 HCC 69/2020 HCC 36/2021 HCC 73/2021 HCC 12/2022 HCC 53/2022 Pornite 74 cauze penale, din ele 68 în baza HCC 39/2018.	Examine 8 HCC: HCC 94/2018: inițiate 7 procese penale remise PA pentru investigare conform art.274 CPP. În rezultatul investigațiilor s-a dispus prin ordonanțe, în 6 cazuri, refuzul în pornirea urmăririi penale, iar într-un caz - pornită urmărirea penală în baza art.328 alin.3 CP. HCC 5/2018*: materialele au fost restituite CCRM - sesizarea nu corespundea după formă și conținut prevederilor art.262 CPP. HCC 11/2018: PA a pornit la 25.10.2018 o cauză penală în baza art.328 alin.(1) CP. HCC 20/2019*: CNA a pornit la 08.08.2019 o cauză penală în temeiul art.327 alin.(2) lit.b ¹) CP. HCC 22/2020*: CNA a sistat examinarea pe motiv că nu s-a stabilit valoarea prejudiciului, iar termenul pentru tragerea la răspundere contravențională conform art.312 CC a expirat. HCC 65/2020*: examinată de Procuratura Chișinău, la 10.02.2021 fiind dispusă pornirea cauzei penale conform art.361 alin.(2) lit.b) CP. HCC 7/2021: la 13.08.2021 a fost pornită cauza penală	Examine 4 HCC: HCC 2/2018*: examinate 9 episoade, în majoritatea cazurilor s-a constatat că informațiile nu întrunesc condițiile prevăzute de lege pentru a le examina în ordine procesual-penală. În 2 cazuri materialele au fost expediate IF pentru examinare prin prisma savârșirii contravențiilor din art. 295 și 298 CC. SFS i s-a expediat solicitarea de a iniția controlul asupra modului în care SCTIM din prim. Soroca respectă legislația în vigoare. HCC 94/2018: examinate 6 episoade, în 5 cazuri emise ordonanțe de refuz de a intenta dosar penal în baza art. 275 p.1 sau p.3 CPP. Într-un caz a fost inițiată o cauză penală în baza art. 328 al. 3) lit. (b) CP, care a fost expediată conform competenței la Direcția de Poliție mun. Chișinău. HCC 20/2019*: emisă ordonanță de refuz

⁵⁴ HCC nr.69 din 18 decembrie 2020 cu privire la Raportul auditului conformității procesului de vânzare-cumpărare a terenurilor din domeniul privat al statului aferente bunurilor imobile proprietate privată pe anii 2013-2019, https://ccrm.md/ro/decision_details/1076/hotararea-nr69-din-18-decembrie-2020-cu-privire-la-raportul.

⁵⁵ HCC nr. 73 din 20 decembrie 2021 cu privire la Raportul auditului conformității a dm inistrării și gestionării corpurilor de apă de suprafață, zonelor de protecție, terenului fondului apelor și construcțiilor hidrotehnice aferente acestora, https://ccrm.md/ro/decision_details/1147/hotararea-nr-73-din-20-decembrie-2021-cu-privire-la

⁵⁶ HCC nr.12 din 31 martie 2022 cu privire la Raportul auditului conformității a supra procesului bugetar și gestionării pa trimon iului public în anii 2018-2020 la unitatea administrativ-teritorială mun. Bălți, https://ccrm.md/ro/decision_details/1167/hotararea-nr12-din-31-martie-2022-cu-privire-la-raportul.

⁵⁷ Sinteza a fost întocmită în baza datelor oferite de CCRM, PG și CNA.

⁵⁸ Scrisoarea PG nr. 2-1d/23-192 din 27.02.2023.

⁵⁹ Scrisoarea CNA nr. 03/42-3079 din 09.03.2023.

	conform art.327 alin.(2) lit.b ¹), art.191 a lin.(2) lit.b) și lit.c) CP. HCC 36/2021*: pornite 4 cauze penale conform art.352 ¹ CP, într-un caz s-a refuzat pornirea urmăririi penale.	în intentarea dosarului penal în temeiul art. 275 p.3 CPP. HCC 36/2021*: materialele au fost expediate conform competenței la IP Briceni, Fălești, Sângerei și Soroca.
--	---	---

Notă * – HCC/rapoarte de audit care figurează în lista celor expediate de către CCRM la adresa organelor de drept.

Astfel, potrivit PG, în perioada vizată au fost examinate 8 rapoarte de audit ale CCRM privind eventuale fraude în activitatea APL, fiind pornite 7 cauze penale (unele materiale au fost redirecționate după competență CNA). Materialele unui raport de audit n-au fost examinate pe motiv că sesizarea CCRM nu corespundea după formă și conținut prevederilor CPP, iar examinarea altuia a fost sistată din cauză că nu s-a stabilit valoarea prejudiciului, iar termenul pentru tragerea la răspundere conform art.312 CC a expirat.

În ceea ce privește CNA, instituția a examinat 4 rapoarte ale CCRM, trei dintre care i-au fost redirecționate de către PG. În urma examinării acestora, CNA a inițiat o cauză penală, a emis câteva ordonanțe de refuz de intentare a dosarelor penale (pe motiv că n-a existat faptul infracțiunii sau că fapta n-a întrunit elementele infracțiunii), a expediat un raport spre examinare la câteva inspectorate de poliție, precum și a solicitat IF să examineze materialele prin prisma săvârșirii contravențiilor din art.295⁶⁰ și 298 Cod Contravențional⁶¹, iar SFS – să inițieze controlul asupra modului în care a fost respectată legislația fiscală (*Detalii în Anexa 5*).

În contextul expedierii de către CNA a unor materiale de audit la inspectoratele de poliție din teritoriu, IGP a informat despre pornirea a trei cauze penale, una dintre care una a fost readresată CNA, una a încetat din cauza expirării termenului de prescripție, iar alta rămâne în proces de examinare. În cazul verificărilor efectuate de IF au fost întocmite două procese verbale pentru încălcarea regulilor de organizare și de ținere a contabilității, fiind aplicate sancțiuni care au fost achitate integral. În urma controlului fiscal privind plenitudinea calculării și plății impozitelor n-au fost constatate careva încălcări.

Măsurile întreprinse de IGP, IF și SFS la solicitarea CNA

Entitatea	Informații oferite TI-Moldova
IGP ⁶²	În cazul materialelor din HCC 36/2021, IP Nisporeni a pornit o cauză penală conform art. 332 a lin (1) CP (Falsul în acte publice), care a fost expediată conform competenței la CNA; IP Fălești a pornit o cauză penală conform art.352 ¹ CP (Falsul în declarații), încetată din cauza expirării termenului de prescripție; IP Sângerei a pornit o cauză penală conform art. 352 ¹ CP care se află în procedura Secției de urmărire penală a inspectoratului. IGP n-a oferit careva date despre examinarea materialelor HCC 94/2018, expediate de CNA spre examinare Direcției de Poliție mun. Chișinău.
IF ⁶³	În unul din cazurile examinate, pe numele responsabililor din APL Soroca au fost întocmite 2 procese-verbale cu privire la contravenție pe art. 295 alin. (4) și (9) CC, fiind aplicate sancțiuni care au fost achitate integral. În cazul APL Sângerei, IF nu poate a firma cu certitudine că nu a primit un astfel de demers de la CNA, dar în dosarele aferente n-au a fost identificate acte confirmative privind aplicarea sancțiunilor contravenționale pentru a baterile menționate în raport. ⁶⁴
SFS ⁶⁵	A fost efectuat un control fiscal tematic la fața locului privind verificarea plenitudinii calculării și virării la buget a impozitelor de către persoanele fizice în rezultatul căruia nu s-au constat încălcări.

⁶⁰ Art.295 CC ” Încălcarea regulilor de organizare și de ținere a contabilității, de întocmire și prezentare a situațiilor sau rapoartelor financiare”.

⁶¹ Art. 298 CC ”Încălcarea modului de calculare, de aprobare, de utilizare a mijloacelor bugetare și de gestionare a patrimoniului public”.

⁶² Scrisoarea IGP nr. 34/8-1464 din 19.04.23.

⁶³ Scrisoarea IF nr. 25-09-14/937 din 14.04.23.

⁶⁴ Potrivit IF, Registrul de evidență a documentelor de intrare și ieșire pentru a. 2018 a fost nimicit potrivit Ordinului Serviciului de Stat de Arhivă nr. 57 din 27.07.2016.

⁶⁵ Scrisoarea MF nr. 05-17/126 din 26.04.23.

Este de remarcat că datele oferite de CCRM, PG și CNA referitoare la materialele de audit examinate și cauzele penale pornite par destul de contradictorii și sunt dificil de sistematizat. Astfel, sunt cazuri când CCRM a relatat că PG a examinat materialele de audit care i-au fost remise, iar PG n-a informat TI-Moldova despre examinarea unor atare materiale (HCC41/2020, HCC 48/2020, HCC 69/2020, HCC 73/2021). În alte cazuri, potrivit informațiilor CCRM, PG a pornit urmărirea penală în baza materialelor de audit, iar PG n-a oferit TI-Moldova careva informații despre examinarea lor și pornirea urmăririi penale (HCC 74/2019) (*Anexa 5 la Raport*).

Este de reținut că unele materiale/rapoarte de audit n-au fost examinate de către organele de drept pe motiv că sesizarea CCRM nu corespundea după formă și conținut prevederilor Codului de Procedură Penală, examinarea altora a fost sistată din cauză că nu a fost stabilită valoarea prejudiciului. Ordonanțele de refuz de intentare a dosarelor penale au fost emise, de regulă, pe motiv că n-a existat faptul infracțiunii sau că fapta n-a întrunit elementele infracțiunii.

În acest context ar trebui îmbunătățită comunicarea dintre CCRM și organele de drept, precum și asigurată trasabilitatea, în profilul entităților, a unor astfel de indicatori precum: numărul materialelor de audit remise de CCRM la adresa organelor de drept; numărul materialelor recepționate spre examinare; numărul materialelor examinate; numărul dosarelor penale și al celor contravenționale pornite; numărul refuzurilor de inițiere a dosarelor; numărul dosarelor expediate în instanță; numărul dosarelor examinate în instanță, inclusiv a celor finalizate cu câștig de cauză.

5. Autoritatea Națională de Integritate: respectarea regimului juridic al conflictelor de interese în APL

Riscurile de fraudă și corupție generate de neraportarea și nesoluționarea conflictelor de interese de către aleșii locali sunt destul de înalte, datele din rapoartele anuale de activitate ale ANI din ultimii doi ani relevând că practic fiecare al doilea act de constatare privind încălcarea regimului conflictelor de interese a fost emis în privința aleșilor locali (primarilor/viceprimarilor, consilierilor locali).

În acest context TI-Moldova a solicitat ANI să informeze despre controalele inițiate, actele de constatare emise privind respectarea regimului conflictului de interese în privința aleșilor locali din APL de nivelul I și II din raioanele Nisporeni, Ungheni, Comrat, mun. Bălți și Chișinău, precum și să indice dacă au fost aplicate careva sancțiuni urmare a constatării abaterilor (în anii 2018 – 2022). Potrivit ANI⁶⁶, în perioada vizată inspectorii de integritate au inițiat 39 de controale privind respectarea regimului conflictului de interese în privința aleșilor locali din APL de nivelul I și II din raioanele Nisporeni, Ungheni, Comrat, precum și din mun. Bălți și Chișinău, inclusiv 20 controale – în privința primarilor/viceprimarilor, pretorilor/vicepretorilor și 19 controale – în privința consilierilor locali din aceste APL. Urmare a controalelor inițiate, inspectorii de integritate au emis 35 de acte de constatare, din ele 17 – în privința primarilor/viceprimarilor, pretorilor/vicepretorilor și 18 – în privința consilierilor locali.

Este de remarcat că, în a. 2022 practic fiecare al 5-lea control inițiat de ANI la subiectul respectării regimului conflictelor de interese în privința primarilor/viceprimarilor se referea la edilii din APL enunțate și fiecare al 4-lea – în privința consilierilor locali din aceste APL. Respectiv, fiecare al 10-lea act de constatare emis la subiectul conflictelor de interese în privința primarilor/viceprimarilor se referea la edilii din APL sus-menționate și fiecare al 2-lea act de constatare – în privința consilierilor locali.⁶⁷

⁶⁶ Scrisoarea ANI nr. 04/2597 din 20.04.23.

⁶⁷ Calculele au fost efectuate în baza informațiilor oferite de ANI în scrisoarea nr.04/2697 din 20.04.23 și a informațiilor din Raportul de activitate a ANI pentru anul 2022 [https://ani.md/sites/default/files/Raportul%20ANI%202022%20\(a%20probat\).pdf](https://ani.md/sites/default/files/Raportul%20ANI%202022%20(a%20probat).pdf)

**Controale inițiate și acte de constatare emise de inspectorii de integritate din ANI
privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese**

(aa. 2018-2022)

APL	Controale inițiate în privința		Acte de constatare emise în privința	
	Primarilor, viceprimarilor, pretorilor, vicepretorilor	Consilierilor locali ⁶⁸	Primarilor, viceprimarilor, pretorilor, vicepretorilor	Consilierilor locali ⁶⁹
Nisporeni	4	3	3	3
Ungheni	2	1	1	1
Bălți	-	1	-	1
Comrat	7	10	7	10
Chișinău	7	4	6	3
Total	20	19	17	18

În ceea ce privește sancțiunile aplicate în baza actelor de constatare emise în privința primarilor/viceprimarilor, pretorilor, vicepretorilor, ANI a comunicat că, potrivit situației la 20.04.23 au rămas definitive 2 acte de constatare, fiind întreprinse acțiuni pentru a le pune în aplicare, iar alte 7 acte încă nu sunt definitive (prevăd interdicție). Respectiv, în cazul actelor de constatare emise în privința consilierilor locali, au rămas definitive 3 acte, inclusiv în unul din ele s-au întreprins acțiuni de ordin contravențional, iar 8 acte nu sunt definitive.

ANI a ținut să precizeze că până la intrarea în vigoare a modificărilor la Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate⁷⁰, pentru încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese subiecților controlului li se aplicau în mod obligatoriu următoarele sancțiuni:

- încetarea înainte de termen a mandatelor/funțiilor deținute;
- interdicția de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică pe o perioadă de 3 ani, inclusiv funcția în care a fost comisă încălcarea (cu excepția altor funcții electiv);
- sancțiune contravențională prevăzută în art. 313² din Codul Contravențional.⁷¹

ANI a remarcat că din 29.10.2021, odată cu intrarea în vigoare a modificărilor la Legea 132/2016, inspectorul de integritate, în funcție de gradul de vinovăție al subiectului declarării, de natura abaterii, de numărul și durata abaterilor, de comiterea unor abateri similare anterior, de prejudiciul adus interesului public și de funcția publică deținută *decide* dacă va solicita încetarea înainte de termen a mandatelor/funțiilor deținute de către subiectul supus controlului și dacă îi va aplica interdicții.

Totodată este de menționat că, în cazul exercitării atribuțiilor în situație de conflicte de interese, ar putea surveni răspunderea penală prevăzută în art. 326¹ din Codul penal.⁷²

⁶⁸ Din consiliile sătești (comunale), orășenești (municipale), raionale.

⁶⁹ Ibidem.

⁷⁰ Introduse prin Legea nr. 130/2021 pentru modificarea unor acte normative, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131220&lang=ro#

⁷¹ Articolul 313² *Nedeclararea sau nesoluționarea conflictului de interese* prevede că nedeclararea conflictului de interese se sancționează cu amendă de la 45 la 60 UC aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 120 la 180 UC aplicată persoanei cu funcție de răspundere. Nesoluționarea conflictului de interese se sancționează cu amendă de la 60 la 90 UC aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 180 la 240 UC aplicată persoanei cu funcție de răspundere.

⁷² Articolul 326¹ *Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflicte de interese* prevede că fapta persoanei publice care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, a soluționat cereri/demersuri/plângeri, a adoptat un act administrativ, a încheiat, direct sau prin terți un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii în vederea obținerii unui avantaj patrimonial cu o valoare de peste 10000 UC, dacă conflictul nu a fost declarat și soluționat – se sancționează cu amendă de la 10000 la 15000 de UC sau închisoare de până la 3 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții publice de la 5 la 7 ani. Fapta săvârșită de un demnitar public în

În acest context este importantă prevenirea conflictelor de interese în APL, inclusiv prin instruirii ale aleșilor locali susținute de ANI și societatea civilă.

Concluzii și recomandări

Toate entitățile auditate au oferit informații despre măsurile întreprinse pentru implementarea recomandărilor CCRM, cu toate acestea, calitatea răspunsurilor lasă de dorit, unele fiind superficiale, cu date neconvingătoare sau irelevante sarcinii puse și fără documente confirmative anexate.

Deși informațiile despre implementarea recomandărilor CCRM prezentate de APL urmează a fi publicate pe pagina web a Curții, analiza datelor de pe pagina web a acesteia arată că în profilul unor HCC aceste date au lipsit. Analiza paginilor web ale APL auditate relevă că pe ele sunt plasate unele date despre realizarea recomandărilor Curții, însă acestea sunt insuficiente.

Deși termenele de implementare a recomandărilor în trei din patru HCC au expirat încă în ianuarie 2022 – *cu peste un an în urmă (!)*, iar în cazul unei HCC – în aprilie 2023, *nivelul de implementare a recomandărilor CCRM este foarte jos*: în medie, fiind implementate doar circa 16% din recomandări, 24% – implementate parțial și 60% – neimplementate. Cauzele implementării anevoioase a recomandărilor Curții (ca, de altfel, și a problemelor constatate în timpul auditurilor), sunt lipsa controlului intern managerial în APL, responsabilitatea insuficientă a factorilor de decizie, deficitul de cadre și calificarea joasă a personalului. Lacunele din legislația fiscală, lipsa cadrului normativ/metodologic în domeniul financiar-contabil, imperfecțiunea sistemelor informaționale administrate de SFS și ASP, lentețea proceselor de înregistrare și delimitare a patrimoniul public conduc și ele la trenarea acestui proces.

Informațiile oferite de CCRM, PG și CNA referitoare la materialele de audit examinate și cauzele penale pornite par destul de contradictorii și sunt dificil de sistematizat. Nici PG, nici CNA n-au indicat numărul dosarelor trimise în instanță. Unele rapoarte de audit n-au fost examinate de către organele de drept pe motiv că sesizarea CCRM nu corespundea după formă și conținut prevederilor CPP, examinarea altora a fost sistată din cauză că nu a fost stabilită valoarea prejudiciului. Ordonanțele de refuz de intentare a dosarelor penale au fost emise, de regulă, pe motiv că n-a existat fapta infracțiunii sau că fapta n-a întrunit elementele infracțiunii.

Riscurile de fraudă și corupție generate de neraportarea și nesoluționarea conflictelor de interese de către aleșii locali sunt destul de înalte, rapoartele anuale de activitate ale ANI din ultimii ani relevă că jumătate din actele de constatare privind încălcarea regimului conflictelor de interese au fost emise în privința aleșilor locali.

Pornind de la constatările prezentului studiu, este oportună realizarea următoarelor măsuri:

- îmbunătățirea comunicării dintre CCRM și APL auditate, în acest sens fiind utilă elaborarea și aplicarea unui mecanism simplu și explicit, în baza regulamentului din Decizia Prim ministrului nr. 39/2020⁷³;
- organizarea de către CCRM a unor ateliere de lucru cu reprezentanții APL pentru a-i familiariza cu SIA "Audit CCRM" și crea abilități de utilizare a acestui sistem;
- antrenarea mai activă a Cancelariei de Stat în supravegherea implementării recomandărilor, în special, a celor, implementarea cărora trenează de mult timp (recomandări care vizează MF, SFS, ASP);
- îmbunătățirea calității recomandărilor CCRM: evitarea formulărilor vagi și complexe, specificarea măsurilor concrete care urmează a fi realizate;

legătură cu negocierea, gestionarea sau executarea mijloacelor financiare din fonduri publice sau din fonduri externe, - amendă de la 15000 la 20000 de UC sau închisoare de la 2 la 5 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții publice de la 5 la 10 ani.

⁷³ Regulamentul-model privind modalitatea de comunicare cu echipele de audit ale Curții de Conturi pe parcursul misiunilor de audit, precum și monitorizarea executării hotărârilor Curții de Conturi în cadrul autorităților publice de specialitate.

- asigurarea accesului societății civile și mass-media la SIA "Audit CCRM" în calitate de simpli utilizatori/vizualizatori ai informațiilor din acest sistem;
- asigurarea accesului entităților publice la datele din cabinetul personal al altor entități auditate din SIA "Audit CCRM", în calitate de simpli utilizatori/vizualizatori, în eventualitatea preluării bunelor practici de implementare a recomandărilor Curții;
- plasarea pe paginile web ale APL, la o rubrică distinctă, a rezultatelor auditurilor CCRM, deciziilor consiliilor locale/dispozițiilor primarului, planurilor de acțiuni și a măsurilor concrete întreprinse în vederea remedierii abaterilor constatate;
- organizarea unor întruniri comune ale reprezentanților CCRM, CS, SFS, MF, ASP, CALM și APL pentru a pune în discuție problemele de ordin financiar-contabil, de impozitare, etc. pentru a remedia situația în implementarea recomandărilor CCRM, inclusiv pentru a cataliza îmbunătățirea cadrului legal;
- sistematizarea și răspândirea bunelor practici de implementare a recomandărilor CCRM în rândul APL, eventual cu susținerea CALM;
- instruirea continuă a aleșilor locali la subiecte ce țin de integritate și anticorupție, susținută de ANI și societatea civilă;
- îmbunătățirea comunicării dintre organele de drept și CCRM, asigurarea schimbului de date și a evidenței indicatorilor: numărul materialelor de audit remise de CCRM la adresa organelor de drept; numărul materialelor recepționate spre examinare; numărul materialelor examinate; numărul dosarelor penale și al dosarelor contravenționale pornite; numărul refuzurilor de inițiere a dosarelor; numărul dosarelor expediate în instanță; numărul dosarelor examinate în instanță, inclusiv a celor finalizate cu câștig de cauză.

Informații despre implementarea HCC nr. 4 din 25.02.21 cu privire la Raportul auditului conformității asupra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public la UAT mun. Ungheni în 2019

Entități auditate/vizate în HCC și raportul aferent: Consiliul Local Ungheni și Primarul or. Ungheni.

CCRM a informat SFS despre rezultatele auditului, cu reiterarea necesității de a elabora proceduri care ar asigura schimbul de informații cu APL referitor la calculele, achitățile, avansurile și restanțele aferente impozitelor și taxelor încasate în bugetul local, dar administrate de SFS, potrivit HCC nr.94/2018.

Recomandări: 14 Termen de implementare – 02.01.2022 (9 luni de la publicarea HCC în MO), cu informarea trimestrială a CCRM despre acțiunile întreprinse.

Constatări succinte	Recomandări succinte ⁷⁴	Termen de implementare stabilit/Data raportării	Acțiuni întreprinse de entitățile auditate, potrivit datelor de pe pagina web a CCRM ⁷⁵	Comentariile CCRM privind implementarea recomandărilor ⁷⁶
<p>Deficiențe/iregularități constatate de CCRM</p> <p>Generale: lipsește sistemul de control intern managerial la nivel de primărie, este insuficientă colaborarea cu SFS și ASP, se aplică defectuos prevederile cadrului normativ din domeniu, ceea ce a condus la carențe în estimarea și planificarea veniturilor și cheltuielilor, înregistrarea și administrarea patrimoniului, efectuarea cheltuielilor și aplicarea procedurilor.</p> <p>Privitoare la venituri:</p> <ul style="list-style-type: none"> • evaluările și prognozele bugetare n-au fost fundamentate temeinic, ca urmare, veniturile au fost subevaluate cu cca 2,2 mil. lei (pct.4.1.2, 4.1.3, 4.1.4); • în bugetul local n-au fost incluse venituri de la folosința terenurilor aferente obiectivelor private în sumă estimată de cca 112,5 mii lei (pct.4.1.5); • datele aferente contului 113240 „Impozitul pe bunuri imobiliare achitate de către 	<p>Primăria or. Ungheni</p> <p>Recomandarea: 2.7.1. examinarea în ședința CM Ungheni a rezultatelor auditului, cu audierea persoanelor responsabile referitor la faptele descrise în Raportul de audit și cu aprobarea unui plan de măsuri de remediere a deficiențelor constatate</p>	02.01.2022	Deși CCRM a apreciat recomandarea drept implementată, pe pagina web a Curții, la respectiva hotărâre, nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de primăria Ungheni.	Implementată
	<p>Primăria or. Ungheni</p> <p>Recomandarea: 2.7.2. implementarea recomandărilor auditului indicate în Raportul auditului conformității asupra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public la UAT mun. Ungheni în 2019</p>	02.01.2022	Deși CCRM a apreciat recomandarea drept parțial implementată, pe pagina web a Curții, la respectiva hotărâre, nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de primăria Ungheni..	Parțial implementată APL a prezentat decizia CM privind aprobarea actului de inventariere a bunurilor imobile/terenuri proprietate publică conform situației la 20.02.21, însă actul de inventariere și alte documente contabile n-au fost prezentate.
	<p>Primăria or. Ungheni</p> <p>Recomandarea: 2.7.3. instituirea unor proceduri de control intern menite să asigure</p>	02.01.2022	Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de primăria Ungheni.	Neimplementată Deși APL a format GL pentru

⁷⁴ S-a respectat consecutivitatea expunerii recomandărilor de pe pagina web a CCRM la hotărârea în cauză https://ccm.md/ro/decision_details/1090/hotararea-nr-4-din-25-februarie-2021-cu-privire-la

⁷⁵ Conform situației la 01.05.2023, https://ccm.md/ro/decision_details/1090/hotararea-nr-4-din-25-februarie-2021-cu-privire-la

⁷⁶ Conform situației la 01.05.2023 (informațiile din scrisoarea CCRM nr.06-315-23 din 12.05.23 oferite la solicitarea TI-Moldova).

<p>persoanele fizice”, prezentate în extrasul SFS și datele din Raportul „Informație cu privire la achitarea impozitelor pe bunuri imobiliare” nu corespund cu 2727,6 mii lei la sumele calculate și cu 40,6 mii lei la sumele achitate (pct.4.1.2);</p> <ul style="list-style-type: none"> n-a fost achitată taxa pentru instruirea în școala de muzică, ceea ce a lipsit bugetul de venituri în sumă de 180,5 mii lei (pct.4.1.6); în contractul de delegare a gestiunii serviciului de alimentare cu apă și de canalizare n-a fost stabilită redevența la nivelul uzurii anuale a infrastructurii tehnico-edilitare aferente serviciului, respectiv, redevența n-a fost transferată în Fondul de dezvoltare al serviciului (pct.4.1.7). <p>Privitoare la cheltuieli:</p> <ul style="list-style-type: none"> n-au fost respectate principiile de întocmire a meniurilor și n-au fost evaluate alimentarea și statutul nutrițional al copiilor, ceea ce a condus la nerespectarea cantității zilnice necesare de produse alimentare pentru un copil din instituțiile preșcolare (pct. 4.2.1). normele financiare aprobate pentru alimentarea copiilor din instituțiile de învățământ preșcolar au fost diminuat cu 1275,5 mii lei (pct.4.2.1), în procesul de achiziții publice: <ul style="list-style-type: none"> n-au fost actualizate planurile de achiziții de bunuri, lucrări și servicii în sumă de 58,2 mil. lei (pct.4.2.2); n-a fost publicat anunțul de intenție a achizițiilor de bunuri în sumă de 1,6 mil.lei (pct.4.2.2); 	<p>planificarea, realizarea procedurilor de achiziție și adjudicare a contractelor în baza principiului legal de aplicare a valorii estimate cumulative a tuturor obiectelor/loturilor din componența bunurilor, serviciilor și lucrărilor</p>			<p>implementarea CFPI, nu au fost prezentate procedurile de control intern care urmează să asigure planificarea și realizarea achizițiilor publice.</p>
	<p>Primăria or. Ungheni Recomandarea: 1. eliminarea neconformităților indicate în Raportul de audit</p>	02.01.2022	Deși CCRM a apreciat recomandarea drept parțial implementată, pe pagina web a Curții, la respectiva hotărâre, nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de primăria Ungheni..	Parțial implementată
	<p>Primăria or. Ungheni Recomandarea: 2. implementarea controlului intern managerial prin elaborarea, aprobarea și monitorizarea proceselor operaționale ce țin de elaborarea și fundamentarea prognozei bugetare pe toate tipurile de venituri și cheltuieli, cu indicarea corespunzătoare a responsabililor (pct.4.1.1)</p>	02.01.2022	Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de primăria Ungheni.	Neimplementată APL doar a lansat procesul de elaborare a proiectului bugetului municipal, însă n-au fost prezentate documente care să confirme realizarea acestui proces.
	<p>Primăria or. Ungheni Recomandarea: 3. inventarierea tuturor notificărilor și obiectelor de comerț, asigurând evidența unităților comerciale pe tipuri de activitate și condiții speciale de autorizare, cu întocmirea unei baze de date care ar conține informații necesare calculării și urmăririi achitării taxei locale respective, precum și identificarea notificărilor al căror termen de valabilitate urmează să expire (a expirat) etc. (pct.4.1.3)</p>	02.01.2022	Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de primăria Ungheni.	Neimplementată Deși APL informează ca prezintă trimestrial la SFS darea de seamă a notificărilor și obiectelor de comerț, aceasta n-a fost anexată. N-au fost prezentate informații care să confirme efectuarea inventarierii obiectelor de comerț

<ul style="list-style-type: none"> - au fost achiziționate lucrări de reparații capitale, alte bunuri și servicii în lipsa mijloacelor financiare disponibile, fiind generate datorii la finele anului bugetar de circa 8,1 mil. lei (pct.4.2.5); - la întocmirea caietelor de sarcini nu s-a asigurat aspectul siguranței alimentelor, 7,3 mil. lei (pct.4.2.2); - au fost achiziționate excesiv materiale de construcție și alte materiale, fiind create supracosturi la finele 2019 de 553,7 mii lei (pct.4.2.2); - valoarea estimată a lucrărilor de reparație a drumurilor a fost divizată pe contracte de valoare mică, nefiind aplicat principiul valorii estimate cumulative a obiectelor/loturilor din componența lucrărilor și procedura de achiziție unică prin COP, în total 19,2 mil. lei (pct.4.2.2); - nu s-a asigurat perceperea și depunerea pe conta garanției de bună execuție a contractelor, cu monitorizarea termenelor perioadei de garanție pentru fiecare obiect contractual în sumă de 617,1 mii lei (pct.4.2.2); - au fost executate lucrări de construcții în lipsa proiectelor expertizate în modul stabilit în sumă de 443,7 mii lei (pct.4.2.3); - au fost transferate unei companii în avans, contrar prevederilor legale, 656,0 mii lei (pct.4.2.5). <p>Privitoare la administrarea și gestionarea</p>				și deținerea bazei de date recomandate.
	<p>Primăria or. Ungheni Recomandarea: 4. stabilirea, calcularea și încasarea, conform prevederilor legale, a plății pentru folosirea terenurilor proprietate publică aferente obiectivelor private (pct.,4.1.5)</p>	02.01.2022	Deși CCRM a apreciat recomandarea drept parțial implementată, pe pagina web a Curții, la respectiva hotărâre, nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de primăria Ungheni..	Parțial implementată Deși APL a informat că au fost încheiate contractele pentru terenurile unde sunt plasate garajele private, n-au fost prezentate informații care să confirme acest fapt.
	<p>Primăria or. Ungheni Recomandarea: 5. identificarea tuturor bunurilor imobiliare (inclusiv a terenurilor și construcțiilor nefinisate), neevaluate în scopuri fiscale, evaluarea costului acestora de către comisia constituită de UAT mun. Ungheni, precum și informarea SFS și ASP pentru evaluarea acestora, inclusiv a celor transmise în arendă/locățune/ folosință/ gestiune economică, cu asigurarea înregistrării conforme a contractelor (pct.4.1.2)</p>	02.01.2022	Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de primăria Ungheni.	Neimplementată N-a fost prezentată lista bunurilor imobile identificate, precum și calculul privind impozitarea acestora.
	<p>Primăria or. Ungheni Recomandarea: 6. modificarea contractului de delegare a gestiunii serviciului de alimentare cu apă și de canalizare, stabilirea redevenței la nivelul uzurii anuale a infrastructurii tehnico-edilitare aferente serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare și transferul redevenței în Fondul de dezvoltare (pct.4.1.7)</p>	02.01.2022	Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de primăria Ungheni.	Neimplementată N-a fost prezentat contractul modificat.
<p>Primăria or. Ungheni Recomandarea: 7. inventarierea, evaluarea, delimitarea drepturilor de proprietate conform domeniului și contabilizarea conformă a patrimoniului public local, inclusiv a celui transmis în gestiunea entităților fondate (pct.4.3.1)</p>	02.01.2022	Deși CCRM a apreciat recomandarea drept parțial implementată, pe pagina web a Curții, la respectiva hotărâre, nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de primăria Ungheni.	Parțial implementată Au fost prezentate date doar despre unele bunuri imobile la care s-au luat în considerare recomandările.	

<p>patrimoniului public:</p> <ul style="list-style-type: none"> Nu s-a sigurat înregistrarea conformă în RBI a drepturilor patrimoniale asupra terenurilor proprietate publică locală cu suprafața de 571,14 ha și a 11 construcții în valoare de 2,7 mil. lei (pct.4.3.1); cadastrul funciar al UAT, aprobat conform situației de la 1 ianuarie 2020 nu a fost actualizat și nu oferă utilizatorilor informații veridice (pct.4.3.2); contrar prevederilor regulamentare, 4 rețele de gaz n-au fost transmise la deservire tehnică (pct.4.3.4). 	<p>Primăria or. Ungheni Recomandarea: 8. aprobarea unui plan pe termen mediu privind asigurarea efectuării acțiunilor necesare pentru înregistrarea în Registrul bunurilor imobile a drepturilor asupra bunurilor imobiliare (inclusiv a terenurilor) (pct.4.3.1)</p>	02.01.2022	Deși CCRM a apreciat recomandarea drept parțial implementată, pe pagina web a Curții, la respectiva hotărâre, nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de primăria Ungheni.	Parțial implementată
	<p>Primăria or. Ungheni Recomandarea: 9. implementarea procedurilor de control intern care vor asigura transparența, legalitatea și regularitatea în procesul achizițiilor publice, inclusiv la: planificarea achizițiilor (planuri anuale/trimestriale), achizițiile publice de valoare mică, raportarea achizițiilor, monitorizarea îndeplinirii prevederilor contractuale etc. (pct.4.2.2)</p>	02.01.2022	Deși CCRM a apreciat recomandarea drept parțial implementată, pe pagina web a Curții, la respectiva hotărâre, nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de primăria Ungheni.	Parțial implementată N-a fost prezentată informația privind monitorizarea îndeplinirii prev. contractuale, precum și procedurile de efectuare a AVM.
	<p>Primăria or. Ungheni Recomandarea: 10. asigurarea respectării cantității zilnice necesare de produse alimentare pentru un copil din instituțiile de învățământ, aprobate prin Ordinul ministrului Sănătății nr. 638 din 12.08.2016, precum și a normativului financiar alocat din bugetul de stat și cel local pentru finanțarea alimentației copiilor (pct.4.2.1)</p>	02.01.2022	Deși CCRM a apreciat recomandarea drept implementată, pe pagina web a Curții, la respectiva hotărâre, nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de primăria Ungheni.	Implementată
	<p>Primăria or. Ungheni Recomandarea: 11. asigurarea raportării conforme a patrimoniului public și a capitalului social ale entităților fondate, cu întreprinderea măsurilor de rigoare privind gestionarea regulamentară, consolidarea disciplinei financiare și sporirea eficienței utilizării patrimoniului public din gestiunea ÎM, implementarea controlului intern respectiv în această privință (pct.4.3.3)</p>	02.01.2022	Deși CCRM a apreciat recomandarea drept parțial implementată, pe pagina web a Curții, la respectiva hotărâre, nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de primăria Ungheni.	Parțial implementată A fost inițiat un proces, însă nu s-a definitivat.

Generalizări:

I. Datele de pe pagina web a CCRM, rubrica Audit/Rapoarte de audit, în profilul hotărârii citate

Pagina web a CCRM, în profilul HCC 4/2021, la data de 01.05.23, nu includea careva informații despre măsurile întreprinse de APL Ungheni pentru implementarea recomandărilor Curții.

II. Informații despre nivelul de implementare a recomandărilor din HCC citată, oferite de CCRM la solicitarea TI-Moldova

Deși pe pagina web a CCRM lipsesc informații despre măsurile întreprinse de APL Ungheni pentru realizarea recomandărilor din HCC, Curtea a recepționat și a analizat atare date.⁷⁷ Astfel, în scrisorile CCRM nr. 06/1-101-23 din 20.02.2023 și nr.06-315-23 din 12.05.23 adresate TI-Moldova, Curtea face referință la datele recepționate de la autorități și apreciază nivelul de implementare a recomandărilor sale. Potrivit a precierilor CCRM la data de 01.03.2023⁷⁸, din cele 14 recomandări emise, a fost implementată o singură recomandare, celelalte 13 – neimplementate; iar la data de 01.05.23 deja două din recomandări au fost considerate implementate, 7 – parțial implementate și 5 – neimplementate.⁷⁹

III. Informații despre implementarea recomandărilor din HCC citată, oferite de entitățile auditate la solicitarea TI-Moldova

Urmare a solicitării de către TI-Moldova a datelor despre măsurile întreprinse pentru implementarea HCC 4/2021⁸⁰, Primăria Ungheni a oferit la 03.03.2023 Decizia CMU privind examinarea Raportului CCRM și Planul de măsuri pentru realizarea recomandărilor din raportul de audit (măsurile ce urmează a fi întreprinse, persoana responsabilă și termenul de implementare – toate prevăzute spre realizare în 2021).

La solicitarea repetată a TI-Moldova, primăria Ungheni a prezentat scrisoarea nr. 209-02/1-37 din 15.03.2023 la care sunt atasate decizia CM din 04.06.2021 „Cu privire examinarea Raportului CCRM privind auditul conformității procesului bugetar și gestionării patrimoniului public la UAT Ungheni în 2019”, Planul de măsuri de remediere a deficiențelor constatate de CCRM și informația despre acțiunile întreprinse pentru implementarea p. 2.7 din HCC 4/2021 și a recomandărilor 1-11 din Raportul de audit. În calitate de documente confirmative au fost prezentate deciziile CM:

- Nr.5/4 din 09.08.2022 Cu privire la modificarea Contractului de delegare a gestiunii serviciului public de alimentare cu apa și canalizare, nr. 01 din 07.12.2018, încheiat între CMU și IM. „Apa - Canal” Ungheni;
- Nr.7/2 din 18.12.2020 Cu privire la aprobarea Actului de inventariere a bunurilor imobile - terenuri proprietate publică a mun. Ungheni conform situației la 01.10.2020;
- Nr.1124 din 05.03.2021 Cu privire la aprobarea Actului de inventariere a Bunurilor imobile - terenuri proprietate publică a mun. Ungheni conform situației la 20.02.2021;
- Nr.1114 din 18.12.2020 Cu privire la aprobarea materialelor de delimitare în mod selectiv a bunurilor imobile proprietate publică a mun.Ungheni;
- Nr.22 din 11.03.2022 Cu privire la transmiterea în gestiunea economică și folosința IM „Apă - Canal” din Ungheni a bunurilor imobile;
- Nr.8/15 din 16.12.2022 Cu privire la aprobarea materialelor de delimitare în mod selectiv și a actelor de inventariere a bunurilor imobile proprietate publică a mun. Ungheni.

⁷⁷ De ex., scrisoarea primăriei Ungheni nr. 670-02/1-37 din 29.07.2021 adresată CCRM, cu decizia CMU nr. 2/2 din 04.06.2021 „Cu privire examinarea Raportului CCRM privind auditul conformității a supra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public la UAT mun. Ungheni în anul 2019”, prin care a fost aprobat planul de măsuri de remediere a deficiențelor constatate în raportul Curții; precum și prezentată informația despre acțiunile întreprinse pentru implementarea subpct. 2.6. din HCC 3/2021 și subpct. 21 din HCC4/2021 și a recomandărilor 1 - 11 din Raportul de audit.

⁷⁸ Scrisoarea CCRM nr. 06/1-101-23 din 20.02.2023 adresată TI-Moldova.

⁷⁹ Scrisoarea CCRM nr.06-315-23 din 12.05.23 adresată TI-Moldova.

⁸⁰ Scrisoarea TI-Moldova nr. TI 05/23 din 27.02.23.

De reținut că aceste informații au fost prezentate CCRM.

IV. Prezența informațiilor despre rezultatele auditului și măsurile întreprinse pentru implementarea recomandărilor HCC pe paginile web ale entităților auditate/vizate

Pe pagina web a primăriei Ungheni (<http://ungheni.md>), la rubrica *Transparența decizională*, subrubrica decizii este inserată Decizia 2/2 din 04.06.2021 ”Cu privire examinarea Raportului Curții de Conturi a Republicii Moldova privind auditul conformității procesului bugetar și gestionării patrimoniului public la unitatea administrativ-teritorială mun. Ungheni în 2019” <http://ungheni.md/wp-content/uploads/2021/06/D-2.pdf> și anexa - Planul de măsuri privind implementarea recomandărilor înaintate în raportul audit asupra rapoartelor financiare ale APL, conformității procesului bugetar și gestionării patrimoniului public <http://ungheni.md/wp-content/uploads/2021/06/D-2-Anexa.pdf> . La rubrica respectivă sunt plasate deciziile CMU din aa.2020-2023, precum și dispozițiile primarului de Ungheni din aa.2022-2023.

Tot la rubrica *Transparența decizională* sunt plasate informații referitoare la audierile publice privind proiectul bugetului, achizițiile publice (planurile anuale de achiziții în 2022-2023, dările de seamă privind achizițiile de valoare mică, rapoartele de monitorizare a contractelor de achiziții, anunțurile de atribuire), rapoartele de activitate ale primăriei în 2015-2022.

Informații despre implementarea Hotărârii nr.6 din 25.02.2021 cu privire la Raportul auditului conformității procesului bugetar și gestionării patrimoniului public la UTA or. Nisporeni în anul 2019

Entități auditate/vizate în HCC și raportul aferent: Consiliul orașenesc Nisporeni și Primăria or. Nisporeni.

CCRM a informat SFS despre rezultatele auditului, cu reiterarea necesității de a elabora proceduri bine determinate care ar asigura schimbul de informații cu APL referitor la calculele, achitățile, avansurile și restanțele aferente impozitelor și taxelor încasate în bugetul local, dar administrate de SFS, potrivit HCC nr.94/2018.

Recomandări: 17 Termen de implementare – 02.01.2022 (9 luni de la publicarea HCC în MO), cu informarea trimestrială a CCRM despre acțiunile întreprinse.

Constatări succinte	Recomandări succinte ⁸¹	Termen de implementare stabilit/Data raportării	Acțiuni întreprinse de entitățile auditate, potrivit datelor de pe pagina web a CCRM ⁸²	Comentariile CCRM privind implementarea recomandărilor ⁸³
<p>Deficiențe/iregularități constatate de CCRM</p> <p>Generale: lipsește sistemul de control intern managerial la nivel de primărie, este insuficientă colaborarea cu SFS și ASP, se aplică defectuos prevederile cadrului normativ din domeniu, ceea ce a condus la carențe în estimarea și planificarea veniturilor și cheltuielilor, înregistrarea și administrarea patrimoniului, efectuarea cheltuielilor și aplicarea procedurilor.</p> <p>Privitoare la venituri:</p> <ul style="list-style-type: none"> • evaluările și prognozele bugetare n-au fost fundamentate temeinic (nu s-au bazat pe date relevante și credibile), veniturile subevaluate estimate de audit constituind cca 731 mii lei; • lipsesc date concludente privind baza de calcul a veniturilor (inclusiv din cauza conlucrării insuficiente cu SFS și ASP), 	<p>Primăria Nisporeni</p> <p>Recomandarea 2.7.1: examinarea în ședința Cons. orașenesc Nisporeni a rezultatelor auditului, cu audierea persoanelor responsabile referitor la faptele descrise în Raportul de audit și cu aprobarea unui plan de măsuri de remediere a deficiențelor constatate.</p>	02.01.2022/ 22.09.2022	Potrivit scrisorii Prim. Nisporeni nr. 414 din 22.09.2022, la <u>21.05.2021</u> Consiliul or. a fost informat despre rezultatele misiunilor de audit a CCRM. Primarul a fost împuternicit să elaboreze planul de măsuri pentru remedierea deficiențelor constatate (Decizia 2/24 din 21.05.2021 cu privire la examinarea rezultatelor rapoartelor de audit anexată). Totodată prin Decizia 4/1 din <u>05.11.2021</u> a fost aprobat Programul de activitate al Consiliului și Planul de măsuri a Rapoartelor misiunilor de audit.	Implementată
	<p>Recomandarea 2.7.2: implementarea recomandărilor auditului indicate în Raportul auditului conformității asupra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public la unitatea administrativ-teritorială orașul Nisporeni în anul 2019.</p>	02.01.2022/ 22.09.2022	Scrisoarea Primăriei Nisporeni nr. 414 din 22.09.2022, completată prin scrisoarea nr. 476 din 21.10.2022.	Parțial implementată
	<p>Recomandarea 2.7.3: instituirea unor proceduri de control intern menite să asigure</p>	02.01.2022/ –	Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile	Neimplementată (n-au fost prezentate)

⁸¹ S-a respectat consecutivitatea expunerii recomandărilor de pe pagina web a CCRM la hotărârea în cauză https://ccm.md/ro/decision_details/1092/hotararea-nr6-din-25-februarie-2021-cu-privire-la-raportul

⁸² Conform situației la 01.05.2023, https://ccm.md/ro/decision_details/1092/hotararea-nr6-din-25-februarie-2021-cu-privire-la-raportul

⁸³ Conform situației la 01.05.2023 (informațiile din scrisoarea CCRM nr.06-315-23 din 12.05.23 oferite la solicitarea TI-Moldova).

<p>ceea ce a afectat plenitudinea încasării veniturilor aferente impozitelor din proprietate (pe 629 de obiecte, 53,4 mii m.p) și taxelor locale estimate la minim 408,6 mii lei;</p>	<p>planificarea, realizarea procedurilor de achiziție și adjudicare a contractelor în baza principiului legal de aplicare a valorii estimate cumulative a tuturor obiectelor/loturilor din componența bunurilor, serviciilor și lucrărilor</p>		<p>întreprinse de APL.</p>	<p>documente justificative)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • procesul de evaluare și colectare a impozitelor și taxelor n-a fost monitorizat eficient, ceea ce a afectat colectarea integrală a veniturilor; • în bugetul local n-au fost incluse veniturile de la folosința terenurilor în sumă estimată anual de cca 568,9 mii lei, plățile restante de 2876,1 mii lei raportate de Primărie și de 463,7 mii lei constatate suplimentar de audit; • n-a fost stabilită redevența în contractul de delegare a gestiunii infrastructurii tehnico-edilitare aferente serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare. <p>Privitoare la cheltuieli:</p> <ul style="list-style-type: none"> • au fost efectuate cheltuieli neregulate în scopuri investiționale și de achiziții cu impact de irsire a banului public; • în procesul de achiziții publice: <ul style="list-style-type: none"> - n-au fost întocmite și publicate planurile de achiziții; - n-au fost stabilite responsabilități clare de exercitare a atribuțiilor autorității contractante/grupului de lucru pentru achiziții publice, lipsesc atare reglementări pentru achizițiile de valoare mică; - n-au fost evaluate periodic și n-au fost raportate riscurile aferente achizițiilor publice, - parte componentă a controlului financiar public intern; 	<p>Recomandarea: 1. eliminarea neconformităților indicate în Raportul de audit</p>	<p>02.01.2022 /21.10.2022</p>	<p>Din scris. Primăriei Nisporeni nr. 476 din 21.10.2022 privitor la corectarea unor neconformități :</p> <p>1.1. în baza Deciziei 2/2 din 21.05.2021 „Cu privire la rezultatele inventarierii anuale 2020 proprietate a orașului Nisporeni din 21.05.2021 (anexata),</p> <ul style="list-style-type: none"> - Evaluarea și luarea la evidență contabilă terenuri APL de 1949,35ha cu valoare de 331,7 mil lei, - Corectarea cheltuielilor neconforme pentru reparații curente a tribuite la cele capitale de 1181,2 mil. lei, <p>1.2 în baza deciziei 3/3 din 11.07.2022:</p> <ul style="list-style-type: none"> - au fost luate la evidență contabilă edificii tehnico-edilitare de aprovizionare de apă și canalizare la contul 313 valoare de 9,4 mil. lei (inclusiv 3,8mil. uzura); - au fost identificate bunurile primite din donații cu destinația aprovizionare cu apă, și transmise în utilizare către SA Apă Canal Nisporeni în valoare de 908,9 mii lei, - 291 „Transferuri capitale acordate cu destinație specială” (1,4 mil lei), transferate ca contribuție financiară din partea primăriei pentru cheltuieli capitale și pentru implementarea unui subproiect, cu această valoare nu se va calcula uzura mijlocului fix format în urma transferurilor. <p>–În baza contractului cu ICAS a fost întocmit studiul de inventariere a pădurilor și vegetației forestiere din proprietatea APL, s-a constatat 13883</p>	<p>Parțial implementată</p>

<ul style="list-style-type: none"> - n-au fost respectate regulile de exercitare a atribuțiilor de către autoritatea contractantă și grupul de lucru la atribuirea și executarea contractelor de achiziții: contracte atribuite cu neconformități, nu s-a asigurat imparțialitatea în procesul de achiziții, n-a fost percepută garanția de bună execuție a contractelor, etc.; - n-a fost monitorizată realizarea contractelor de achiziții; n-au fost întocmite și prezentate rapoartele respective către organele de profil și publicului; n-au fost prezentate dările de seamă privind achizițiile de valoare mică; • nu s-a asigurat respectarea normelor financiare pentru alimentarea copiilor din instituțiile de învățământ preșcolar, ceea ce a condus la utilizarea mijloacelor la un nivel de 73,4% din norma stabilită. <p>Privitoare la administrarea și gestionarea patrimoniului public:</p> <ul style="list-style-type: none"> • n-a fost inventariat și înregistrat în mod complet patrimoniul, divizate arbitrar proprietățile pe domeniile public/privat; n-au fost identificate, evaluate și înregistrate în evidență bunurile infrastructurii tehnico-edilitare (drumuri, rețele de gaze, apă/canalizare) în sumă de 2 mil. lei; • n-au fost înregistrate în RBI drepturile patrimoniale asupra terenurilor proprietate publică locală cu suprafața de 1650 ha; • n-a fost asigurată evidența și administrarea conformă a fondului locativ, inclusiv a celui de 9,5 mil. lei raportat de ÎM la capital propriu și a celui privatizat (420 			m3 masă lemnoasă, pe 513 ha.	
	<p>Recomandarea 2: implementarea CIM privind elaborarea, aprobarea și monitorizarea proceselor operaționale ce țin de elaborarea și fundamentarea prognozei bugetare pe toate tipurile de venituri și cheltuieli, cu indicarea corespunzătoare a responsabilităților</p>	02.02.21 /21.10.2022	<p>Prin Decizia 3/3 Cu privire la aprobarea statelor de personal a primăriei or. Nisporeni din 16.08.2021, statele de personal au fost suplimentate cu o unitate de economist principal cu următoarele atribuții:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pregătește prognoze a le bugetului la partea de venituri si cheltuieli a primăriei; - elaborează în comun cu specialiștii primăriei, prognoze ale indicatorilor de dezvoltare a orașului pe termen scurt, mediu și lung, participa la atragerea investițiilor; - efectuează controlul, evidenta, analiza veniturilor din perceperea Impozitelor si taxelor pe mărfuri si servicii (ECO 114000) si a veniturilor din proprietate (ECO141000); - urmărește efectuarea plăților de către beneficiarii a rendei, locațiunii, suprafețe si stabilește penalități în caz de neachitare. - efectuează proceduri de transmitere a proprietății publice in comodat, arendă, suprafețe; - ține evidenta analitica a realizării terenurilor. 	Neimplementată (informațiile prezentate nu confirmă implementarea CIM, constatărilor din Raportul de audit și a recomandării)
	<p>Recomandarea 3: asigurarea funcționalității subdiviziunilor, respectiv, a personalului cu funcții de colectare a impozitelor/taxelor/plăților locale din subordinea Primăriei, cu eficientizarea activității acestora și înlăturarea cauzelor care au generat sau generează neachitarea conformă a veniturilor în bugetul local (pct.4.1.3; 4.1.4.; 4.1.6.)</p>	02.01.2022	Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de APL.	Neimplementată (n-au fost prezentate documente justificative)
	<p>Recomandarea 4: inventarierea exhaustivă a obiectelor și subiecților de impunere cu taxa pentru unitățile comerciale și prestări servicii</p>	02.01.2022/ /21.10.2022	Potrivit scris, Primăriei Nisporeni nr. 476 din 21.10.2022, taxele locale sunt stabilite în baza modificărilor si aplicării	Neimplementată (n-au fost prezentate documente

<p>m²) în 2018-2020;</p> <ul style="list-style-type: none"> • au fost recepționate neregulamentar, în lipsa documentelor confirmative, cheltuielile de investiții de 14,8 mil. lei; • n-au fost respectate întru totul deciziile Cons. local la gestionarea serviciilor și fondurilor publice, fiind acumulate restanțele aferente taxelor de conectare la serviciile publice de aprovizionare cu apă/canalizare de 1,43 mil. lei; • în fișele de post ale unor angajați n-au fost incluse unele atribuții, inclusiv răspunderea materială pentru bunuri (valoarea bunurilor aflate în gestiunea angajaților - cca 45,3 mil. lei); • nerespectarea cadrului legal, ignorarea deciziilor și lipsa unui mecanism de reglementare a modului de atribuire a terenurilor au creat premise pentru pierderea proprietății locale; • cadastrul funciar al UAT nu oferă utilizatorilor informații veridice. 	<p>(inclusiv prin verificări în teren), cu întocmirea unei baze de date care ar conține informații necesare calculării și urmăririi achitării taxei locale respective, inclusiv cu conformarea situațiilor la cadrul normativ (pct.4.1.3.).</p>		<p>Codului Fiscal, prin Decizii anuale. Primăria este împuternicită de a elibera notificări/autorizații a genților economici și stabilirea în documentul confirmativ a genului de activitate permis. Pentru 2021 Decizia Consiliului or. Nisporeni este în format nou față de anii precedenți cu abordarea și includerea codurilor genurilor de activitate Titlul VII „Taxe locale” al Codului Fiscal care permite a genților economici de a calcula taxe veridice. Pentru calcularea, stabilirea, achitarea taxelor locale au răspundere a genții economici care la stabilirea notificărilor prezintă declarație pe propria răspundere de informare corectă a genului de activitate, suprafeei comerciale și calculul veridic a lor. În primărie este un registru al tuturor subiecților de impunere cu taxe, însă pe parcursul a 5 ani au fost făcute schimbări majore de către CF asupra acestui domeniu ce a dus la o neclaritate și abordare greșită a drepturilor și obligațiilor APL ce până nu demult erau întreprinse de către Inspectoratul Fiscal ca organ de control și percepere a datoriiilor taxelor și impozitelor . APL Nisporeni nu are acces la baza fiscală a contribuabilului, obținând date despre evidența soldurilor și rulajelor cu privire la impozite și taxe locale doar prin comunicare și solicitări către Inspectoratul Fiscal. Primăria deține informații privind încasarea taxelor și impozitelor, nu a și a calculării lor.</p>	<p>justificative)</p>
	<p>Recomandarea: 5. stabilirea, calcularea și încasarea, conform prevederilor legale, a plății pentru folosința și procurarea bunurilor proprietate publică, încasarea plăților restante și rezilierea, după caz, a contractelor (pct.4.1.8.;</p>	<p>02.01.2022/ 21.10.2022</p>	<p>Scris. Primăriei Nisporeni nr. 476 din 21.10.2022: 1. Conform ordinului 216 în rapoartele financiare la 31.12.2019 cu privire Calculul plății de arendă a resurselor</p>	<p>Neimplementată (informațiile prezentate nu confirmă</p>

	4.1.9.)		<p>natural(terenuri ,agricole, iazuri, etc) care se încasează la subconturile 141512-141533 si respectiv sold la Contul extrabilanțier 811420 „Creanțe față de buget a le contribuabililor” . In rapoartele financiare pentru anul 2019 sunt reflectate la contul 811420 suma de 2876,1 mii lei . Pe parcursul anilor 2019, 2020, 2021 in evidenta contabila au fost efectuate doar calcule in măsura încasărilor la conturile 141512-141533 de 333,3 mii lei fără modificarea soldului contului 811420 din 31.12.2018 din motivul neclarității situației veridice a contractelor de arenda/locațiune/superficii a terenurilor care urmează a fi verificate, reînnoite sau anulate.</p> <p>2. Bazinele acvatice indicate sunt înregistrate ca proprietate a statului în temeiul HG nr.959 din 04.08.2003.</p>	implementarea constatărilor din Raportul de audit și a recomandării)
	<p>Recomandarea: 6. identificarea tuturor bunurilor imobiliare (inclusiv a terenurilor și construcțiilor nefinisate), neevaluate în scopuri fiscale, cu informarea ASP pentru evaluarea acestora, inclusiv a celor transmise în arendă/locațiune/folosință/gestiune economică; asigurarea înregistrării conforme a contractelor respective (pct.4.1.1.; 4.1.2.)</p>	02.01.2022/ 21.10.2022	<p>Primăria or. Nisporeni este inclusă în Programul de stat pentru delimitarea bunurilor imobile pentru anul 2022, aprobat prin HG nr.80 din 11.02.2019. Prin decizia CO Nisporeni nr.1/13 din 06.02.2020 „Cu privire la inițierea înregistrării primare masive” s-a decis inițierea conform acordului de colaborare cu ASP a procesului comun de înregistrare a imobilelor. Primăria or. Nisporeni Va asigura atribuirea în evidență a cheltuielilor bugetare pentru formarea bunurilor imobile.</p>	Neimplementată (informațiile prezentate nu confirmă implementarea constatărilor din Raportul de audit și a recomandării)
	<p>Recomandarea: 7. stabilirea redevenței pentru bunurile infrastructurii tehnico-edilitare aferente serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare prin ajustarea contractului de delegare a gestiunii (pct.4.1.10.)</p>	02.01.2022 21.10.2022	<p>Potrivit scris. Primăriei Nisporeni nr. 476 din 21.10.2022, inventarierea și contabilizarea infrastructurii tehnico-edilitare se efectuează conform deciziei 3/3 din 11.07.2022 (anexată).</p>	Neimplementată (informațiile prezentate nu confirmă implementarea constatărilor din

				Raportul de audit și a recomandării)
	Recomandarea: 8. implementarea procedurilor de control intern care vor asigura economicitatea, eficiența, transparența, legalitatea și regularitatea în procesul achizițiilor publice, inclusiv la: planificarea achizițiilor (planuri anuale și trimestriale), achizițiile publice de valoare mică, raportarea achizițiilor, monitorizarea îndeplinirii prevederilor contractuale etc. (pct.4.2.1.-4.2.7.)	02.01.2022/ 21.10.2022	Potrivit scris. Primăria Nisporeni nr. 476 din 21.10.2022, s-a dispus întocmirea și aprobarea planului de achiziții anuale cu ulterioara raportarea achizițiilor, monitorizarea îndeplinirii prevederilor contractuale.	Neimplementată (informațiile prezentate nu confirmă implementarea constatărilor din Raportul de audit și a recomandării)
	Recomandarea: 9. elaborarea/aprobarea <u>procedurilor exhaustive</u> în aspectul criteriilor ce țin de determinarea și executarea regulamentară a cheltuielilor pentru salubritate și a menajarea teritoriilor, determinarea indicilor cantitativi și calitativi ai lucrărilor executate (pct.4.2.8.)		Potrivit scris. Primăriei Nisporeni nr. 476 din 21.10.2022, <u>statele de personal au fost suplimentate cu o unitate</u> de Specială în gestionarea gospodăriei și evidența muncii neremunerate cu atribuțiile de a asigura evidența și organizarea muncii neremunerate a persoanelor condamnate, sancționate și a celor ce prestează muncă neremunerată .	Parțial implementată (informațiile prezentate confirmă parțial implementarea constatărilor din Raportul de audit și a recomandării)
	Recomandarea: 10. asigurarea respectării cantității zilnice necesare de produse alimentare pentru un copil din instituțiile de învățământ, aprobate prin Ordinul ministrului Sănătății nr. 638 din 12.08.2016, precum și a normativului financiar alocat din bugetul de stat și cel local pentru finanțarea alimentației copiilor (pct.4.2.10.)	02.01.2022/ 21.10.2022	Potrivit scris. Primăriei Nisporeni nr. 476 din 21.10.2022, în anul 2021, norma alimentară pentru copii este de 23,4 lei/copil/zi în comparație cu anul 2019 de 16,6lei/copil/zi (anexa).	Implementată
	Recomandarea: 11. inventarierea, evaluarea, delimitarea drepturilor de proprietate conform domeniului și contabilizarea conformă a patrimoniului public local, inclusiv a celui transmis în gestiunea entităților fondate (pct.4.3.1.; 4.3.3.; 4.3.5.)	02.01.2022/ 21.10.2022	A fost realizată Dispoziția nr. 38 din 06.04.2021 privind constituirea comisiilor de inventariere a patrimoniului public local. A fost transmisă la ICAS solicitarea de evaluare cantitativa și calitativa a masei lemnoase, în anul 2022 a fost efectuată această evaluare. De la Ungheni-Gaz primit răspuns că 1,9 km de gazoduct aparțin Consiliului Raional Nisporeni; Efectuată inventarierea și organizată	Parțial implementată (informațiile prezentate confirmă parțial implementarea constatărilor din Raportul de audit și a recomandării)

			ținerea evidenței analitice și sintetice a străzilor or. Nisporeni cu constatarea suprafețelor carosabile.	
	Recomandarea: 12. aprobarea unui plan pe termen mediu privind asigurarea efectuării acțiunilor necesare pentru înregistrarea în Registrul bunurilor imobile a drepturilor asupra bunurilor imobiliare (inclusiv a terenurilor) (pct.4.3.1.).	02.01.2022/ 21.10.2022	Primăria or. Nisporeni este inclusă în Programul de stat pentru delimitarea bunurilor imobile pentru anul 2022, aprobat prin HG nr.80 din 11.02.2019. Prin decizia CL Nisporeni nr.1/13 din 06.02.2020 „Cu privire la inițierea înregistrării primare masive” s-a decis inițierea conform acordului cu ASP a procesului comun de înregistrare a imobilelor. Primăria efectuează delimitări de terenuri în baza cererilor primite de la cetățeni.	Parțial implementată (informațiile prezentate confirmă parțial implementarea constatărilor din Raportul de audit și a recomandării)
	Recomandarea: 13. asigurarea recepției și documentării regulamentare și exhaustive a investițiilor transmise de persoane terțe (pct.4.3.6.)	02.01.2022/ 21.10.2022	La primirea investițiilor de la 3 instituții de învățământ, și de la ASD, s-a solicitat tot setul de documente formării bunurilor și a fost stocat în cadrul Primăriei or. Nisporeni - în baza Deciziei 2/3 „Cu privire la aprobarea contractelor de comodat a imobilelor gimnaziului "M.Eminescu", Liceului Teoretic "Mircea Eliade" Gimnaziul "Stefan cel Mare" din or.Nisporeni, fără drept de proprietate, pentru anul 2020 din 21.05.2021.	Neimplementată (informațiile prezentate nu confirmă implementarea constatărilor din Raportul de audit și a recomandării)
	Recomandarea: 14. asigurarea inventarierii și eva luării conforme a fondurilor fixe deținute de entitățile fondate și a investițiilor înregistrate la AAPL, cu asigurarea raportării conforme a capitalului propriu, întreprinderea măsurilor de rigoare privind gestionarea regulamentară, sporirea eficienței utilizării patrimoniului public din gestiune, cu implementarea controlului intern respectiv în această privință (Obiectivul III)		1. La adresarea către SRL „Ungheni Gaz cu solicitarea de identificat gazoductele ce aparțin Primăriei or. Nisporeni a celor 1,9 km, am primit răspuns nr.f/n din 26.04.2021 ca cele 1,9 km de gazoduct aparțin Consiliului Raional Nisporeni și sunt transmise la deservire . 2. În baza deciziei 3/3 din 11.07.2022 au fost efectuate corectări în rapoartele financiare prin luarea la evidență contabilă a infrastructurii tehnico-edilitare.	Parțial implementată (informațiile prezentate confirmă parțial implementarea constatărilor din Raportul de audit și a recomandării)

Generalizări:

I.Datele de pe pagina web a CCRM, rubrica Audit/Rapoarte de audit, în profilul hotărârii citate

Pagina web a CCRM, în profilul HCC 6/2021, la data de 01.05.23, includea informații despre măsurile întreprinse de APL Nisporeni pentru implementarea recomandărilor Curții (la 15 din cele 17 recomandări).

II. Informații despre nivelul de implementare a recomandărilor din HCC citată, oferite de CCRM la solicitarea TI-Moldova

Potrivit aprecierilor CCRM la data de 01.03.2023⁸⁴, din cele 17 recomandări emise, au fost implementate 2 recomandări, implementate parțial – 6 recomandări, neimplementate – 9 recomandări. Unele documente confirmative la care face referință APL nu sunt inserate pe pagina web a Curții (de ex., la recom. 7, decizia 3/3 din 11.07.2022). La 01.05.2023 situația privind nivelul de implementare a recomandărilor Curții **nu s-a schimbat**.⁸⁵

De remarcat că prima scrisoare a Primăriei Nisporeni despre realizarea recomandărilor HCC 6/2021 a fost expediată Curții la 22.09.2022, cu peste 9 luni după expirarea termenului stabilit pentru implementarea recomandărilor (termenul limită - 02.01.2022). Asta în situația în care APL a realizat unele măsuri înainte de termenul limită (în mai 2022), însă n-a informat operativ despre aceasta CCRM.

III. Informații despre implementarea recomandărilor din HCC citată, oferite de entitățile auditate la solicitarea TI-Moldova

Urmare a solicitării de către TI-Moldova a datelor despre măsurile întreprinse pentru implementarea HCC 6/2021⁸⁶, Primăria Nisporeni a informat la 05.04.23 despre realizarea următoarelor recomandări (informația de mai jos – în redacția APL Nisporeni):

Recom. 2.7.2: au fost implementate 80% din recomandările ce se conțin în Raportul auditului conformității asupra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public la unitatea administrativ-teritorială orașul Nisporeni în anul 2019.

Recom. 2.7.3: Pentru anii 2022-2023 a fost implementat planul de achiziții a Primăriei or. Nisporeni publicat pe pagina web <https://primarianisporeni.md/wp-content/uploads/2023/01/Planul-de-achizi%C8%9Bii-2023.pdf>. A fost inițiată procedura de control intern managerial, formată comisia pentru întocmirea planului de acțiuni de implementare a CIM. Pentru a.2022 a fost întocmit Raportul de control intern managerial cumulativ pentru toate instituțiile și publicat pe pagina web <https://primarianisporeni.md/wp-content/uploads/2023/03/raport-declara%C8%9Bie-CIM.signed.pdf>.

Recom. 1:

- Emisă Decizia 2/2 din 21.05.2021 „Cu privire la rezultatele inventarierii anuale 2020 a proprietății orașului Nisporeni”;
- Evaluarea și luarea la evidență contabilă a terenuri APL de 1949,35 ha cu valoare de 331,7 mil lei;
- Corectarea cheltuielilor neconforme pentru reparații curente atribuite la cele capitale de 1181,2 mil lei;
- Identificate bunurile primite din donații de la Veolia cu destinația a provizionare cu apă, și transmise în utilizare către SA Apă Canal Nisporeni în valoare de 908,9 mii lei;
- Cod ECO291 „Transferuri capitale acordate cu destinație specială” în sumă totală de 1,4 mil lei, transferate ca contribuție financiară din partea primăriei pentru cheltuieli capitale și pentru implementarea unui subproiect, cu această valoare (nu se va calcula uzura mijlocului fix format în urma transferurilor);
- În baza contractului cu ICAS a fost întocmit studiul de inventariere a pădurilor și vegetației forestiere care este în proprietatea APL, s-a evaluat un total de 13883 m3 masă lemnoasă, pe o suprafață de 513 ha.

Recom. 2: Proiectele de buget elaborate în baza Legii 181/2014, Legii 397/2003 cu abordarea Clasificatiei bugetare aprobate prin Ordinul 208 din 24.12.2015 și a setului metodologic privind elaborarea, aprobarea și modificarea bugetului. Planificate în buget cheltuielile de formare profesională a specializării responsabili de

⁸⁴ Scrisoarea CCRM nr. 06/1-101-23 din 20.02.2023 adresată TI-Moldova.

⁸⁵ Scrisoarea CCRM nr.06-315-23 din 12.05.23 adresată TI-Moldova.

⁸⁶ [Scrisoarea TI-Moldova nr. 07/23 din 27.02.2023 adresata APL Nisporeni.](#)

prognoze bugetare pe toate tipurile de venituri si cheltuieli. In baza Decizie nr. 3/3 Cu privire la aprobarea statelor de personal a primăriei or.Nisporeni din 16.08.2021 a fost modificate statetele de personal si atribuite responsabilitati unor functii conform recomandarilor CCRM.

Recom. 3:

- Comisia formata in baza dispozitiei nr.153 din 07.12.2022 a identificat din cele 629 obiecte cu estimarea valorilor la pret normativ conform legislatiei si stabilirea impozitului pe imobil. Pe parcursul 2020-2022 au fost evaluate de catre cadastru si afisate in SCITL pe impozitare, in sa 81 bunuri imobile au fost depistate ca sunt evaluate de catre Cadastru in sa nu sunt depistate de catre SITL ca urmare a neimpozitarii conforme ,si 44 bunuri imobile nu sunt evaluate de catre Cadastru respectiv nu sunt impozitate din pretul estimat de catre cadastru. In baza proiectului de decizie 1/4 care urmeaza a fi aprobata la 31.03.2023 au fost inaintate bunurile imobile spre evaluare la pret comparativ, totodata a fost propus stabilirea pretului normativ a bunurilor imobile pentru calcularea obiectului impunerii impozitului pentru bunurile ce nu sunt evaluate de catre cadastru, pentru bunurile ce urmează a fi depistate si nu sunt impozitate.
- Motivul neimpozitarii si neacumulării impozitului pe bunuri imobiliare neconforme pe parcursul anilor este lipsa relatiilor de conlucrare intre APL, Inspectoratul fiscal de Stat si ASP Cadastru. Noi ca administratie publica avem acces restrins la baza de date a bunurilor imobiliare ce apartin or.Nisporeni, nu avem acces la un raport exhaustiv din partea ASP, pentru a obtine careva informatii este o procedura tergiversanta si grea. Legatura intre ASP și Serviciul Fiscal poartă un caracter eronat, care ca urmare duce la lipsa bazei informationale de impozitare.
- In or.Nisporeni sunt foarte multe bunuri neevaluate din motivul netransmiterii in exploatare a lor și nedepistarea de catre Cadastru pentru evaluare. De asemenea, sunt multe bunuri nedelimitate si neformate cu numar cadastral, ceea ce conduce la lipsa informatiei pentru depistare si impozitare. In baza deciziei sus numita APL Nisporeni va putea evalua bunurile neimpoabile mai rapid.

Recom. 4:

- Taxele locale sunt stabilite in baza modificarilor si aplicarii Codului Fiscal, prin Decizii anuale de stabilire a taxelor locale. Primaria Nisporeni este imputernicita de a elibera notificari/ autorizatii a gentilor economice si stabilirea in documentul confirmativ a genului de activitate permis.
- Pentru anii 2021-2023, Deciziile Consiliului or. Nisporeni de stabilire a taxelor locale sunt actualizate, fata de anii precedenti cu abordarea si includerea codurilor genurilor de activitate Titlul VII „Taxele locale” al Codului Fiscal, care permite a gentilor economici de a calcula taxele maxim veridic.
- Pentru calcularea, stabilirea, a chitarea taxelor locale au raspundere a gentii economici care la stabilirea notificarilor prezinta declaratie pe propria raspundere de informare corecta a genului de activitate, suprafata comerciala etc . si calculul veridic a lor. In primaria or.Nisporeni este un registru al tuturor subiectilor de impunere cu taxe, in sa pe parcursul a 5 ani au fost facute schimbari majore de catre Codul Fiscal asupra acestui domeniu ceea ce a dus la o neclaritate si a bordare gresita a drepturilor si obligatiilor lor. APL, care pina nu demult erau exercitate de Inspectoratul Fiscal ca organ de control si percepere a datoriiilor taxelor si impozitelor. Un impediment este faptul ca APL Nisporeni nu are acces la baza fiscala a contribuabilului, nepermitind evidenta soldurilor si rulajelor cu privire la impozite si taxe locale doar prin comunicare si solicitari catre Inspectoratul Fiscal. Primaria Nisporeni detine informatii clare cu privire la inca sarea taxelor si impozitelor, nu a si a calculării lor. Responsabilitatea acumulării a menzilor, a taxelor si impozitelor o are Inspectoratul Fiscal Nisporeni, din acest motiv consideram ca de corectitudinea calculării taxelor este responsabil, de asemenea, Inspectoratul fiscal. APL este responsabil de eliberarea notificarilor, iar agentul economic de prezentarea informatiei corecte , urmeaza a se forma comisie de inspectare a a gentilor economici si depistarea notificarilor eronate.

Recom. 5:

- Din a. 2020 pina in prezent au fost acumulate plati pentru transmitere in arenda și supreficii a terenurilor in valoare de 395,0 mii lei si restantele pentru realizarea terenurilor in rate in valoare de 632,6 mii lei.
- Platile pentru folosirea terenului aferent de 2138,8 mii lei nu au putut fi incasate din motivul termenului de prescriptie expirat si din lipsa dosarelor in baza carora au fost efectuate calculele, din registru luat la evidenta contabila o mare parte a agentilor economici ce au folosit terenurile aferente sunt lichidati sau insolvabili . Urmeaza de efectuat o inventariere si constatarea unor contracte pentru folosire a terenurilor aferente care in prezent nu sunt . In evidenta contabila informatia pentru folosirea terenurilor aferente este transmisa de catre Inginerul funciar care duce evidenta terenurilor proprietate a administratiei publice Nisporeni .

Recom. 6: Primăria or. Nisporeni este inclusă în Programul de stat pentru delimitarea bunurilor imobile pentru anul 2022, aprobat prin HG nr.80 din 11.02.2019. Prin decizia CO Nisporeni nr.1/13 din 06.02.2020 „Cu privire la inițierea înregistrării primare masive” s-a decis inițierea conform a cordului de colaborare cu Agenția Servicii Publice a procesului comun de înregistrare a imobilelor. Primaria or.Nisporeni va asigura atribuirea în evidență a cheltuielilor bugetare pentru formarea bunurilor imobile.

Recom. 7: A fost luată la evidența contabilă în urma inventarierii infrastructura tehnico-edilitară, conform Deciziei 3/3 din 11.07.2022. Urmează în anul 2023 modificarea contractului de delegare a gestiunii cu SA Apa Canal, cu stabilirea redeventelor aferente infrastructurii tehnico –edilitare prin ajustarea contractului .

Recom. 8: A fost desemnat coordonatorul sistemului de CIM și instituit grupul de lucru responsabil de organizarea și implementarea/dezvoltarea controlului intern managerial în cadrul Primăriei or.Nisporeni în instituțiile din subordine care vor asigura organizarea și implementarea CIM în cadrul Primăriei or.Nisporeni , elaborează planul de acțiuni cu stabilirea termenelor, responsabilităților și obiectivelor.

Recom. 9: Pentru anul 2023 a fost înțocmit contractul de amenajare a or.Nisporeni cu determinarea indicilor cantitativi și calitativi . A fost introdusă în statele de personal a Primăriei Nisporeni 1,5 unitate de Specialiști pentru gestionarea gospodăriei și evidența muncii neremunerate, cu atribuții de a asigura evidența și organizarea muncii neremunerate a persoanelor condamnate, sancționate și a celor ce prestează muncă neremunerată care urmează a fi implicați în amenajarea teritoriului.

Recom. 11: în anul 2022 a fost efectuată evaluarea cantitativă și calitativă a masei lemnoase de către ICAS; Receptionat răspuns de la Ungheni-Gaz, care confirmă faptul că 1,9 km de gazoduct aparțin Consiliului Raional Nisporeni. A fost efectuată inventarierea și evidența analitică și sintetică a strazilor din or.Nisporeni, cu constatarea suprafețelor carosabile. În baza deciziilor de inventariere și a datelor de seamă funciare prezentate anual, Inginerul funciar evaluează terenurile din administrarea APL cu includerea datelor în rapoartele financiare. Au fost luate în evidență contabilă infrastructura tehnico-edilitară a sistemelor publice de alimentare cu apă și de canalizare la conturile de bilanț 313.

Recom. 12: Primăria Nisporeni efectuează delimitări de terenuri în baza cererilor primite de la cetățeni. Pentru efectuarea procedurilor de înregistrare a drepturilor asupra bunurilor care aparțin APL Nisporeni sunt necesare costuri semnificative, de care Primăria Nisporeni nu dispune pentru a le efectua masiv, însă treptat în fiecare an sunt preconizate mijloace financiare pentru aceste proceduri.

Recom. 13: la primirea investițiilor de la 3 instituții de învățământ, și de la Administrația de Stat a drumurilor, s-a solicitat tot setul de documente formării bunurilor și a fost stocat în cadrul Primăriei or.Nisporeni , în baza Deciziei 2/3, „Cuprivire la aprobarea contractelor de comodat a imobilelor gimnaziului "M.Eminescu", Liceului Teoretic "Mircea Eliade" și Gimnaziul "Stefan cel Mare" din or.Nisporeni , fără drept de proprietate, pentru anul 2020 - din 21.05.2021. La primirea cu titlu gratuit a bunurilor transmise de persoane, terțele se solicită tot setul de documente conforme și se aprobă prin decizia consiliului luarea în evidență a bunurilor proprietate APL.

Recom. 14: Inventarierea fondurilor fixe deținute de entitățile fondate și a investițiilor înregistrate la APL se efectuează anual, pentru evaluarea fondurilor fixe sunt necesare costuri suplimentare .

IV. Prezența informațiilor despre rezultatele auditului și măsurile întreprinse pentru implementarea recomandărilor HCC pe paginile web ale entităților auditate/vizate

Pe pagina web a primăriei Nisporeni (<https://primarianisporeni.md/>) nu sunt inserate careva date despre rezultatele auditurilor și controalelor, inclusiv efectuate de CCRM, precum și măsurile întreprinse pentru a remedia deficiențele constatate (pe această pagină ar trebui publicate, cel puțin, informațiile despre audierea rezultatelor auditului la ședința Consiliului local, decizia Consiliului și planul de măsuri aprobat).

În ce privește deciziile Consiliului (<https://primarianisporeni.md/decizii-aprobate/>), pe pagina web sunt plasate doar deciziile din decembrie a. 2022, iar deciziile anterioare, precum și cele din a. 2023 lipsesc. În cazul dispozițiilor primarului (<https://primarianisporeni.md/dispozitiile-primarului/>), cele mai recente sunt pentru anul 2020.

Referitor la achizițiile publice, pe pagina web a Primăriei sunt plasate planurile de achiziții pentru aa. 2022, 2023 (<https://primarianisporeni.md/achizitii-publice/>), nu și Regulamentul privind desfășurarea achizițiilor publice, componenta GL pentru achiziții, rapoartele privind monitorizarea contractelor de achiziții, inclusiv a celor de valoare mică.

Informații despre implementarea Hotărârii nr. 10 din 24.03.2021 cu privire la Raportul auditului conformității asupra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public la unitatea administrativ-teritorială municipiul Comrat în anul 2019

Entități auditate/vizate în HCC și raportul aferent: Consiliul Municipal Comrat și Primarul mun. Comrat.

CCRM a informat Serviciul Fiscal de Stat despre rezultatele auditului, cu reiterarea necesității de a elabora proceduri bine determinate care ar asigura schimbul de informații cu APL referitor la calculele, achitățile, avansurile și restanțele aferente impozitelor și taxelor încasate în bugetul local, dar administrate de SFS, potrivit HCC nr.94/2018.

Recomandări: 30 Termen de implementare – 9 luni de la publicarea HCC în Monitorul Oficial (16.01.2022), cu informarea trimestrială a CCRM despre acțiunile întreprinse.

Constatări succinte	Recomandări succinte ⁸⁷	Termen de implementare stabilit/Data raportării	Acțiuni întreprinse de entitățile auditate, potrivit datelor de pe pagina web a CCRM ⁸⁸	Comentariile CCRM privind implementarea recomandărilor ⁸⁹
<p>Deficiențe/irregularități constatate de CCRM</p> <p><i>Generale:</i> lipsește sistemul de control intern managerial la nivel de primărie, este insuficientă colaborarea cu SFS și ASP, se aplică defectuos prevederile cadrului normativ din domeniu, ceea ce a condus la carențe în estimarea și planificarea veniturilor și cheltuielilor, înregistrarea și administrarea patrimoniului, efectuarea cheltuielilor.</p> <p><i>Privitoare la venituri:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> la fundamentarea propunerilor de buget au fost subevaluate veniturile, în sumă de 1,27 mil. lei estimată de audit; n-au fost calculate și încasate în bugetul local veniturile de la folosința terenurilor publice aferente obiectivelor private în sumă estimată de cca 1,83 mil. lei; datele aferente contului „Impozitul pe bunuri imobiliare achitate de către 	<p>CM Comrat</p> <p>Recomandarea 2.8.1: examinarea în ședința Consiliului municipal Comrat a rezultatelor auditului, cu audierea persoanelor responsabile referitor la faptele descrise în Raportul de audit și cu aprobarea unui plan de măsuri de remediere a deficiențelor constatate</p>	16.01.2022	Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de CM și Primăria Comrat.	Implementată (decizia CMC №14/1 din 08.12.2021 – aprobat PA pentru executarea HCC nr.9, 10 din 23.04.21 prezentată).
	<p>Primaria Comrat</p> <p>Recomandarea: 2.8.1. examinarea în ședința Consiliului municipal Comrat a rezultatelor auditului, cu audierea persoanelor responsabile referitor la faptele descrise în Raportul de audit și cu aprobarea unui plan de măsuri de remediere a deficiențelor constatate</p>	16.01.2022	Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de CM și Primăria Comrat.	Implementată (decizia CMC №14/1 din 08.12.2021 – aprobat PA pentru executarea HCC nr.9, 10 din 23.04.21 prezentată).
	<p>CM Comrat</p> <p>Recom. 2.8.2. implementarea recomandărilor auditului indicate în Raportul de audit conformității asupra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public la unitatea administrativ-teritorială municipiul Comrat în anul 2019;</p>	16.01.2022	Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de CM și Primăria Comrat.	Neimplementată (n-au fost prezentate probe/dovezi).
	<p>Primaria Comrat</p>	16.01.2022	Pe pagina web a CCRM nu	Neimplementată (n-au

⁸⁷ S-a respectat consecutivitatea expunerii recomandărilor de pe pagina web a CCRM la hotărârea în cauză, https://www.ccm.md/ro/decision_details/1094/hotararea-nr-10-din-24-martie-2021-cu-privire-la

⁸⁸ Conform situației la 01.05.2023, https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1094/hotararea-nr-10-din-24-martie-2021-cu-privire-la

⁸⁹ Conform situației la 01.05.2023 (informațiile din scrisoarea CCRM nr.06-315-23 din 12.05.23 oferite la solicitarea TI-Moldova).

<p>persoane fizice”, prezentate în extrasul SFS și datele prezentate în Raportul „Informație cu privire la achitarea impozitelor pe bunuri imobiliare” (Forma CF-1) nu corespund cu 1275,3 mii lei la sumele calculate și cu 4,3 mii lei la sumele achitate;</p> <ul style="list-style-type: none"> n-a fost stabilită și n-a fost achitată de către agentul economic redevența pentru utilizarea infrastructurii tehnico-edilitare a ferent serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare. <p><i>Privitoare la cheltuieli:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> reparațiile capitale au fost efectuate în lipsa mijloacelor disponibile, ceea ce a generat datorii creditoare la finele anului de cca 8,3 mil. lei; au fost utilizate norme financiare diminuate cu suma de 217,9 mii lei pentru alimentarea copiilor din instituțiile de învățământ preșcolar, deși mijloacele au fost alocate deplin din bugetul de stat. admise iregularități în achizițiile publice: <ul style="list-style-type: none"> n-au fost elaborate planuri de achiziții publice de bunuri/lucrări/servicii în sumă de 56,7 mil. lei; a fost divizată valoarea lucrărilor de reparație a clădirilor în sumă 1,92 mil. lei pe contracte de valoare mică, nefiind aplicat principiul valorii estimate cumulative a tuturor obiectelor/loturilor din componența lucrărilor și procedura de achiziție unică prin cererea ofertelor de prețuri. 	<p>Recom. 2.8.2. implementarea recomandărilor auditului indicate în Raportul auditului conformității asupra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public la unitatea administrativ-teritorială municipiul Comrat în anul 2019;</p>		sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de CM și Primăria Comrat.	fost prezentate probe/dovezi).
	<p>CM Comrat Recomandarea: 2.8.3. instituirea unor proceduri de control intern menite să asigure planificarea, realizarea procedurilor de achiziție și adjudecare a contractelor în baza principiului legal de aplicare a valorii estimate cumulative a tuturor obiectelor/loturilor din componența bunurilor, serviciilor și lucrărilor.</p>	16.01.2022	Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de CM și Primăria Comrat.	Implementată (pentru luarea deciziilor de gestionare a finanțelor publice responsabilii din primărie oferă propuneri și calcule pentru utilizarea rațională a resurselor financiare. Deciziile se publică pe web a primăriei și RSAL.)
	<p>Primaria Comrat Recomandarea: 2.8.3. instituirea unor proceduri de control intern menite să asigure planificarea, realizarea procedurilor de achiziție și adjudecare a contractelor în baza principiului legal de aplicare a valorii estimate cumulative a tuturor obiectelor/loturilor din componența bunurilor, serviciilor și lucrărilor.</p>	16.01.2022	Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de CM și Primăria Comrat.	Implementată (dispoziția №507 din 03.08.2021; publicații - inițierea procedurilor de achiziții publice, Planului anual de achiziții; stabilite persoane responsabile de realizarea achizițiilor.
	<p>CM Comrat Recomandarea 1: eliminarea deficiențelor indicate în prezentul raport de audit</p>	16.01.2022	Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de CM și Primăria Comrat.	Implementată parțial (prezentate 5 Decizii CMC și 3 Dispoziții ale primarului)
	<p>Primaria Comrat Recomandarea 1: eliminarea deficiențelor indicate în prezentul raport de audit</p>	16.01.2022	Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de CM și Primăria Comrat.	Implementată parțial (prezentate 5 Decizii CMC și 3 Dispoziții ale primarului)
	<p>CM Comrat Recomandarea 2. implementarea CIM privind</p>	16.01.2022	Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva	Implementată

<p><i>Privitoare la administrarea și gestionarea patrimoniului public:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> n-a fost asigurată înregistrarea conformă, în RBI, a drepturilor asupra terenurilor proprietate publică locală de 3191,7ha și a 9 construcții de 2,0 mil. lei; cadastrul funciar al UAT, conform situației de la 1 ianuarie 2020, aprobat în modul stabilit, nu oferă utilizatorilor informații autentice, întrucât include date neactualizate și neveridice. 	<p>elaborarea, aprobarea și monitorizarea proceselor operaționale ce țin de elaborarea și fundamentarea prognozei bugetare pe toate tipurile de venituri și cheltuieli, cu indicarea corespunzătoare a responsabilităților (pct.4.1.1)</p>		<p>informații despre măsurile întreprinse de CM și Primăria Comrat.</p>	
	<p>Primaria Comrat Recomandarea: 2. implementarea CIM privind elaborarea, aprobarea și monitorizarea proceselor operaționale ce țin de elaborarea și fundamentarea prognozei bugetare pe toate tipurile de venituri și cheltuieli, cu indicarea corespunzătoare a responsabilităților (pct.4.1.1)</p>	16.01.2022	<p>Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de CM și Primăria Comrat.</p>	<p>Implementată (pentru luarea deciziilor de gestionare a finanțelor publice responsabilii oferă propuneri și calcule pentru utilizarea rațională a resurselor financiare. Deciziile se publică pe web primăriei și în RSAL.</p>
	<p>CM Comrat Recomandarea: 3. identificarea tuturor bunurilor imobiliare (inclusiv a terenurilor și construcțiilor nefinisate), neevaluate în scopuri fiscale, evaluarea costului acestora de către comisia constituită de UAT mun.Comrat, precum și informarea SFS și ASP pentru evaluarea acestora, inclusiv a celor transmise în arendă/locățune/folosință/gestiune economică, cu asigurarea înregistrării conforme a contractelor respective (pct.4.1.2);</p>	16.01.2022	<p>Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de CM și Primăria Comrat.</p>	<p>Neimplementată (n-au fost prezentate probe/dovezi).</p>
	<p>Primaria Comrat Recomandarea: 3. identificarea tuturor bunurilor imobiliare (inclusiv a terenurilor și construcțiilor nefinisate), neevaluate în scopuri fiscale, evaluarea costului acestora de către comisia constituită de UAT mun.Comrat, precum și informarea SFS și ASP pentru evaluarea acestora, inclusiv a celor transmise în arendă/locățune/folosință/gestiune economică, cu asigurarea înregistrării conforme a contractelor respective (pct.4.1.2);</p>	16.01.2022	<p>Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de CM și Primăria Comrat.</p>	<p>Neimplementată (n-au fost prezentate probe/dovezi).</p>
	<p>CM Comrat Recomandarea 4: inventarierea tuturor notificărilor și obiectelor de comerț, asigurând evidența unităților comerciale pe tipuri de activitate și condiții speciale</p>	16.01.2022	<p>Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de CM și Primăria</p>	<p>Neimplementată (n-au fost prezentate probe/dovezi).</p>

	de a autorizare, cu întocmirea unei baze de date care ar conține informații necesare urmării și a chitării taxei locale respective, precum și identificarea notificărilor a căror termen de valabilitate urmează să expire (a expirat) etc. (pc.4.1.3, 4.1.4);		Comrat.	
	Primăria Comrat Recomandarea 4: inventarierea tuturor notificărilor și obiectelor de comerț, asigurând evidența unităților comerciale pe tipuri de activitate și condiții speciale de autorizare, cu întocmirea unei baze de date care ar conține informații necesare urmării și a chitării taxei locale respective, precum și identificarea notificărilor a căror termen de valabilitate urmează să expire (a expirat) etc. (pcr.4.1.3, 4.1.4);	16.01.2022	Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de CM și Primăria Comrat.	Neimplementată (n-au fost prezentate probe/dovezi).
	CM Comrat Recomandarea: 5. identificarea tuturor terenurilor proprietate publică a APL Comrat aferente obiectivelor private; stabilirea, calcularea și încasarea, conform prevederilor legale, a plății pentru folosirea terenurilor proprietate publică aferente obiectivelor private (pct.4.1.5).	16.01.2022	Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de CM și Primăria Comrat.	Neimplementată (n-au fost prezentate probe/dovezi).
	Primăria Comrat Recomandarea: 5. identificarea tuturor terenurilor proprietate publică a APL Comrat aferente obiectivelor private; stabilirea, calcularea și încasarea, conform prevederilor legale, a plății pentru folosirea terenurilor proprietate publică aferente obiectivelor private (pct.4.1.5).	16.01.2022	Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de CM și Primăria Comrat.	Neimplementată (n-au fost prezentate probe/dovezi).
	CM Comrat Recomandarea 6. implementarea procedurilor de control intern care vor asigura transparența, legalitatea și regularitatea în procesul achizițiilor publice de valoare mică, inclusiv la: planificarea (planuri anuale/trimestriale), raportarea și monitorizarea îndeplinirii prevederilor contractuale etc. (pct.4.2.2).	16.01.2022	Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de CM și Primăria Comrat.	Neimplementată (n-au fost prezentate probe/dovezi).
	Primăria Comrat Recomandarea 6. implementarea procedurilor de control intern care vor asigura transparența, legalitatea și regularitatea în procesul achizițiilor publice de valoare mică, inclusiv la: planificarea	16.01.2022	Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de CM și Primăria Comrat.	Neimplementată (n-au fost prezentate probe/dovezi).

	(planuri anuale/trimestriale), raportarea și monitorizarea îndeplinirii prevederilor contractuale etc. (pct.4.2.2);			
	CM Comrat Recomandarea: 7. evaluarea statutului nutrițional al copiilor, asigurarea respectării cantității zilnice necesare de produse alimentare, precum și a normativului financiar pentru un copil din instituțiile preșcolare, prevăzute de cadrul normativ (pct. 4.2.3);	16.01.2022	Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de CM și Primăria Comrat.	Neimplementată (n-au fost prezentate probe/dovezi).
	Primăria Comrat Recomandarea: 7. evaluarea statutului nutrițional al copiilor, asigurarea respectării cantității zilnice necesare de produse alimentare, precum și a normativului financiar pentru un copil din instituțiile preșcolare, prevăzute de cadrul normativ (pct. 4.2.3);	16.01.2022	Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de CM și Primăria Comrat.	Neimplementată (n-au fost prezentate probe/dovezi).
	CM Comrat Recomandarea: 8. asigurarea respectării normelor financiare de alimentare per persoană din instituțiile de asistență socială, aprobate prin deciziile CM Comrat (pct. 4.2.4);	16.01.2022	Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de CM și Primăria Comrat.	Neimplementată (n-au fost prezentate probe/dovezi).
	Primăria Comrat Recomandarea: 8. asigurarea respectării normelor financiare de alimentare per persoană din instituțiile de asistență socială, aprobate prin deciziile CM Comrat (pct. 4.2.4);	16.01.2022	Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de CM și Primăria Comrat.	Neimplementată (n-au fost prezentate probe/dovezi).
	CM Comrat Recomandarea: 9. aprobarea unui plan pe termen mediu privind asigurarea efectuării acțiunilor necesare pentru înregistrarea în Registrul bunurilor imobile a drepturilor asupra bunurilor imobiliare (inclusiv a terenurilor) (pct.4.3.1);	16.01.2022	Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de CM și Primăria Comrat.	Neimplementată (n-au fost prezentate probe/dovezi).
	Primăria Comrat Recomandarea: 9. aprobarea unui plan pe termen mediu privind asigurarea efectuării acțiunilor necesare pentru înregistrarea în Registrul bunurilor imobile a drepturilor asupra bunurilor imobiliare (inclusiv a terenurilor) (pct.4.3.1);	16.01.2022	Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de CM și Primăria Comrat.	Neimplementată (n-au fost prezentate probe/dovezi).
	CM Comrat Recomandarea: 10. inventarierea, evaluarea și delimitarea drepturilor de proprietate conform domeniului și contabilizarea conformă a	16.01.2022	Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de CM și Primăria	Neimplementată (n-au fost prezentate

	pa patrimoniul public local, inclusiv a celui transmis în gestiunea entităților fondate (pct.4.3.2);		Comrat.	probe/dovezi).
Primăria Comrat Recomandarea: 10. inventarierea, evaluarea și delimitarea drepturilor de proprietate conform domeniului și contabilizarea conformă a patrimoniului public local, inclusiv a celui transmis în gestiunea entităților fondate (pct.4.3.2);	16.01.2022	Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de CM și Primăria Comrat.	Neimplementată (n-au fost prezentate probe/dovezi).	
CM Comrat Recomandarea: 11. încheierea contractului de delegare a gestiunii serviciului de alimentare cu apă și de canalizare, stabilirea redevenței la nivelul uzurii anuale a infrastructurii tehnico-edilitare și transferul redevenței în Fondul de dezvoltare (pct.4.3.3, 4.1.6);	16.01.2022	Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de CM și Primăria Comrat.	Implementată (prezentate 3 decizii ale CM)	
Primăria Comrat Recomandarea: 11. încheierea contractului de delegare a gestiunii serviciului de alimentare cu apă și de canalizare, stabilirea redevenței la nivelul uzurii anuale a infrastructurii tehnico-edilitare aferente serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, și transferul redevenței în Fondul de dezvoltare (pct.4.3.3, 4.1.6);	16.01.2022	Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de CM și Primăria Comrat.	Implementată (prezentate 3 decizii ale CM)	
CM Comrat Recomandarea: 12. asigurarea raportării conforme a patrimoniului public și a capitalului social ale entităților fondate, cu întreprinderea măsurilor de rigoare privind gestionarea regulamentară, consolidarea disciplinei financiare și sporirea eficienței utilizării patrimoniului din gestiunea ÎM, cu implementarea controlului intern respectiv în această privință (pct. 4.3.3).	16.01.2022	Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de CM și Primăria Comrat.	Neimplementată (n-au fost prezentate probe/dovezi).	
Primăria Comrat Recomandarea: 12. asigurarea raportării conforme a patrimoniului public și a capitalului social ale entităților fondate, cu întreprinderea măsurilor de rigoare privind gestionarea regulamentară, consolidarea disciplinei financiare și sporirea eficienței utilizării patrimoniului din gestiunea ÎM, cu implementarea controlului intern respectiv în această privință (pct. 4.3.3).	16.01.2022	Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse de CM și Primăria Comrat.	Neimplementată (n-au fost prezentate probe/dovezi).	

Generalizări

I. Datele de pe pagina web a CCRM, rubrica Audit/Rapoarte de audit, în profilul hotărârii citate

Pagina web a CCRM, în profilul HCC 10/2021, la data de 01.05.23, nu includea careva informații despre măsurile întreprinse de APL Ungheni pentru implementarea recomandărilor Curții.

II. Informații despre nivelul de implementare a recomandărilor din HCC citată, oferite de CCRM la solicitarea TI-Moldova

Potrivit aprecierilor CCRM la data de 01.03.2023⁹⁰, din cele 30 recomandări emise, au fost implementate 8 recomandări, implementate parțial – 2 recomandări, neimplementate – 20 recomandări. La 01.05.2023 situația privind nivelul de implementare a recomandărilor Curții nu s-a schimbat.⁹¹ Deși în confirmarea implementării unor recomandări Curtea face referință la anumite decizii ale CMC/Primarului de Comrat (de ex., decizia CMC №14/1 din 08.12.2021, dispoziția №507 din 03.08.2021, alte decizii ale CMC), documentele/informațiile respective n-au fost plasate pe pagina web a Curții.

III. Informații despre implementarea recomandărilor din HCC citată, oferite de entitățile auditate la solicitarea TI-Moldova

Urmare a solicitării datelor despre implementarea HCC 10/2021 de către CMC și Primăria Comrat (scrisoarea TI-Moldova nr. 07/23 din 27.02.2023), la 30.03.23 a fost receptionat un tabel cu informații cumulative despre implementarea HCC 9/2021 și HCC 10/2021, fără careva documente justificative a tasate. La solicitarea repetată a TI-Moldova, Primăria Comrat a prezentat scrisoarea nr. 02/1-31-956 din 26.04.23 privind *măsurile suplimentare* întreprinse de APL în vederea implementării recomandărilor din HCC 10/2021, anexând câteva documente confirmative (ce țin de actualizarea datelor din RBI referitoare la terenurile proprietate publică a ferente obiectivelor private; calcularea și încasarea plăților/datoriilor pentru arenda terenurilor; identificarea construcțiilor nefinisate; revizuirea statutului nutrițional al copiilor, etc.).

IV. Prezența informațiilor despre rezultatele auditului și măsurile întreprinse pentru implementarea recomandărilor HCC pe paginile web ale entităților auditate/vizate

Pe pagina web a mun. Comrat, la rubrica *Deciziile Consiliului* <https://comrat.md/resheniya-munsoveta.html> sunt plasate deciziile CMC pentru aa. 2018 – prezent, inclusiv decizia CMC №14/1 din 08.12.2021 prin care au fost examinate rezultatele a auditului și a probat PA pentru executarea HCC nr.9, 10 din 23.04.21⁹². Hotărârile CCRM și Planul de acțiuni au fost atașate la Decizia respectivă a CMC. Informațiile despre măsurile întreprinse pentru realizarea planului a probat n-au fost inserate pe pagina web. În ceea ce privește achizițiile publice, pe pagina web a Primăriei sunt plasate planurile de achiziții pentru aa. 2022, 2023 (<https://comrat.md/dokumenty/tendery/>) și anunțurile de procurare a bunurilor/lucrărilor/serviciilor. Regulamentul privind desfășurarea achizițiilor publice, componența GL pentru achiziții, rapoartele privind monitorizarea contractelor de achiziții, inclusiv a celor de valoare mică nu sunt de găsit.

⁹⁰ Scrisoarea CCRM nr. 06/1-101-23 din 20.02.2023 adresată TI-Moldova.

⁹¹ Scrisoarea CCRM nr.06-315-23 din 12.05.23 adresată TI-Moldova.

⁹² <https://actelocale.gov.md/ral/act/%D0%9E-prinyatii-k-svedeniyu-otchet-%D0%A1chetnoy-%D0%9Fality-%D0%A0%D0%9C-i-utverzhenii-plana-meropriyatij-po-ustranenyu-ustanovlennyh-nedostatkov-po-otchetu-audita-876799.html>

Informații despre implementarea HCC 12 din 31.03.2022 cu privire la Raportul auditului conformității asupra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public în anii 2018-2020 la unitatea administrativ-teritorială mun. Bălți

Entități auditate/implementatoare: Consiliului și Primarul mun. Bălți.

Ministerului Finanțelor (MF) și Serviciului Fiscal de Stat (SFS), pentru informare și revizuirea Regulamentului cu privire la modul de administrare a impozitului pe bunurile imobile prin intermediul SIA „Cadastrul Fiscal 2.0”, precum și se reiterează recomandările înaintate în Raportul misiunii de follow-up privind implementarea cerințelor și recomandărilor înaintate prin Hotărârea Curții de Conturi nr.2 din 13 februarie 2018 „Cu privire la Raportul auditului conformității evidenței, înregistrării și gestionării patrimoniului public, precum și a impozitării bunurilor imobile” aprobat prin Hotărârea Curții de Conturi nr.68 din 26 noiembrie 2019;

Procuraturii Generale, pentru examinare, conform competențelor, privind constatările expuse în pct. 4.2.1. al Raportului de audit.

Recomandări: 22 Termen de implementare – 12 luni de la publicarea HCC în Monitorul Oficial (22.04.2023), cu informarea trimestrială a CCRM despre acțiunile întreprinse.

Constatări succinte	Recomandări succinte ⁹³	Termen de implementare stabilit/Data raportării	Acțiuni întreprinse de entitățile auditate, potrivit datelor de pe pagina web a CCRM ⁹⁴	Comentariile CCRM privind implementarea recomandărilor ⁹⁵
<p>Deficiențe/iregularități constatate de CCRM</p> <p><i>Generale:</i> se atestă un deficit de reguli și proceduri aferente gestionării mijloacelor bugetare și patrimoniului public; există deficiențe în managementul gestionării patrimoniului public (lipsește evidența corespunzătoare a patrimoniului, managementul ÎM este defectuos). Toate acestea au fost cauzate de lipsa unui sistem de control intern managerial adecvat pe componentele respective de activități, precum și de responsabilitatea insuficientă a factorilor de decizie la exercitarea atribuțiilor.</p> <p><i>Privitoare la venituri:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • sistemul de administrare a taxei pentru dispozitivele publicitare în mun. Bălți este 	<p>MF</p> <p>Recomandarea: 2.5. MF și SFS, pentru informare și revizuirea Regulamentului cu privire la modul de administrare a impozitului pe bunurile imobile prin intermediul SIA „Cadastrul Fiscal 2.0”, precum și se reiterează recomandările înaintate în Raportul misiunii de follow-up privind implementarea cerințelor și recomandărilor înaintate prin HCC nr.2 din 13 februarie 2018 „Cu privire la Raportul auditului conformității evidenței, înregistrării și gestionării patrimoniului public, precum și a impozitării bunurilor imobile” aprobat prin HCC nr.68 din 26 noiembrie 2019;</p>	22.04.2023 /24.10.2022	MF nr.05-10/97/1461 din 24.10.2022: SFS a comunicat prin scrisoarea nr. 26-07/2-14/76739 din 07.09.2022 (se anexează) informația privind mersul implementării cerințelor și recomandărilor înaintate. Se va informa suplimentar conform termenelor stabilite.	Implementată parțial
	<p>SFS</p> <p>Recomandarea: 2.5. Ministerului Finanțelor și Serviciului Fiscal de Stat, pentru informare și revizuirea Regulamentului cu privire la modul de administrare a impozitului pe bunurile imobile prin</p>	22.04.2023/ 07.09.2022	Scrisoarea SFS nr. 26-07-2-14-76739 din 07.09.2022: în scopul eliminării deficiențelor constatate și implementării recomandărilor expuse în	Implementată parțial

⁹³ S-a respectat consecutivitatea expunerii recomandărilor de pe pagina web a CCRM la hotărârea în cauză https://ccm.md/ro/decision_details/1167/hotararea-nr12-din-31-martie-2022-cu-privire-la-raportul

⁹⁴ Conform situației la 01.05.2023, https://ccm.md/ro/decision_details/1167/hotararea-nr12-din-31-martie-2022-cu-privire-la-raportul

⁹⁵ Conform situației la 01.05.2023 (informațiile din scrisoarea CCRM nr.06-315-23 din 12.05.23 oferite la solicitarea TI-Moldova).

<p>a afectat de neconformități, impactul fiind acumularea veniturilor de la această sursă de circa de 3,0 mil. lei anual în lipsa unui mecanism funcțional, precum și crearea premiselor pentru stimularea unor activități neconforme (pct.4.1.1.);</p> <ul style="list-style-type: none"> ● bazele de date din SIA administrate de ASP și SFS sunt imperfecte, lipsesc date concludente privind baza de impozitare, SFS și ASP sunt reticente în a comunica cu APL mun. Bălți, - acestea au condiționat dificultăți la colectarea impozitelor și taxelor locale administrate de către DCITL a mun. Bălți, estimate de audit în sumă de 63,6 mii lei (pct. 4.1.2.); 	<p>intermediul SIA „Cadastrul Fiscal 2.0”, precum și se reiterează recomandările înaintate în Raportul misiunii de follow-up privind implementarea cerințelor și recomandărilor înaintate prin HCC nr.2 din 13 februarie 2018 „Cu privire la Raportul auditului conformității evidenței, înregistrării și gestionării patrimoniului public, precum și a impozitării bunurilor imobile” aprobat prin HCC nr.68 din 26 noiembrie 2019.</p>		<p>Raportul de audit, prin Ordinul SFS nr.341 din 30 august 2022 a fost aprobat Planul de acțiuni privind implementarea cerințelor și recomandărilor expuse în Raportul auditului conformității asupra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public în anii 2018-2020 la unitatea administrativ-teritorială mun. Bălți. SFS va asigura realizarea acțiunilor din Plan, iar despre statutul acestora va informa conform termenelor stabilite.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ● n-a fost formalizată transmiterea în folosință a terenurilor publice proprietate a APL, cu suprafața de 39,21 ha, către persoane fizice, deși aceste persoane exercită dreptul de posesie și de folosință asupra acestor bunuri, ceea ce a determinat neacumularea veniturilor la acest capitol în sumă totală de 352,8 mii lei (pct.4.1.2.); 	<p>CM Bălți Recomandarea: 2.6.1. examinarea în ședința Consiliului municipal Bălți a rezultatelor auditului, cu audierea persoanelor responsabile referitor la faptele descrise în Raportul de audit și cu aprobarea unui plan de măsuri de remediere a deficiențelor constatate.</p>	<p>22.04.23/ 28.07.22</p>	<p>Scrisoarea primăriei Bălți nr. 03-11/1629 din 28.07.2022: prin Decizia nr.9/3 din 28.06.2022 CM Bălți a aprobat planul de acțiuni privind remedierea deficiențelor constatate.</p>	<p>Implementată</p>
<ul style="list-style-type: none"> ● n-a fost asigurată delimitarea și înregistrarea integrală a drepturilor asupra bunurilor imobile, exprimată prin înregistrarea bunurilor cu mențiunea „Înregistrarea dreptului nu a fost solicitată”, ceea ce a lipsit bugetul local de posibilitatea de a-și suplini veniturile anuale în sumă de circa 75,5 mii lei (pct.4.1.4.); 	<p>CM Bălți Recomandarea: 2.6.2. implementarea recomandărilor de audit indicate în Raportul auditului conformității asupra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public în anii 2018-2020 la unitatea administrativ-teritorială mun. Bălți;</p>	<p>22.04.23/ 21.03.23</p>	<p>Scris. Prim. Bălți nr.03-11/358 din 21.03.2023. Informațiile nu pot fi vizualizate (scrisoarea nu este anexată)</p>	<p>N-a fost implementată (motivul unei atare aprecieri nu este indicat)</p>
<ul style="list-style-type: none"> ● n-a fost respectată legislația funciară, ceea ce a determinat utilizarea neconformă a terenurilor proprietate publică și nerealizarea veniturilor la bugetul local pentru perioada auditată în sumă estimată de audit de 3.671,7 mii lei (pct.4.1.5.); 	<p>CM Bălți Recomandarea: 1. eliminarea deficiențelor indicate în prezentul Raport de audit, cu stabilirea persoanelor responsabile de acestea și tragerea lor la răspundere conform cadrului legal existent;</p>	<p>22.04.2023</p>	<p>Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații/răspunsuri ale CM Bălți</p>	<p>N-a fost implementată</p>
	<p>CM Bălți Recomandarea: 2. elaborarea unui mecanism funcțional în vederea evaluării bazei impozabile exhaustive la planificarea taxei pentru dispozitivele publicitare și aducerea acestui sector în albia conformității (pct. 4.1.1.);</p>	<p>22.04.23/ 21.03.23</p>	<p>Scris. Prim. Bălți nr.03-11/358 din 21.03.2023. Inventarierea dispozitivelor publicitare autorizate și neautorizate a fost asigurată în termenul stabilit. Odată cu intrarea în vigoare a Regulamentului nou, agenții</p>	<p>Implementată parțial. Nu a fost prezentat Regulamentul aprobat.</p>

<p>Privitoare la cheltuieli:</p> <ul style="list-style-type: none"> • n-au fost respectate cerințele calității în construcții, lucrările de investiții și reparații capitale a trotuarelor și drumurilor în sumă totală de 31246 mii lei fiind efectuate în lipsa proiectelor elaborate și verificărilor în modul stabilit (pct.4.2.1.); • n-au fost respectate prevederile legale de către responsabilii Î.M. „DCCCU” Bălți, ceea ce a condus la recepționarea și achitarea de către Primăria Bălți a unor lucrări neexecutate în sumă totală de 100,7 mii lei (pct.4.2.1.); • primăria n-a respectat normele legale la utilizarea resurselor bugetare pentru executarea investițiilor capitale, prejudiciind bugetul mun. în sumă totală de 61,9 mii lei (pct.4.2.1.); • nerespectarea prevederilor legale de către Primăria Bălți a dus la valorificarea unor mijloace financiare pentru reparația băii publice în sumă de 2.427,7 mii lei, care sunt imobilizate din cauza imposibilității din punct de vedere tehnic a executării în continuare a lucrărilor de reparații (pct.4.2.1.); • în urma controalelor AST asupra volumelor și costurilor lucrărilor executate de către Primăria Bălți în 2017-2020, în 4 cazuri au fost constatate exagerări ale volumelor de lucrări în sumă totală de 234,5 mii lei (pct.4.2.1.); • În 2018-2020, n-a fost asigurată monitorizarea respectării meniului-model aprobat, n-a fost verificată cantitatea reală a produselor alimentare utilizate la prepararea bucatelor pentru copiii din instituțiile de învățământ preșcolar, personalul responsabil nu a respectat principiile de întocmire corectă a 			<p>economici vor fi informați și vor primi autorizații la dispozitive publicitare conform procedurii stabilite de Legea nr. 62 din 17.03.2022 ”Cu privire la publicitate”. În scopul identificării bazei impozabile, în curs de elaborare se află buletinul informativ și anunțul pentru pagina oficială și oficiul „Ghișeul Unic” a primăriei mun. Bălți.</p> <p>Au fost elaborate proiectele recomandate cererii pentru obținerea autorizației de amplasare a publicității exterioare și a pașaportului dispozitivului publicitar în conformitate cu cerințele noii legi.</p> <p>Conform Deciziei CMB nr.7/25 din 30.07.2020 „Cu privire la prelungirea termenelor de arenda a terenurilor ocupate de panouri publicitare existente” și Deciziei CMB nr. 7/26 din 30,07.2020 „Cu privire la stabilirea termenului limita de valabilitate pentru contractele de arenda terenurilor ocupate de panouri publicitare”, contractele de arenda a terenurilor respective au fost reziliate.</p> <p>Respectiv, nu pot fi reexamine sau ajustate.</p> <p>În scopul elaborării și aprobării Regulamentului cu privire la publicitatea exterioară în mun. Bălți, în conformitate cu Decizia CMB nr. nr.9/12 din 28.06.2022 și Dispoziția</p>	
---	--	--	---	--

<p>meniurilor și nu a evaluat alimentația și statutul nutrițional al copiilor (pct.4.2.2.);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Primăria Bălți și DGASPF, la aprobarea statelor de personal, n-au justificat printr-un studiu majorarea necesarului de personal (pct.4.2.3.); • cheltuielile în sumă de 2.871,1 mii lei, raportate la subcontul 222990 „Servicii neatribuite altor a lineate” s-au executat fără justificarea performanței realizate în cadrul programelor aprobate, ceea ce nu corespunde prevederilor art.11 și art.51 din Legea nr.181/2014 (pct.4.2.5.); • subsidiile acordate Î.M. „GLC”, în sumă de 222,2 mii lei au fost valorificate netransparent, în lipsa unor reglementări și calcule confirmative (pct.4.2.6.); • mijloacele fondului de rezervă în sumă de 1.840,2 mii lei au fost utilizate de Primăria Bălți în scopuri ce nu poartă caracter excepțional și imprezvizibil (pct.4.2.7.); • managementul defectuos la Î.M. „DRCD” Bălți a cauzat întreprinderii un prejudiciu de 165,9 mii lei (pct.4.3.1.); • managementul defectuos la Î.M. Regia „Apă-Canal Bălți” a dus la intentarea de către creditorii a procedurii de insolabilitate și la supunerea riscului populației privind siguranța aprovizionării cu apă a mun. Bălți (pct.4.3.2.); • Î.M. „Aprovizionare” nu deține notificări privind activitatea de comerț pentru bufetele din cantinele școlare, iar încasările în numerar fără utilizarea echipamentelor de casă și control la comercializarea produselor alimentare prin intermediul bufetelor creează riscul că nu toate mijloacele bănești sunt contabilizate (pct.4.3.3.); 			<p>primarului nf.22-3 din 18.07.2022, au fost au organizate și desfășurate consultările publice pe marginea proiectului Regulamentului.</p> <p>La moment, proiectul Regulamentului cu privire la publicitatea exterioară în mun. Bălți este ta etapa de coordonare a variantei finale, luând în considerație recomandările acceptate, și se propune a fi înaintat spre examinare și aprobare în cadrul ședinței Consiliului municipal Bălți, cu planificarea acțiunii în trimestrul I al anului 2023.</p>	
	<p>CM Bălți</p> <p>Recomandarea: 3. asigurarea stabilirii, de către CMB, conform prevederilor legale a plății pentru folosirea terenurilor proprietate publică aferente întreprinderilor și obiectivelor private, cu calcularea și încasarea ulterioară a acestora (pct.4.1.5.);</p>	<p>22.04.23/ 21.03.23</p>	<p>Scris. Prim. Bălți nr.03-11/358 din 21.03.2023</p> <p>S-a efectuat analiza listelor obiectelor proprietate privată care se află pe terenuri proprietate publică fără stabilirea unor raporturi juridice cu APL.</p> <p>Ca urmare, au fost expediate peste 70 înștiințări deținătorilor de terenuri înregistrate cu nr. 03-12/666; 03-12/951 din 13.05.2022; 03-12/637; 03-12/953; P-03-12/3598, etc, unde a fost solicitată prezentarea în termeni urgențați a datelor privind amplasamentul real al construcției, întru realizarea scopurilor Programului de stat pentru delimitarea bunurilor imobile inclusiv a terenurilor.</p> <p>Se constată că aceste terenuri</p>	<p>Nu a fost implementată.</p> <p>Deși au fost inițiate unele măsuri, acestea n-au avut impactul scontat (plata pentru folosirea terenurilor deja proprietate publică aferente obiectivelor și întreprinderilor private, cu calcularea și încasarea ulterioară a acestora).</p>

<p>Privitoare la administrarea și gestionarea patrimoniului public:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Primăria Bălți n-a asigurat contabilizarea conformă în RBI a patrimoniului înregistrat ca proprietate publică a UAT, ceea ce afectează autenticitatea rapoartelor financiare și nu contribuie la plenitudinea colectării veniturilor publice (pct.4.3.5.); • unele proprietăți ale mun. Bălți nu dispun de documente prin care s-ar identifica caracteristicile tehnice și constructive, inclusiv valoarea reală a acestora (pct.4.3.6.). 			<p>sunt supuse delimitării masive conform HG nr. 80/2019 și până la finisarea procedurii de delimitare nu pot servi ca obiectele relațiilor funciare proprietate publică.</p> <p>Elaborarea lucrărilor de delimitare: se planifică finalizarea procedurii până în anul 2023. Respectiv, pe parcursul studierii înștiințării proprietarilor identificați cu privire la necesitatea reformării relațiilor funciare pe terenurile aferente obiectelor private, a fost aprobată decizia CMB nr. 15/16 din 28.10.2022 "Cu privire la perfectarea relațiilor funciare prin intermediul încheierii contractelor de superficial prin care va urma înștiințarea tuturor proprietarilor în privința perfectării relațiilor funciare asupra terenurilor proprietate publică.</p> <p>În cazul în care după procedura delimitării masive și înregistrării terenurilor în Registrul bunurilor imobile în modul stabilit, persoanele înștiințate nu vor reacționa, se va propune CMB să aprobe decizia eu privire la încasarea plății pentru folosință în mod unilateral.</p> <p>Potrivit modificărilor legislative, deciziile CMB: - nr. 2/6 din 11.03.2022 „Cu privire la inițierea consultărilor publice la proiectul de decizie a! Consiliului municipal Bălți</p>	
---	--	--	---	--

			<p>„Cu privire la aprobarea Regulamentului de stabilire a raporturilor juridice de superflcie și locațiune, ale căror obiecte constituie terenurile proprietate municipal”;</p> <p>- nr.5/3 din 20.04.2022 „Cu privire la operarea modificărilor in decizia Consiliului mun. Bălți nr. 2/6 din 11.03.2022 „Cu privire la inițierea consultărilor publice la proiectul de decizie ai Consiliului municipal Bălți „Cu privire la aprobarea Regulamentului de stabilire a raporturilor juridice de superflcie și locațiune, ale căror obiecte constituie terenurile proprietate municipal”;</p> <p>- nr. 12/13 din 29.07.2022 „Cu privire la aprobarea Regulamentului de stabilire a raporturilor juridice de superflcie și locațiune, al căror obiecte constituie sectoarele de teren proprietate municipal”;</p> <p>- nr.15/15 din 28.30.2022 „Cu privire la introducerea unor modificări.in decizia CMB nr. 12/13 din 29.07.2022 „Cu privire la aprobarea Regulamentului de stabilire a raporturilor juridice de superflcie și locațiune, al căror obiecte constituie sectoarele de teren proprietate municipal”;</p> <p>sunt aprobate și difuzate DCITL în mod centralizat.</p>	
	<p>CM Bălți Recomandarea: 4. asigurarea identificării tuturor</p>	22.04.23/	Scris. Prim. Bălți nr.03-11/358 din 21.03.2023	Implementat

	<p>bunurilor imobiliare (inclusiv a terenurilor și construcțiilor nefinisate), neevaluate în scopuri fiscale, cu informarea SFS și ASP, pentru evaluarea acestora, inclusiv a celor transmise în arendă/locațiune/folosință/gestiune economică, cu asigurarea înregistrării conforme a contractelor respective (pct.4.1.2.);</p>	21.03.23	<p>În scopul actualizării obiectelor din categoria «invalide» în trim. III al anului 2022 în baza anului 2022 în baza informației furnizate de către ASP au fost actualizate 67 de numere cadastrale din cele 523 pentru care au fost solicitate informații privind IDNP al persoanelor fizice (scrisoare cu nr. de ieșire 03- 11/1700 din 18.08.2022);</p> <p>Ținând cont de răspunsul la solicitarea noastră primită de la IM "Gospodăria locativ-comunală" au fost actualizate 277 de numere cadastrale, proprietari ai fondului locativ neprivatizat (scrisoare cu nr. de ieșire 11-03- i 1/582 din 07.06.2022);</p> <p>Au fost realizate operațiuni de tipul Relații temporare în volum total de 13996 subiecte impozabile.</p> <p>Au fost realizate 1239 de operațiuni "ajustări" în conturile personale ale contribuabililor.</p> <p>Au fost efectuate integral recalculele impozitului, ca urmare a anulării scutiților pentru 107 contribuabili (decesul proprietarului, schimbarea domiciliului, proprietar nou, împărțirea cotei de proprietate).</p> <p>A fost inițiată procedura de identificare a succesorilor celor 52 de persoane fizice decedate care în baza de date a I.P. „Agenția Servicii Publice”</p>	parțial.
--	--	----------	--	----------

			<p>figurează ca proprietari ai bunurilor imobile.</p> <p>În acest scop au fost transmise interpelări către 10 notari care au deschis dosare de moștenire în 21 de cazuri (ceea ce constituie 40% din numărul total) pentru identificarea moștenitorilor și efectuarea modificărilor ulterioare în baza de date SIA Cadastrul Fiscal 2.0.</p> <p>Cu scopul corectării bazei de date SIA Cadastrul Fiscal 2 și SCITL către Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe(022 82 22 22), au fost înregistrate 72 solicitări.</p> <p>Conform situației din 31.12.2022, în temeiul Deciziei CMB nr.15/16 din 28.10.2022 cu privire la perfectarea relațiilor funciare prin intermediul încheierii contractelor de suprafață, au fost transmise spre executare: către Direcția de Colectare a Impozitelor și Taxelor Locale, pentru calcularea impozitului pe bunurile imobile, sectoare de teren cu o suprafață totală de S-38 m2, în privința a 2 persoane fizice.</p> <p>Calculul și perceperea impozitului vor fi efectuate în anul 2023.</p>	
	<p>CM Bălți</p> <p>Recomandarea: 5. a asigurarea elaborării și a probării unor mecanisme și măsuri clare (cu indicarea unor termene concrete) de constituire a ACC, inclusiv cu delimitarea terenurilor aferente blocurilor de locuit</p>	<p>22.04.23/ 21.03.23</p>	<p>Scris. Prim. Bălți nr.03-11/358 din 21.03.2023</p> <p>Se planifica realizarea p. 4.1-4.3 odată cu intrarea în vigoare, la data de 29.01.2023, a Legii</p>	<p>N-a fost implementată.</p> <p>Modificarea cadrului normativ și</p>

	de cele de uz comun (pct.4.1.3.);		Nr. 187/2022 „Cu privire la condominiu”. Examinând multiple cereri depuse de către persoanele fizice, cit și de către persoanele juridice, au fost depistate terenuri aferente blocurilor de locuit în proprietatea comună în diviziune a membrilor ACC. Ca urmare, prin HG nr. 80 din 11.02.2019, a fost aprobat Programul de stat pentru delimitarea bunurilor imobile, inclusiv a terenurilor proprietate publică, ce pot fi oferite ACC pentru anii 2019 - 2023 și procedura pentru mun. Bălți este în curs de desfășurare. Ținând cont că a fost adoptată Legea nr. 187/2022 cu privire la condominiu, care a intrat în vigoare la data de 29 ianuarie 2023 și va abrogă Legea nr. 913/2000 condominiului în fondul locativ, proprietarii anumitor imobile existente la formele juridice de organizare prevăzute de prezenta lege vor fi înștiințați despre prevederile Legii noi și necesitatea stabilirii raporturilor juridice.	lipsa unor instrumente de constituire a ACC, precum și tergiversarea procesului de delimitare a patrimoniului public, condiționează în continuare neimpozitarea obiectelor nominalizate, precum și inexistența pârghiilor adecvate privind constituirea ACC.
	CM Bălți Recomandarea: 6. a asigurarea respectării cantității zilnice necesare de produse alimentare pentru un copil/elev din instituțiile de învățământ, aprobate prin Ordinul ministrului Sănătății nr.638 din 12.08.2016, precum și a normativului financiar alocat din bugetul de stat și cel local pentru finanțarea alimentației copiilor (pct.4.2.2.);	22.04.23/ 21.03.23	Scris. Prim. Bălți nr.03-11/358 din 21.03.2023 în scopul executării recomandărilor 5.1 DÎTS a primăriei a emis Ordinul nr. 138 din 18.05.2022 „Cu privire la aprobarea PA privind implementarea recomandărilor CCRM expuse în raport HCC RM nr. 12 din 31.03.2022.	N-a fost implementată. N-au fost prezentate probe cu privire la respectarea cantității zilnice necesare de produse alimentare pentru u

		<p>Pentru asigurarea cantității zilnice necesare de produse alimentare pentru un copil din instituțiile de învățământ, precum și a normativului financiar alocat din bugetul de stat și cel local pentru finanțarea alimentației a fost elaborat și implementat instrumentul logistic, aprobat prin Ordinul DÎTS nr. 139/1 din 20.05.2022, a fost emis Ordinul nr. 288/1 din 01.11.2022 cu privire la aprobarea noii componente a Consiliului alimentar și de calitate, în competența căruia este elaborarea meniului-model unic IET pentru toate categoriile de vârstă, reieșind din regimul de activitate 10,5/24 ore, coordonat obligatoriu cu Centrul de Sănătate Publică Bălți. Totodată, a fost elaborată o aplicație electronică pentru comanda produselor alimentare IET, care va permite o utilizare mai eficientă a produselor alimentare în conformitate cu normele fiziologice (Ordinul MS nr.638 din 1.2.08.2016). Alimentația elevilor este organizată de către IM „Aprovizionare”, care își desfășoară activitatea în conformitate cu contractul achizițiilor publice nr. 250 din 20.12.2021. cu respectarea Ordinului MS nr.638 din 12.08.2016.</p> <p>Concomitent, DÎTS a</p>	<p>copil/elev din instituțiile de învățământ aprobate prin Ordinul MS 638/2016, precum și respectarea normativului financiar alocat din bugetul de stat și cel local.</p>
--	--	--	---

			<p>minuțiozitat cerințele licitației privind achiziționarea serviciilor de alimentație gratuită a elevilor din instituțiile subordonate, și în mod obligatoriu a solicitat asigurarea respectării stricte a cantității zilnice de produse alimentare pentru un elev, conform Ordinului Ministerului Sănătății nr. 638 din 12.08.2016 precum și a normativului financiar alocat din bugetul de stat și cel local pentru finanțarea alimentației copiilor.</p> <p>Adițional, DITS, în limita competenței sale, în scopul evitării riscului neasigurării normativelor valorice/nutriționale și financiare pentru alimentarea elevilor, în mod regulat, monitorizează procesul de organizare a alimentației copiilor/elevilor, conform Ordinului nr. 138 din 18.05.2022.</p>	
	<p>CM Bălți Recomandarea: 7. asigurarea elaborării normativelor de muncă privind minimul necesar de personal, reieșind din volumele de lucru existente prevăzute în Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.98 din 04.02.2013 (pct.4.2.3.);</p>	<p>22.04.23/ 21.03.23</p>	<p>Scris. Prim. Bălți nr.03-11/358 din 21.03.2023</p> <p>La recomandarea respectivă, DRU a primăriei vine cu următoarele comentarii/explicații: Asigurarea elaborării normativelor de muncă privind minimul necesar de personal, reieșind din volumele de lucru existente prevăzute în Regulamentul aprobat prin HG nr. 98 din 04.02.2013: statele de personal în APL se elaborează și se avizează în baza HG</p>	<p>N-a fost implementată</p>

			nr.201 din 11.03.2009 care pune în aplicare prevederile Legii nr. 158 din 04.07.2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarul public, și anume anexa nr.5 care prevede expres formularul-tip al statului de personal, Metodologia cu privire la completarea și avizarea statutului de personal și HG nr. 1001 din 26.12.2011 privind punerea în aplicare a unor acte legislative, prin care sunt aprobate Norme privind instituirea subdiviziunilor structurale ale autorității publice. Astfel, metodologia prevede expres, acțiunile ce urmează a fi întreprinse în vederea completării și a vizării statutului de personal. Totodată, a fost perfectată o adresare către MMPS al RM, Inspectoratul de Stat al RM și Cancelaria de Stat a RM, în vederea solicitării suportului metodologic privind obligativitatea aplicării HG nr.98 din 04.02.2013 în sectorul public, având în vedere existența cadrului legal privind aprobarea statelor de personal în autoritățile publice locale.	
	<p>CM Bălți Recomandarea: 8. reglementarea cheltuielilor privind serviciile de transport al decedaților la instituția medicală pentru constatarea cauzei decesului (expertiza medico-legală) prin argumentarea normativă a unor astfel de competențe (pct.4.2.5.);</p>	22.04.23/ 21.03.23	Scris. Prim. Bălți nr.03-11/358 din 21.03.2023. A fost dată însărcinarea direcțiilor responsabile ale primăriei pentru pregătirea acordului bilateral cu Inspectoratul de poliție în vederea acordării asistenței sociale destinate rudelor decedaților prin	N-a fost implementată.

			acordarea serviciilor de transport a l decedaților la instituția medicală pentru constatarea cauzei decesului (expertiza medico-legală). Regulamentul privind procedura de prestare a serviciilor de transportare a cadavrelor cetățenilor decedați în mun. Bălți, este elaborat și se află etapa consultării publice cu societatea civilă, în conform deciziei CMB nr.16/11 din 25.11.2022 și Dispoziția primarului nr. 377 din 08.12.2022.	
	<p>CM Bălți Rcomandarea: 9. aprobarea de către CMB a reglementărilor privind executarea lucrărilor de reparație a acoperișurilor blocurilor de locuințe efectuate din sursele bugetului municipal de către Î.M. „GLC” mun. Bălți (pct.4.2.6.);</p>	22.04.23/ 21.03.23	<p>Scris. Prim. Bălți nr.03-11/358 din 21.03.2023 A fost inițiată procedura privind reglementarea lucrărilor de reparație a acoperișurilor blocurilor/locuințelor efectuate din sursele bugetului municipal cu implicarea ÎM ”GLC Bălți”. Respectiv, a fost emisă Dispoziția primarului nr. 267 din 18.12.2020. Conform Dispoziției primarului nr. 115 din 20.04.2022, a fost prelungit termenul de reglementare a lucrărilor de reparație a acoperișurilor blocurilor/locuințelor efectuate din sursele bugetului municipal. Decizia CMB nr. 15/7 din 10.17.2020 „Cu privire la inițierea procedurilor de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional „Cu privire la aprobarea Regulamentului privind</p>	N-a fost implementată

			procedura de efectuare a reparației curente a acoperișurilor caselor din fondul locativ municipal în mun. Bălți" a fost aprobată prin Decizia CMB nr. 14/7 din 27.09.2022.	
	<p>CM Bălți Recomandarea: 10. excluderea finanțării din Fondul de rezervă a cheltuielilor ce nu se asimilează celor cu caracter imprevizibil și excepțional (pct.4.2.7.);</p>	22.04.23/ 21.03.23	<p>Scris. Prim. Bălți nr.03-11/358 fdw2</p> <p>Conform Deciziei CMB nr. 3-6/17 din 25.11.2022, a fost inițiată procedura de consultare publică "Cu privire la aprobarea Regulamentului privind constituirea și utilizarea Fondului de Rezervă al Primăriei mun. Bălți". Conform Dispoziției Primarului nr.390 din 19.12.2022 a fost stabilită procedura de desfășurare a consultărilor publice "Cu privire la aprobarea Regulamentului privind constituirea și utilizarea Fondului de Rezervă al Primăriei mun. Bălți" până la data de 28.02.2023.</p>	N-a fost implementată
	<p>CM Bălți Recomandarea: 11. asigurarea inventarierii, delimitării (în domeniul public și privat), aprobării și înregistrării în RBI și în evidența contabilă a patrimoniului public gestionat, cu stabilirea oportunității de reevaluare a acestuia (pct.4.3.5.);</p>	22.04.23/ 21.03.23	<p>Scris. Prim. Bălți nr.03-11/358 din 21.03.2023</p> <p>Conform art. 77 din Legea RM privind administrația publică locală nr. 436/2006 și în scopul realizării administrației operative și eficiente a proprietății municipale, este necesară deținerea informației fiabile privind compoziția, starea calitativă și scopul funcțional posibil al proprietății municipale. Majoritatea datelor</p>	N-a fost implementată

			<p>necesare sunt colectate prin organizarea permanentă a inventarierii proprietății municipale.</p> <p>Scopul de bază a inventarierii proprietății municipale constă în organizarea evidenței și controlului existenței, utilizării și dispoziției obiectelor proprietate municipală.</p> <p>Înregistrarea în registrul bunurilor imobile a bunurilor anterior inventariate urmează a fi efectuată după finalizarea procesului de delimitare masivă. Totodată, este necesar să fie alocate mijloace financiare suplimentare pentru evaluarea mijloacelor fixe, transmise în administrarea, pentru modificarea evidenței contabile, în conformitate cu legislația în vigoare. Numai după prezentarea raportului de evaluare a activelor, se va putea prezenta chestiunea ce ține de corectarea evidenței contabile la comisia de administrarea publică a proprietății.</p>	
	<p>CM Bălți Recomandarea: 12. asigurarea creării unităților de inventar pentru toate obiectele din infrastructura rutieră, asigurarea evaluării sau, după caz, reevaluării juste a valorii acestora (pct.4.3.6.);</p>	22.04.2023	Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse.	N-a fost implementată
	<p>CM Bălți Recomandarea: <i>Recomandările reiterate</i>, aprobate prin HCC nr.66 din 25.11.2019 „Cu privire la aprobarea Raportului misiunii de follow-up asupra implementării recomandărilor din HCC 11 din 11.04.2018 privind Raportul auditului</p>	22.04.23/ 21.03.23	Scris. Prim. Bălți nr.03-11/358 din 21.03.2023 Consultări publice „Cu privire la aprobarea Planului de dezvoltare stabilă a transportului public din mun.	N-a fost implementată

	<p>„Managementul serviciilor publice de transport urban și impactul fiscal bugetar al acestora”, și neimplementate: Primarului mun. Bălți, CM Bălți: 1. executarea și/sau elaborarea și a probarea strategiei în domeniul dezvoltării și modernizării transportului rutier local de călători, conform unui program de implementare aprobat.</p>		<p>Bălți’ au fost inițiate prin decizia CMB nr. 14/6 din 27.09.2022 și Dispoziția primarului nr. 306 din 14.10.2022.</p>	
	<p>CM Bălți Recomandarea: <i>Recomandările reiterate</i>, aprobate prin HCC nr.66 din 25.11.2019 „Cu privire la aprobarea Raportului misiunii de follow-up asupra implementării recomandărilor din HCC 11 din 11.04.2018 privind Raportul auditului „Managementul serviciilor publice de transport urban și impactul fiscal bugetar al acestora”, și neimplementate: Primarului mun. Bălți, CM Bălți: 2. elaborarea și a probarea criteriilor de măsurare a calității și eficienței serviciilor de transport local de călători, precum și criteriilor de admitere a operatorilor de transport pe rutele municipale (inclusiv privind prezentarea anuală a raportului auditului situațiilor financiare ale operatorilor și privind corespunderea mijloacelor de transport criteriilor de calitate și siguranță), cu asigurarea monitorizării implementării acestora.</p>	<p>22.04.23/ 21.03.23</p>	<p>Pe pagina web a CCRM nu sunt inserate careva informații despre măsurile întreprinse.</p>	<p>N-a fost implementată</p>
	<p>CM Bălți Recomandarea: <i>Recomandările reiterate</i>, aprobate prin HCC nr.66 din 25.11.2019 „Cu privire la aprobarea Raportului misiunii de follow-up asupra implementării recomandărilor din HCC 11 din 11.04.2018 privind Raportul auditului „Managementul serviciilor publice de transport urban și impactul fiscal bugetar al acestora”, și neimplementate: Primarului mun. Bălți, CM Bălți: 3. asigurarea conformării cadrului legal existent a modului și a contractelor de atribuire a rutelor municipale de transport de pasageri.</p>	<p>22.04.23/ 21.03.23</p>	<p>Scris. Prim. Bălți nr.03-11/358 din 21.03.2023. Luând în considerare că urmează etapa finală a acordului de finanțare dintre BERD și primăria Bălți referitor la achiziționarea a 15 troleibuze și 10 autobuze, finalizarea căruia este preconizată în sem. II al anului 2023, organizarea concursurilor de atribuire a rutelor municipale de transport de pasageri va fi desfășurată după finalizarea</p>	<p>N-a fost implementată</p>

			procedurii de achiziție.	
	<p>CM Bălți Recomandarea: Recomandările reiterate, aprobate prin HCC nr.66 din 25.11.2019 „Cu privire la aprobarea Raportului misiunii de follow-up asupra implementării recomandărilor din HCC 11 din 11.04.2018 privind Raportul auditului „Managementul serviciilor publice de transport urban și impactul fiscal bugetar al acestora””, și neimplementate: 4. efectuarea studiilor privind fluxul de călători pe toate tipurile de transport (pe stații și timp), în baza cărora să fie reorganizate rutele, asigurând diminuarea coeficientului de suprapunere a rutelor sub 30% din totalul distanței tuturor rutelor de la toate tipurile de transport (microbuze, autobuze, troleibuze), cu schimbarea modului de achitare pentru serviciul prestat (din „pentru o cursă” în „pentru o oră de călătorie”);</p>	22.04.23/ 21.03.23	Scris. Prim. Bălți nr.03-11/358 din 21.03.2023. În baza analizei privind fluxul de călători pe toate tipurile de transport, efectuate în trimestru III al 2022, au fost reorganizate rutele, asigurând diminuarea coeficientului de suprapunere a rutelor pentru toate tipurile de transport (microbuze, autobuze, troleibuze), După finalizarea procedurii de achiziție, preconizată pentru semestrul II a anului 2023, urmează a fi micșorat procentul de suprapunere a rutelor până la minim.	N-a fost implementată
	<p>CM Bălți Recomandarea: Recomandările reiterate, aprobate prin HCC nr.66 din 25.11.2019 „Cu privire la aprobarea Raportului misiunii de follow-up asupra implementării recomandărilor din HCC 11 din 11.04.2018 privind Raportul auditului „Managementul serviciilor publice de transport urban și impactul fiscal bugetar al acestora””, și neimplementate: 5. să pună în funcțiune un sistem unic de dirijare și control al transportului urban de călători, subordonat direct APL.</p>	22.04.23/ 21.03.23	Scris. Prim. Bălți nr.03-11/358 din 21.03.2023. Regulamentul-tip privind „Serviciul de dispecerat unic” în cadrul primăriei mun. Bălți a fost elaborat. Aprobarea în cadrul ședinței CMB este preconizată în trimestrul I al anului 2023.	N-a fost implementată
	<p>SFS Recomandarea 13: asigurarea revizuirii Regulamentului cu privire la modul de administrare a impozitului pe bunurile imobile prin intermediul SIA „Cadastrul Fiscal 2.0”, în scopul excluderii introducerii cu întârziere a datelor în sistem, înregistrării lor cu diferite deficiențe.</p>	22.04.23/ 20.01.23	Scrisori ale SFS din 07.09.23, 20.01.23, 10.04.23, 24.04.23. În scopul eliminării deficiențelor constatate, prin Ordinul Serviciului Fiscal de Stat nr.341 din 30 august 2022 a fost aprobat Planul de acțiuni privind implementarea cerințelor și recomandărilor	Implementată parțial

		<p>expuse în Raportul auditului conformității asupra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public în anii 2018-2020 la UTA mun. Bălți. În acest context, SFS va asigura realizarea Planului menționat, iar despre statutul acestora va informa conform termenelor stabilite.</p> <p><i>Completare 02.02.2023 MF nr. 05-10/06/88 din 20.01.2023.</i> SFS a înaintat propuneri de modificare a Codului Fiscal pentru a fi incluse în proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (ce vizează politica fiscală și vama pentru anul 2024)</p> <p><i>Completare 26.04.2023.</i> Prin Ordinul SFS nr. 72 din 17.03.2023, a fost modificat și completat Regulamentul cu privire la modul de administrare a impozitului pe bunurile imobiliare prin intermediul SIA „Cadastru Fiscal 2.0”.</p> <p><i>Completare 26.04.2023</i> SFS nr.26-07/2-08/50321 din 10.04.2023 SFS suplimentar la scrisoarea nr.26-07/2-08/12153 din 27 ianuarie 2023, menționează că, prin Ordinul SFS nr. 72 din 17.03.2023, a fost modificat și completat Regulamentul cu privire la modul de administrare a impozitului pe bunurile imobiliare prin intermediul SIA „Cadastru Fiscal 2.0”.</p>	
--	--	--	--

Generalizări

I. Datele de pe pagina web a CCRM, rubrica Audit/Rapoarte de audit, în profilul hotărârii citate

Pagina web a CCRM, în profilul HCC 12/2022, la data de 01.05.23, includea informații despre măsurile întreprinse de APL Bălți pentru implementarea recomandărilor Curții (la 20 din cele 22 recomandări).

II. Informații despre nivelul de implementare a recomandărilor din HCC citată, oferite de CCRM la solicitarea TI-Moldova

Potrivit aprecierilor CCRM la data de 01.05.2023⁹⁶, din cele 22 de recomandări emise a fost implementată 1 recomandare, 5 – implementate parțial, 16 – neimplementate.

III. Informații despre implementarea recomandărilor din HCC citată, oferite de entitățile auditate la solicitarea TI-Moldova

[Urmare a solicitării datelor despre implementarea recomandărilor din HCC 12/2022](#)⁹⁷, [Primăria Bălți în scrisoarea nr. P03-18/1371 din 19.05.23](#) a prezentat Planul de acțiuni de remediere a deficiențelor constatate, precum și o serie de documente confirmative (decizii ale CMB, dispoziții și ordine ale primarului, note de contabilitate, interpellări la adresa autorităților publice, în volum de 146 pagini). Potrivit primăriei, acțiunile executate de subdiviziunile de profil ale primăriei (Direcția generală financiar-economică, Direcția colectare a impozitelor și taxelor locale, Direcția generală arhitectură, urbanism și relații funciare, Direcția evidență contabilă, Direcția gospodăriei comunale) sunt în vizorul serviciului audit intern și sunt monitorizate semestrial în vederea executării acțiunilor planificate pentru remedierea abaterilor.

Primăria a remarcat că realizarea unor recomandări depinde și de autoritățile administrației publice centrale. Astfel, în cazul recomandării 4 din HCC 12/2022, care prevede *asigurarea identificării tuturor bunurilor imobiliare neevaluate în scopuri fiscale, cu informarea SFS și ASP, pentru evaluarea acestor bunuri*, primăria a relatat că a întreprins o serie de acțiuni (actualizarea numerelor cadastrale, ajustarea conturilor curente ale subiecților impozității, recalcularea impozitului în rezultatul anulării scutirilor ș.a.), iar operatorii tehnici ai sistemelor informaționale pentru evidența plății impozitelor, în speță SIA Cadastrul fiscal 2.0 (CTIF de comun cu SFS și ASP) urmau să asigure corectarea SIA pentru a exclude obiectele fixate incorect în sistem. Primăria a atras atenția asupra faptului că MF și SFS li s-a recomandat pentru a treia oară în patru ani să revizuiască *Regulamentul cu privire la modul de administrare a impozitului pe bunurile imobile prin intermediul SIA Cadastrul Fiscal 2.0*. Cu toate acestea, în opinia primăriei, la situația la 01.05.23 n-au fost realizate modificări semnificative la acest sistem, iar riscurile de pierdere a veniturilor la bugetul local din cauză imperfecțiunii sistemului sunt încă majore. Printre riscurile financiare și operaționale au fost menționate: introducerea în SIA a obiectelor imobile reevaluate cu o întârziere de 5-22 ani după reevaluare; introducerea în SIA a plăților achitate la impozitul de bunurile imobiliare cu o întârziere de 3-15 zile, ceea ce duce la crearea unor restanțe artificiale și calcularea nemotivată a penalităților; încălcarea termenelor stabilite pentru reevaluarea în masă a obiectelor imobile de către ASP a determinat o subestimare a bazei impozabile, și ca rezultat – pierderi de venituri în bugetul local; accesul APL la informațiile cu caracter personal ale cetățenilor este limitat și cu plată, din acest motiv nu este posibilă identificarea operativă în scopuri fiscale a proprietarilor de imobile fără a dispune de codul fiscal, adresa imobilului și domiciliul.

Totodată, Primăria Bălți a relatat că în realizarea recomandărilor Curții s-au constatat impedimente de ordin operațional, din cauza accesului limitat la algoritmele sistemelor informaționale deservite de Centrul tehnologii informaționale în finanțe (CTIF) de pe lângă MF și coordonat de către SFS.

Primăria Bălți a comunicat activ cu SFS, Direcția deservire fiscală Bălți, CTIF pe parcursul a.a. 2021-2022, în speță, a informat despre carențele programei pentru stingerea obligațiilor fiscale SCITL 2.0 și a venit cu propuneri de revizuire a acesteia, a solicitat reportarea soldurilor penalităților la impozitul pe bunurile imobiliare, a invitat reprezentanții SFS și ai Direcției deservire fiscală la ședințe comune pentru a discuta despre problemele și riscurile în procesul de impozitare.

De asemenea, primăria Bălți a adresat în a. 2022 o interpellare la Guvernul RMoldova remarcând despre faptul că procedura de evaluare/reevaluare a bunurilor imobile în raza municipiului n-a fost efectuată de 18 ani în cazul construcțiilor locative (apartamentelor), 16 ani în cazul garajelor, 12-15 ani în cazul terenurilor și altor bunuri imobile, ceea ce conduce la o micșorarea semnificativă (2-3 ori) a valorii estimate a bunurilor imobile pentru impozitare, comparativ cu valoarea de piață, APL ratând venituri considerabile.

⁹⁶ Scrisoarea CCRM nr.06-315-23 din 12.05.23 adresată TI-Moldova..

⁹⁷ Scrisoarea TI-Moldova 16/23 din 19.04.23.

Totodată, Primăria Bălți a solicitat Guvernul să inițieze elaborarea unui program național de evaluare și reevaluare a infrastructurii drumurilor în RMoldova (pentru ca AAPL să poată asigura crearea unităților de inventar pentru obiectele de infrastructură rutieră, asigura evaluarea/reevaluarea justă a valorii acestora).

Primăria Bălți a remarcat că propunerile/sugestiile CCRM nu întotdeauna au îmbinat legătura dintre teorie și practică, acesta fiind unicul impediment care a îngreunat realizarea recomandărilor. Din acest considerent primăria a sugerat ca, în partea constatatoare a rapoartelor de audit ale CCRM, concluziile să fie formulate mai exact, în mod similar și recomandările să fie mai clare, cu indicarea procedurilor și mecanismelor ce urmează a fi realizate.

IV. Prezența informațiilor despre rezultatele auditului și măsurile întreprinse pentru implementarea recomandărilor HCC pe paginile web ale entităților auditate/vizate

Pe pagina web a mun. Bălți la rubrica *Transparența/Rezultatele auditului* (<https://balti.md/transparența/rezultatele-auditului>) sunt plasate rezultatele misiunilor de audit extern ale CCRM, ale controalelor efectuate de Inspekția Financiară, precum și unele rapoarte de audit intern. În ce privește HCC 12/2022 și raportul de audit asupra conformității procesului bugetar și gestionării patrimoniului public în UAT mun. Bălți în 2018-2020, acestea nu sunt inserate pe pagina web a primăriei. La această rubrică poate fi vizualizat doar Raportul Comisiei parlamentare de control al finanțelor publice ce ține de HCC 12/2022.

La rubrica *Consiliul/ședințe* (<https://balti.md/consiliul/sedințe/page/15/>) este inserată lista ședințelor CMB din aa. 2016 - 2023/curent, iar la rubrica *Consiliul/decizii* (<https://balti.md/consiliul/decizii/>) – deciziile aprobate de CMB în aa. 2022-2023/curent, inclusiv decizia nr.9/3 din 28.06.2022 prin care fostă aprobat planul de acțiuni privind remedierea deficiențelor constatate în HCC 12/2022 (<https://balti.md/wp-content/uploads/2022/07/cmb-reshenie-9.3-din-28.06.2022-md.pdf>). Există posibilitatea de vizualizare a acestei ședințe <https://balti.md/ix-sedința-ordinara-28-06-2022/>.

Rapoarte/materiale de audit privind eventuale fraude în activitatea APL remise de către CCRM organelor de drept și acțiunile întreprinse de către acestea
(în aa. 2018 - 2022)⁹⁸

Rapoartele/HCC remise organelor de drept	Rezultatele examinării (potrivit datelor CCRM) ⁹⁹	Rezultatele examinării (potrivit datelor PG) ¹⁰⁰	Rezultatele examinării (potrivit datelor CNA) ¹⁰¹
<p>1. HCC nr. 2 din 13.02.2018 cu privire la Raportul auditului conformității evidenței, înregistrării și gestionării patrimoniului public, precum și a impozitării bunurilor imobile.</p> <p>Remisă PG și CNA.</p> <p>Cauza remiterii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pentru examinarea, conform competențelor, materialelor privind înstrăinarea terenurilor proprietate publică și construcția neautorizată pe teren municipal din Chișinău; - pentru examinare privind neconformitatea tranzațiilor funciare din UAT Cahul. 	<ul style="list-style-type: none"> - În primul caz, urmare a examinării ordonanțelor de drept s-a constatat că actele expediate de CCRM nu întrunesc condițiile prevăzute de lege pentru a fi examinate în ordine procesual-penală. - Organul de urmărire penală a informat că în rezultatul examinării materialelor a fost pornită o cauză penală în temeiul art.329 a lin. (2) lit. b) Cod penal, pe faptul neglijenței în serviciu săvârșite de persoanele publice din Prim. Cahul, la înstrăinarea terenului de 2,9 ha. Urmare examinării cauzei s-a dispus clasarea dosarului, deoarece nu s-au probat faptele ce întrunesc elementele infracțiunii. 	PG n-a informat despre recepționarea și examinarea materialelor auditului.	Au fost examinate 9 episoade din raportul de audit, în majoritatea cazurilor s-a constatat că informațiile nu întrunesc condițiile prevăzute de lege pentru a le examina în ordine procesual-penală. În 2 cazuri materialele au fost expediate IF pentru examinare prin prisma săvârșirii contravențiilor din art. 295 și 298 CC. SFS și s-a expediat solicitarea de a iniția controlul asupra modului în care SCTIM din prim. Soroca respectă legislația în vigoare.
<p>2. HCC nr. 5 din 12.03.2018 privind Raportul auditului conformității executării bugetelor UAT din m. Dubăsari pe anii 2015-2016.</p> <p>Remisă PG.</p> <p>Cauza remiterii: pentru încadrare juridică a acțiunilor/inacțiunilor persoanelor cu funcții de răspundere din APL r-nul Dubăsari, care au condus la neconformitățile descrise în Raportul de audit.</p>	Urmare a examinării PG s-a constatat că actele expediate nu întrunesc condițiile prevăzute de lege pentru a fi examinate în ordine procesual-penală.	Materialele au fost restituite CCRM deoarece sesizarea nu corespundea după formă și conținut prevederilor art.262 Codului de procedură penală.	–
<p>3. HCC nr.39 din 26.06.2018 privind Raportul auditului conformității gestionării mijloacelor Fondului Ecologic Național în anul 2017.</p>	1) A fost dispusă pornirea de către PA a 25 cauze penale în baza art.327 a lin. (2) lit. b ¹) și c) din Codul penal, pe faptul săvârșirii	PG n-a informat despre recepționarea și examinarea materialelor auditului.	–

⁹⁸ Anexa 5 a fost întocmită în baza datelor oferite de CCRM, PG și CNA.

⁹⁹ Scrisoarea CCRM nr. 06/1-101-23 din 20.02.2023.

¹⁰⁰ Scrisoarea PG nr. 2-1d/23-192 din 27.02.2023.

¹⁰¹ Scrisoarea CNA nr. 03/42-3079 din 09.03.2023.

<p>Remisă PG. Cauza remiterii: pentru informare și posibilă autosesizare în vederea întreprinderii măsurilor ce se impun referitor la situațiile atestate în pct.3.2.2; pct.3.2.3; pct.3.2.6; pct.3.2.8; pct.3.2.9; pct.3.2.11 și pct.4.2 din Raportul de audit.</p>	<p>abuzului de serviciu de către persoane publice din cadrul primăriilor mai multor localități.¹⁰²</p> <p>2) PA a comunicat că exercită urmărirea penală pe cauza penală nr.2017970161, la care au fost conexate 42 cauze penale în care se investighează săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art.190 alin. (5), art. 191 alin.(5), art.324 alin. (2) lit.b), art.324 alin.(3) lit.b), art.325 alin.(2) lit.b), art.325 alin.(3) lit.a), art.327 alin.(2) lit.b), art.327 alin.(2) lit.c), art.327 alin.(2) lit.b¹) și lit. c), art.328 alin.(3) lit.d), art.335 alin.(1¹) și art.335¹ alin.(1) Cod penal, de către factori de decizie din cadrul primăriilor mai multor localități în cadrul desfășurării licitațiilor cu privire la efectuarea lucrărilor de construcție a apeductelor.¹⁰³</p> <p>La fel, PA exercită urmărirea penală în cauza penală nr.2018978141, în care se investighează săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art.42, art.324 alin.(3) lit.a), art.325 alin.(3) lit.a) și b), art.327 alin.(2) lit.b¹ și c) art.335 alin. (1¹) și art.335¹ alin. (1) Cod penal, de către factori de decizie din cadrul primăriilor unor localități.¹⁰⁴</p>		
<p>4. HCC nr.20 din 12.04.2019 cu privire la Raportul auditului rapoartelor financiare ale raionului Strășeni (UAT de nivelul II) încheiate la 31 decembrie 2018</p> <p>Remisă PG.</p>	<p>PA a informat că în urma examinării procesului penal nr.371 privitor la faptele constatate la pct.2.5 din HCC, a fost dispus refuzul de începere a urmăririi penale în baza art. 275 pct.3) din CPP, deoarece fapta nu întrunește elementele componenței de infracțiune prevăzute</p>	<p>PG a comunicat că a fost pornită cauza penală nr.2019970476 la 08.08.2019 de către CNA, în temeiul art.327 alin.(2) lit.b¹) CP.</p>	<p>CNA a informat despre emiterea ordonanței de refuz de intentare a dosarului penal în temeiul art. 275 p.3 CPP.</p>

¹⁰² Satelor Cimișeni și Zăicana, raionul Criuleni, satelor Dănceni, Vartic, Țîpala, Sociteni, raionul Ialoveni, com. Trușeni și Bubuieci din mun. Chișinău, sat. Țîntăreni, sat. Hirbovăț din raionul Anenii Noi, sat. Sa gaidac și com. Porumbeni din raionul Cimișlia, sat. Temeleuți din raionul Călărași, com. Sîngerei Noi din raionul Sîngerei, sat. Onești din raionul Strășeni, sat. Malovata din raionul Dubăsari, sat. Mălăiești din raionul Orhei, sat. Fîrlădeni din raionul Căușeni, sat. Caracui din raionul Hîncești, alte localități.

¹⁰³ Satele Cimișeni și Zăicana din raionul Criuleni, Dănceni, Vartic, Țîpala, Sociteni din raionul Ialoveni, Trușeni și Bubuieci din mun. Chișinău, Țîntăreni și Hirbovăț din raionul Anenii Noi, Sa gaidac și Porumbeni din raionul Cimișlia, Telemuți din raionul Călărași. Sîngerei Noi din raionul Sîngerei, Onești din raionul Strășeni, Molovata din raionul Dubăsari, Mălăiești din raionul Orhei, Fîrlădeni din raionul Căușeni, Caracui din raionul Hîncești, în cadrul desfășurării licitațiilor cu privire la efectuarea lucrărilor de construcție a apeductelor.

¹⁰⁴ Satele Ghelăuza, Gălești și Tătărești din raionul Strășeni, Tohatin din mun. Chișinău.

<p>Cauza remiterii: conform pct.2.5. din hotărâre pentru autosesizare, în vederea încadrării juridice a situațiilor reflectate în raportul de audit și întreprinderea măsurilor de rigoare, în special ce țin de: (i) investițiile realizate la Tabăra de odihnă „Codru” și returnarea garanției de bună execuție a lucrărilor (pct. 5.3.2. din Raport); (ii) transmiterea în locațiune unei persoane fizice a încăperilor proprietate publică a Consiliului raional Strășeni și nerealizarea veniturilor bugetare respective (pct.3.4.3 din Raport).</p>	<p>la art. 327, 328, 329 din Codul penal și clasarea procesului penal.</p> <p>A fost emisă ordonanța de refuz în pornirea urmăririi penale și clasarea procesului penal pornit pe constatările din pct.3.4.3 din Raportul de audit.</p> <p>Privitor la constatările din pct.5.3.2 din Raportul de audit, faptele au fost examinate în cadrul procesului penal. În rezultatul acumulării probelor de audit privind administrarea imobilelor aferente taberei „Codru”, de către organul de urmărire penală a CNA, a fost pornită urmărirea penală pe cauza penală nr.2019970476, în temeiul unei bănuieli rezonabile de să vârsire a infracțiunii prevăzute la art.327 a lin.(2) lit.b¹) din Codul penal.</p>		
<p>5. HCC nr.74 din 16.12.2019 cu privire la Raportul auditului conformității „Acordarea sprijinului financiar din Fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural a fost efectuată conform criteriilor stabilite?”</p> <p>Remisă PG.</p> <p>Cauza remiterii: conform pct.2.3. din HCC, pentru autosesizare și examinare conform competențelor a situațiilor expuse în pct. 4.2.8 din Raportul de audit.</p>	<p>Urmare a examinării de către PG a fost pornită o cauză penală.</p>	<p>PG n-a informat despre recepționarea și examinarea materialelor auditului.</p>	<p>–</p>
<p>6. HCC nr.22 din 24.06.2020 cu privire la Raportul auditului conformității a supra executării bugetului și gestionării patrimoniului public de către Direcția Generală Locativ-Comunală și Amenajare a mun. Chișinău pe anii 2018-2019.</p> <p>Remisă PG.</p> <p>Cauza remiterii: conform pct.2.4 din HCC, pentru autosesizare și încadrare sub aspectul legii penale a acțiunilor/inacțiunilor membrilor GL pentru achizițiile publice din Direcția Generală Locativ-Comunală și Amenajare a mun. Chișinău, specificate în pct. 4.8. din Raportul de</p>	<p>CNA a informat că urmare a examinării materialelor nu au fost constatate elementele constitutive ale infracțiunii.</p>	<p>Potrivit PG, materialele au fost examinate de CNA, care a sistat examinarea pe motiv că nu s-a stabilit valoarea prejudiciului cauzat, iar termenul pentru tragerea la răspundere contravențională conform art.312 Cod contravențional, a expirat.</p>	<p>–</p>

audit.			
<p>7. HCC nr.41 din 29.06.2020 cu privire la Raportul auditului performanței „Mecanismele existente asigură gestionarea eficientă a terenurilor agricole proprietate publică?”</p> <p>Remisă PG.</p> <p>Cauza remiterii: conform pct. 2.10 din hotărâre, pentru informare și autosesizare în vederea întreprinderii măsurilor care se impun referitor la situațiile expuse în pct. 4.1.4. și pct.4.1.6. din Raportul de audit.</p>	<p>PG a comunicat că situațiile prezentate au constituit obiect de examinare de către procuratură anterior auditului, respectiv la moment, temeiuri de intervenire a procuraturii lipsesc.</p>	<p>PG n-a informat despre examinarea materialelor auditului.</p>	–
<p>8. HCC nr.48 din 28.10.2020 privind probarea Raportului auditului conformității salarizării în 2019 în unele instituții de învățământ preuniversitar din subordinea APL.</p> <p>Remisă PG.</p> <p>Cauza remiterii: pentru autosesizare și încadrarea, sub aspectul legii penale, a acțiunilor/inacțiunilor managerilor instituțiilor de învățământ preuniversitar la angajarea și remunerarea personalului, potrivit pct.4.2.4. al Raportului de audit, precum și a colectării mijloacelor bănești de către Asociațiile Obștești de Părinți din instituțiile de învățământ preuniversitar.</p>	<p>Urmare a examinării PG a informat că faptele descrise nu întrunesc elementele vreunei infracțiuni.</p>	<p>PG n-a informat despre examinarea materialelor auditului.</p>	–
<p>9. HCC nr.65 din 14.12.2020 cu privire la Raportul auditului conformității a supra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public UAT com. Băcioi în 2019.</p> <p>Remisă PG.</p> <p>Cauza remiterii: conform pct.2.7. pentru autosesizare și încadrarea, sub aspectul legii penale, a acțiunilor/inacțiunilor privind suspiciunea de falsificare a termenului de arendă, stipulat în Contractul de arendă funciară nr.409/2002 a terenului cu numărul cadastral 5511305.999 cu suprafața de 4,6 ha, potrivit</p>	<p>PG a informat că materialele în care sunt descrise ilegalitățile constatate în pct.4.9.1 din Raport (suspectiuni de falsificare a termenului contractului de arendă funciară a suprafeței de 4.6 ha.), au fost expediate spre examinare Procuraturii mun. Chișinău. Cazul este la controlul PG.</p>	<p>Raportul a fost examinat de Procuratura mun. Chișinău, la 10.02.2021 fiind dispusă pornirea cauzei penale conform art.361 alin.(2) lit.b) Cod penal.</p>	–

constatărilor indicate în Obiectivul III, pct. 4.9.1. al Raportului de audit.			
<p>10. HCC nr.69 din 18.12.2020 cu privire la Raportul auditului conformității procesului de vânzare-cumpărare a terenurilor din domeniul privat al statului aferente bunurilor imobile proprietate privată pe anii 2013-2019.</p> <p>Remisă PG.</p> <p>Cauza remiterii: conform pct. 2.4. din HCC, pentru autosesizare referitor la legalitatea tranzacției de înstrăinare a terenurilor proprietate publică, menționate în pct.4.3. și pct.4.5. din Raportul de audit.</p>	PG a comunicat că materialele în care sunt descrise ilegalitățile constatate în pct.4.3 și pct.4.5 din Raport, au fost expediate pentru organizarea examinării către PA.	PG n-a informat despre recepționarea și examinarea materialelor auditului.	–
<p>11. HCC nr.36 din 16.06.2021 cu privire la Raportul auditului conformității asupra implementării Proiectului de construcție a locuințelor pentru păturile socialmente vulnerabile.</p> <p>Remisă PG.</p> <p>Cauza remiterii: pentru examinare și autosesizare conform competențelor privind constatările din pct.4.2. al Raportului de audit.</p>	<p>1) Materialele remise CNA pentru investigarea acțiunilor pretinse a fi ilegale ale persoanelor publice din cadrul APL Nisporeni.</p> <p>2) Procuratura r. Soroca a comunicat că pe faptul pretinselor acțiuni ilegale a persoanelor publice din cadrul APL Soroca, reflectate în pct.4.2 din Raportul de audit, a fost începută urmărirea penală pe cauza penală, în temeiul unei bănuieli rezonabile de săvârșire a infracțiunii prevăzute de art.352¹ alin. (1) CP</p>	Potrivit PG, au fost pornite 4 cauze penale conform art.352 ¹ Cod penal, într-un caz s-a refuzat în primirea urmăririi penale.	Potrivit CNA, materialele au fost expediate conform competenței la IP Briceni, Fălești, Sângerei și Soroca.
<p>12. HCC nr.73 din 20.12.2021 cu privire la Raportul auditului conformității a dministrării și gestionării corpurilor de apă de suprafață, zonelor de protecție, terenului fondului apelor și construcțiilor hidrotehnice aferente acestora.</p> <p>Remisă PG.</p> <p>Cauza remiterii: conform pct. 2.9. din HCC, pentru informare în vederea întreprinderii măsurilor ce se impun referitor la constatările expuse în pct. 4.1.4, pct. 4.2.4 și pct. 4.2.5 din Raportul de audit.</p>	Remisă PG, materiale sunt în curs de examinare.	PG n-a informat despre recepționarea și examinarea materialelor auditului.	–
<p>13. HCC nr. 12 din 31 martie 2022 cu privire la Raportul auditului conformității asupra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public în</p>	Remisă PG, materiale sunt în curs de examinare.	PG n-a informat despre recepționarea și examinarea materialelor auditului.	–

<p>2018-2020 la UAT mun. Bălți.</p> <p>Remisă PG.</p> <p>Cauza remiterii: conform pct.2.7. din HCC, pentru examinare conform competențelor referitor la constatările expuse în punctul 4.2.1 a raportului.</p>			
<p>14. HCC nr. 53 din 19.12.2022 cu privire la Raportul auditului conformității a supra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public în 2018-2020 la UAT mun.. Chișinău.</p> <p>Remisă PG.</p> <p>Cauza remiterii: conform pct.2.9 din HCC, în vederea examinării conform competențelor a acțiunilor/ina acțiunilor care au generat situațiile expuse în pct.4.3.4, pct.4.3.5, pct.4.3.6 și în Anexele nr.12 - nr.16 din Raportul de audit.</p>	<p>Remisă PG.</p> <p>Urmare a examinării materialelor auditului de către CNA a fost pornit procesul penal nr.20220360413, în contextul acțiunilor ilegale care au generat situațiile expuse în pct.4.3.4., 4.3.5, 4.3.6 și în Anexele nr.12-nr.16 din Raportul de audit.</p>	<p>PG n-a informat despre recepționarea și examinarea materialelor auditului.</p>	<p>CNA n-a informat despre examinarea materialelor auditului.</p>
<p>Alte materiale de audit ale CCRM examinate de către organele de drept (materialele n-au fost remise de Curte)</p>			
<p>HCC nr. 94 din 17.12.2018 cu privire la Raportul auditului asupra raportului financiar al municipiului Chișinău pe anul 2017</p>		<p>Potrivit PG, au fost inițiate 7 procese penale, remise PA pentru investigarea conform art.274 CPP. În rezultatul investigațiilor în 6 cazuri a fost dispus prin ordonanțe refuzul de a porni urmărirea penală, iar într-un caz – pornită urmărirea penală în baza art.328 alin.3 CP.</p>	<p>Potrivit CNA, au fost examinate 6 episoade, în 5 cazuri emise ordonanțe de refuz de a intenta dosar penal în baza art. 275 p.1 sau p.3 CPP. Într-un caz a fost inițiată o cauză penală în baza art. 328 al. 3) lit. (b) CP, care a fost expedită conform competenței la Direcția de Poliție mun. Chișinău.</p>
<p>HCC nr.11 din 11.04.2018 privind Raportul auditului conformității asociat auditului performanței „Managementul serviciilor publice de transport urban și impactul fiscal-bugetar al acestora”</p>		<p>Potrivit PG, la 25.10.2018 PA a pornit cauza penală nr.2018978334 în baza art.328 alin.(1) CP.</p>	<p>–</p>
<p>HCC nr.7 din 26.02.2021 cu privire la Raportul auditului asupra conformității organizării, realizării și supravegherii parteneriatelor public-private încheiate de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Academia de Științe a Moldovei, UAT mun. Chișinău și entitățile din subordine.</p>		<p>Potrivit PG, în rezultatul controlului la 13.08.2021 a fost pornită o cauză penală conform art.327 alin.(2) lit.b¹), art.191 alin.(2) lit.b) și lit.c) CP.</p>	<p>–</p>